

WIADOMOŚCI UNIwersYTECKIE

MIESIĘCZNIK • UNIwersYTET MARIi CURIE-SKŁODOWSKIEJ

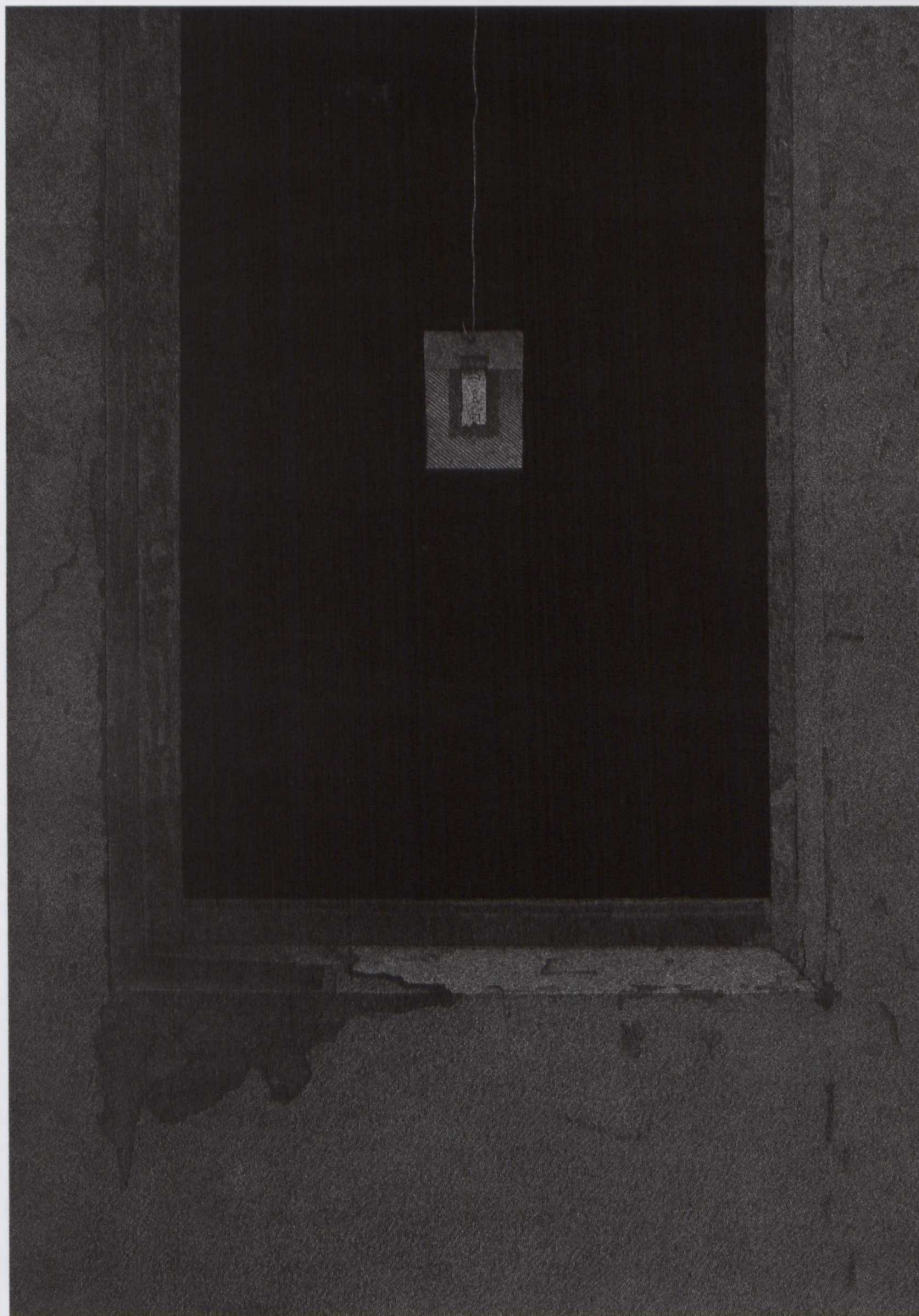
MARZEC 2005

3 (118)

PL ISSN 1233-216X

Rok 15 Egzemplarz bezpłatny

Krzysztof Szymanowicz Pamiętki V

Złoty medal i pierwsza nagroda Bienal International de Grabado „Caixanova”

KRONIKA REKTORSKA

3 II W Sali Senatu odbyło się posiedzenie komitetu organizującego drugą edycję Lubelskiego Festiwalu Nauki. Uczestniczyli ze strony UMCS rektor Marian Harasimiuk, prorektor Karol I. Wysokiński oraz

Dobrosław Bagiński; obecne były władze i przedstawiciele innych lubelskich uczelni oraz jednostek badawczych z miasta i regionu. W trakcie posiedzenia dyskutowano nad harmonogramem prac przygotowujących festiwal, omawiano także sprawę powołania Fundacji Lubelskiego Festiwalu Nauki. **4 II** rektor Harasimiuk wyjechał do Krakowa. Goszczącego w naszej uczelni wicepremiera Jerzego Hausnera, podjął prorektor Wysokiński. W auli Centrum

Polonijnego gość naszej uczelni przedstawił założenia strategiczne rządu w sprawach polskiego szkolnictwa wyższego. **7 II** rozpoczęły się na Politechnice Warszawskiej negocjacje dotyczące wprowadzenia zintegrowanego systemu zarządzania uczelnią. Uczestnikami tego projektu poza naszą uczelnią są Uniwersytety Śląski oraz Jagielloński wraz z Politechniką Warszawską. Negocjacje trwały do 11 lutego. Uniwersytet poza władzami rektorskimi reprezentowali dyrektor Maciej Grudziński, zastępca dyrektora ds. informatyzacji Krzysztof Puch oraz Kwestor. **11 II** rektor Harasimiuk wyjechał do Krasicy, gdzie odbywała się Konferencja Okrągłego Stołu w sprawie utworzenia w Przemyślu Akademii Wschodnioeuropejskiej. Projektem tym zainteresowana jest nasza uczelnia wraz z UJ we współpracy z uczelniami z Ukrainy, m.in. ze Lwowa. **14 II** W studiu TVP3 odbyła się uroczysta gala (Lubelskie Wydarzenie Roku 2004). Uczelnię reprezentowali rektor Harasimiuk i prorektor Wysokiński, gdyż dwa wydarzenia zorganizowane przez UMCS znalazły się w 10 nominowanych do nagrody. Nominację otrzymał

Pierwszy Lubelski Festiwal Nauki, a głosami widzów, słuchaczy i czytelników mediów z terenu makroregionu lubelskiego trzecie miejsce zajął Kongres Rektorów Szkół Europejskich. Pamiątkową statuetkę i dyplom na uroczystej gali odebrał Rektor. **14 II** Na otwarciu wystawy fotograficznej „Wyspy Europy” w Muzeum UMCS władze uczelni reprezentował prorektor Wysokiński. Jednym z autorów prezentowa-

nych prac był rektor Harasimiuk (szersza relacja w poprzednim numerze „Wiadomości Uniwersyteckich”). **16 II** W sali senatu pod przewodnictwem prorektora Stanisława Chibowskiego obradowała Uczelniana Komisja Dydaktyczna. Rektor brał udział w posiedzeniu Rady Naukowej Poleskiego Parku Narodowego. **17-19 II** rektor Harasimiuk przewodniczył obradom Konferencji Rektorów Uniwersytetów Polskich, która odbywała się w Toruniu z okazji 60-lecia Uniwersytetu Mikołaja Kopernika. Tematykę obrad zdominowały sprawy związane z nową maturą. Omawiano poziom prac nad reformą studiów doktoranckich, utworzenie banku doktoratów, dyskutowano o projekcie nowej ustawy o szkolnictwie wyższym. Rektor uczestniczył w uroczystości nadania doktoratu honoris causa Toruńskiego Uniwersytetu Tomasowi Venclovi, który ten tytuł honorowy UMCS posiada od roku 1991. **23 II** władze uniwersytetu spotkały się z dziekanami wydziałów na spotkaniu poświęconym sprawom odpłatności za studia. **24-26 II** rektor brał udział w posiedzeniu Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich, która odbywała się na Politechnice Wrocławskiej. **28 II** rektor UMCS i Dyrektor XXIII LO podpisali umowę patronacką. Na mocy postanowień umowy uczelnia nasza służyć będzie uczniom i pedagogom poprzez pomoc w: opracowywaniu programów nauczania, wspomaganium obsady pedagogicznej, przy ewentualnym wprowadzeniu w tymże liceum międzynarodowej matury.

EMP

Fot. Maciej Przysucha

GRATULUJEMY

Udało nam się sfotografować razem członków Państwowej Komisji Akredytacyjnej, o których pisaliśmy w poprzednich „Wiadomościach Uniwersyteckich”:

od lewej profesorowie **Ryszard Szczygiel, Kazimierz Goebel, Wojciech Witkowski**.

Panu **Krzysztofowi Szymanowiczowi** z Wydziału Artystycznego złotego medalu i pierwszej nagrody na VIII Bienal International de Grabado „Caxanova”. Ten wspaniały sukces tym bardziej zasługuje na specjalne gratulacje, iż w biennale uczestniczyć mogły tylko odbitki wykonane z matryc, a na konkurs wpłynęło ponad 1500 prac ponad 900 artystów z 62 krajów świata (z Polski nadesłano prace 58 artystów). Obok medalu i pierwszej nagrody Krzysztof Szymanowicz uhonorowany został możliwością zwiedzenia Galicji, autonomicznego okręgu Królestwa Hiszpanii.

Studentom z Koła Naukowego Bibliotekarzy UMCS, którzy wraz z pracownikami Miejskiej Biblioteki Publicznej będą pomagać w wypożyczaniu książek osobom niepełnosprawnym naszego miasta.

Szanowni Państwo!

To już drugi numer przedstawiany do Państwa lektury w marcu. Zawarte w nim zostały materiały dotyczące realizacji procesu badawczego w naszej uczelni oraz rubryki stałe. Proszę zwrócić uwagę na wiadomości z Europejskiego Kolegium Polskich i Ukraińskich Uniwersytetów. Drodzy Państwo, następny numer naszego miesięcznika ukaże się dopiero 25 maja. Koniec marca i kwiecień bowiem zdominują sprawy wyborów władz w naszej uczelni. Będziemy obserwować te wydarzenia, już teraz zamieszczamy kalendarz wyborczy oraz skład Uczelnianej Komisji Wyborczej.

Redaktor naczelna

Zmarł Andrzej Kutyłowski

10 lutego br. zmarł w wieku 65 lat mgr Andrzej Kutyłowski, absolwent archeologii UMCS z roku 1965. Od początku swojej kariery zawodowej związany był ze służbami konserwatorskimi. Przez długie lata odpowiadał za ochronę zabytków archeologicznych na terenie Lubelszczyzny. 1 stycznia 1975 r. na mocy porozumienia Rektora UMCS z wojewodą lubelskim, po zmianie podziału administracyjnego kraju, powstał Archeologiczny Ośrodek Badawczo-Konserwatorski, który znalazł siedzibę w UMCS przy ówczesnym Zakładzie Archeologii; przejmując na siebie wszystkie czynności Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków dotyczące ochrony zabytków archeologicznych na terenie województw: białkopodlaskiego, chełmskiego, lubelskiego i zamojskiego. Pierwszym i ostatnim jego kierownikiem został mgr A. Kutyłowski.

Koszmarne dzieciństwo i młodość Andrzeja naznaczone Syberią nie pozbawiły go niesłuchanej pogody ducha. Przez długie lata był postacią nr 2 lubelskiej archeologii i takim pamiętają go absolwenci pierwszych kilku lat archeologii po wznowieniu naboru na studia. Jego życzliwości, przyjaźni i odwadze zawdzięczam własne badania w Masłomęczu. Wdzięczny Mu jestem za wyciągnięcie mnie z wielu, niekiedy karkołomnych kłopotów, które budowałem sobie na własnej naiwności i niewiedzy. Tłum. jaki zgromadził się nad trumną Andrzeja, świadczy, że takich osób jest znacznie więcej. Świętej pamięci Andrzej Kutyłowski pozostanie w naszej dobrej pamięci.

Andrzej Kokowski

Promocja w Białej Podlaskiej

W piątek 28 stycznia w gościnnie Księgarni Podlaskiej odbyła się promocja książek wydanych staraniem Wydawnictwa UMCS *Ostatni obywatel Wielkiego Księstwa Litewskiego* oraz *Obrazy kultury polskiej w twórczości Józefa Ignacego Kraszewskiego*. Obydwie monografie wydane w serii „Obrazy Kultury Polskiej” są efektem ponad dwudziestu konferencji naukowych, których uczestnikami byli nie tylko przedstawiciele krajowych ośrodków akademickich, ale także naukowcy z Wielkiej Brytanii, Szwecji, Węgier, Białorusi i Ukrainy.

Promocję, którą prowadził inicjator konferencji prorektor Krzysztof Stępnik, przygotowały Instytut Filologii Polskiej, nasze Wydawnictwo i Kolegium Licencjackie oraz Muzeum Józefa Ignacego Kraszewskiego i Podlaska Fundacja Wspierania Talentów.

Wisława Szymborska w „pomarańczowym języku”

W połowie lutego Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej wespół z Europejskim Kolegium Polskich i Ukraińskich Uniwersytetów wydało tom wierszy Wisławy Szymborskiej w tłumaczeniu na język ukraiński pt. *Берсія нодію (Wersja wydarzeń)*. Ukraińską „wersję wydarzeń” polskiej noblistki prezentuje czytelnikom **Andrij Saweneć** – poeta, tłumacz, badacz i krytyk literacki oraz słuchacz Kolegium.

Zbiór poezji zawiera tłumaczenie 101 wierszy Wisławy Szymborskiej pochodzących z siedmiu tomików. Oprócz wierszy, które umieszczone są w obu wersjach językowych – polskiej i ukraińskiej – obok siebie, książka zawiera posłowie i komentarz tłumacza. Ponadto *Wersja wydarzeń* opatrzona została starannie przygotowaną *Bibliografią przekładów wierszy Wisławy Szymborskiej na język ukraiński* oraz *Bibliografią publikacji ukraińskich poświęconych Wisławie Szymborskiej*.

Książka jest wydawniczym debiutem Andrija Sawencia jako tłumacza Wisławy Szymborskiej, gdyż dotychczas nie publikował on nigdzie swoich przekładów, chociaż tłumaczy poezję noblistki od pięciu lat. Jednym z powodów, dla którego zaczął on przekładać Szymborską, było to, iż dotychczasowe ukraińskie translacje nie oddawały w pełni bogactwa języka jej wielowymiarowej poezji.

Andrij Saweneć nie tylko tłumaczy twórczość Szymborskiej, ale również bada ją w ramach studiów doktoranckich w Europejskim Kolegium Polskich i Ukraińskich Uniwersytetów. Rozprawa doktorska Andrija Sawencia pt. *Poezja przez pryzmat przekładu: wiersze Wisławy Szymborskiej w języku ukraińskim* powstaje pod opieką prof. dr hab. Stefanii Andrusiwna na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim i w tym roku planowana jest jej obrona.

Starannie wydany tom wierszy Wisławy Szymborskiej w tłumaczeniu na język ukraiński „w wersji” Andrija Sawencia jest niewątpliwie ważnym wydarzeniem nie tylko literackim i nie pozostanie niezauważony zarówno przez miłośników, jak i badaczy obu literatur – polskiej i ukraińskiej.

Nadzieja Tkaczyk

Fundacja na Rzecz Nauki Polskiej uzyskała status organizacji pożytku publicznego (nr KRS 109744). Dzięki temu można w tym roku przekazać na jej rzecz 1% podatku dochodowego i włączyć się w ten sposób w realizowaną przez nią misję wspierania polskiej nauki.

Przekazane przez Darczyńców środki FNP przeznaczy na granty wspomagające dla młodych naukowców powracających ze staży i stypendiów zagranicznych i zamierzających kontynuować karierę naukową w kraju.

Nr konta dla wpłat 1% podatku: 29 1500 1272 1212 7004 4667 0000

**Fundacja na Rzecz Nauki Polskiej
ul. Grażyny 11, 02-548 Warszawa**

Więcej informacji o sposobie przekazania wpłaty: www.fnp.org.pl

Fundacja na Rzecz Nauki Polskiej od 1991 r. przeznacza na zaspokojenie starannie wybranych, istotnych potrzeb nauki znaczące środki. Ich łączna wartość przekroczyła 250 mln zł. Swoje cele statutowe wypełnia, przyznając naukowcom i zespołom badawczym: indywidualne nagrody i stypendia, subwencje na modernizację warsztatów naukowych i ochronę zbiorów naukowych, subwencje na wdrażanie osiągnięć naukowych do praktyki gospodarczej oraz oferując inne formy wspierania ważnych przedsięwzięć służących nauce.

KALENDARZ WYBORÓW W ROKU 2005

1. Powołanie Komisji Wyborczej – **2 marca**
2. Przyjęcie uchwały wyborczej – **23 marca**
3. Wybór elektorów dokonujących wyboru rektora i prorektorów **24 marca – 8 kwietnia**
4. Przyjmowanie zgłoszeń kandydatów na rektora przez Uczelnianą Komisję Wyborczą w Sali Senatu – **8 kwietnia**
5. Spotkanie kandydatów na rektora z wyborcami – **15 kwietnia**
6. Wybór rektora – **22 kwietnia**
7. Wybór prorektorów w ciągu 2 tygodni od wyboru rektora – nie później niż **do 6 maja**
8. Wybór dziekanów – **6–16 maja**
9. Wybór prodziekanów – nie później niż **do 25 maja**
10. Wybór przedstawicieli do: Senatu, rad wydziałów i elektorów do Rady Głównej – nie później niż **do 8 czerwca**

Skład Uczelnianej Komisji Wyborczej na kadencję w latach 2005-2008

Prof. dr hab. **Ryszard Dębicki** – przewodniczący Komisji – Wydział Biologii i Nauk o Ziemi
 Prof. dr hab. **Józef Bednara** – Wydział Biologii i Nauk o Ziemi
 Prof. dr hab. **Bożydar Kaczmarek** – Wydział Pedagogiki i Psychologii
 Dr hab. **Wiesława Kaczor** – Wydział Matematyki, Fizyki i Informatyki
 Dr hab. **Adam Winiarz** – Wydział Pedagogiki i Psychologii
 Dr **Hanna Dumala** – Wydział Politologii
 Dr **Józef Duda** – Wydział Ekonomiczny
 Dr **Jerzy Jabłoński** – przedstawiciel NSZZ „Solidarność”
 Mgr **Antoni Hoffman** – przedstawiciel Związku Nauczycielstwa Polskiego
Arkadiusz Król – student Wydziału Prawa i Administracji

Z PRAC SENATU

Posiedzenie 2 marca

W porządku obrad Senatu znalazły się sprawy dotyczące m.in. studiów typu Master z Uniwersytetem Poitiers, kalendarza wyborów w 2005 r., powołania Uczelnianej Komisji Wyborczej, wyboru przewodniczącego Uczelnianej Komisji Wyborczej, nagród MENiS, odznaczeń państwowych i resortowych, odwołań od negatywnych ocen okresowych oraz sprawy bieżącej.

Obrady Senatu UMCS poprzedziło wręczenie: nominacji na stanowisko profesora zwyczajnego prof. dr hab. Kazimierzowi Trębaczowi oraz nagrody jubileuszowej prof. dr hab. Bronisławowi Jańczukowi. Senat uczcił chwilą ciszy pamięć zmarłego adiunkta Dariusza Dessauera z Wydziału Artystycznego.

Realizację przyjętego porządku obrad zainicjowała informacja prof. dra hab. Marka Kęsika (kierownika Zakładu Języka Francuskiego) o projekcie powołania przy UMCS Francusko-Polskiej Podyplomowej Szkoły Zarządzania Jakością, Bezpieczeństwem i Środowiskiem. Projekt zakłada uruchomienie z dniem 1 października br. studiów podyplomowych o charakterze interdyscyplinarnym. Program studiów obejmie zagadnienia z zakresu ochrony środowiska, prawa, ekonomii, metod określania i klasyfikacji ryzyka oraz zarządzania nim, bezpieczeństwa, norm jakościowych itd. Absolwenci otrzymają dwa dyplomy: polski (UMCS) oraz francuski (Université de Poitiers).

W dalszej części obrad Senat UMCS przyjął – w drodze uchwały – kalendarz wyborów w 2005 roku. Ponadto powołał Uczelnianą Komisję Wyborczą. W jej skład weszli: prof. dr hab.

R. Dębicki (Wydział Biologii i Nauk o Ziemi) – przewodniczący oraz prof. dr hab. J. Bednara (Wydział Biologii i Nauk o Ziemi), prof. dr hab. B. Kaczmarek (Wydział Pedagogiki i Psychologii – członek Senatu), dr hab. W. Kaczor (Wydział Matematyki, Fizyki i Informatyki), dr hab. A. Winiarz (Wydział Pedagogiki i Psychologii), dr J. Duda (Wydział Ekonomiczny – członek Senatu), dr H. Dumala (Wydział Politologii – członek Senatu), dr J. Jabłoński (przedstawiciel NSZZ „Solidarność”), mgr A. Hoffman (przedstawiciel Związku Nauczycielstwa Polskiego) i A. Król (student Wydziału Prawa i Administracji).

W trakcie obrad Senat pozytywnie odniósł się do zgłoszonych przez poszczególne wydziały wniosków w sprawie odznaczeń państwowych i resortowych, a także wniosków o nagrody MENiS. Ponadto Senat postanowił nadać pani prof. dr hab. Wandzie Brzyskiej Medal Zasłużony dla Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.

W dalszej części posiedzenia Senat rozpatrzył odwołania nauczycieli akademickich od negatywnych ocen okresowych Senackiej Komisji ds. Rozwoju Kadry Naukowej.

W sprawach bieżących prorektor ds. badań naukowych i współpracy z zagranicą prof. dr hab. K. I. Wysokiński poinformował zebranych o wnioskach Uniwersytetu składanych w ramach funduszy strukturalnych UE, decyzji Ministerstwa Nauki i Informatyzacji dotyczącej dofinansowania działalności statutowej Uczelni, a także obecnie realizowanych grantach. JM Rektor złożył gratulacje Wydziałowi Pedagogiki i Psychologii za uzyskanie akredytacji Państwowej Komisji Akredytacyjnej.

Robert Wąsiewicz

ZDANIEM BLONDYNKI

Alarmujące tytuły w prasie w rodzaju „Rektorzy pełni obaw”, „Matura nie wystarczy”, spowodowały, iż dociera do nas świadomość debiutu w przeprowadzaniu egzaminów wstępnych na zasadach nowych matur, nie do końca jasnych i dopracowanych, jak się wydaje. Uczelnia nasza zgodnie z wymogami przepisów prawa przygotowała stosowną uchwałę rekrutacyjną. Po zapoznaniu się z jej treścią cieszę się bardzo, iż nie grozi mi członkostwo w wydziałowej czy też instytutowej komisji rekrutacyjnej. A dlaczego? Proszę sięgnąć do tekstu i zobaczyć, jakie piętrowe równania, z iloma niewiadomymi zostały przygotowane do oceny wyników ze świadectw maturalnych. Do tego jeszcze dochodzi konieczność przeprowadzenia egzaminów wstępnych na podstawie tradycyjnych wymogów dla maturzystów z lat poprzednich kandydujących na studia w naszej uczelni.

EUROPEJSKIE KOLEGIUM

„Czwartek z kulturą ukraińską”
na śpiewająco

3 marca br. w Sali Czarnej Centrum Kultury w Lublinie w cyklu „Czwartki z kulturą ukraińską”, organizatorem którego jest Centrum Języka i Kultury Ukraińskiej EKPiUU oraz Centrum Kultury w Lublinie, odbył się wieczór folkloru ukraińskiego „Seluky w mieście” poświęcony tradycyjnemu śpiewowi ukraińskiemu. Gościem wieczoru tym razem był męski zespół folklorystyczny „Seluky” (Wieśniacy). Zespół założyli słuchacze Europejskiego Kolegium Polskich i Ukraińskich Uniwersytetów: **Roman Jenenko, Oleksij Nahorniuk, Roman Kabaczij** oraz **Taras Szumejko**. Pierwsi trzej są doktorantami na Wydziale Humanistycznym UMCS: Roman Jenenko jest słuchaczem III roku Kolegium, muzykologiem z wykształcenia, realizującym swój przewód doktorski w Zakładzie Kulturoznawstwa pod opieką naukową prof. dr. hab. Jana Adamowskiego, Oleksij Nahorniuk jest słuchaczem II roku EKPiUU pracującym nad rozprawą doktorską również pod opieką prof. dr. hab. Jana Adamowskiego; Roman Kabaczij jest z kolei słuchaczem IV roku doktoryzującym się z historii pod promotorstwem prof. dr. hab. Tadeusza Radzika. Taras Szumejko jest również słuchaczem ostatniego, IV roku w Kolegium, ale finalizuje swój przewód doktorski w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim na Wydziale Humanistycznym pod opieką prof. dr. hab. Janusza Droba.

Zespół „Seluky” istnieje od niedawna, można powiedzieć, iż powstał on na fali pomarańczowej rewolucji. Występ w Centrum Kultury nie był jednak debiutem, w ciągu kilku ostatnich miesięcy tradycyjny śpiew ukraiński w wykonaniu słuchaczy Kolegium zdążył już przyciągnąć uwagę mieszkańców

Lublina i okolic. Potwierdza to wypełniona po brzegi Sala Czarna w dzień występu zespołu. Na repertuar „Seluków” składają się tradycyjne pieśni ukraińskie pochodzące głównie z Polесьia i Połtawszczyzny. Nieformalnym kierownikiem zespołu jest Roman Jenenko, to właśnie on uczy śpiewu pozostałych uczestników, gdyż ma odpowiednie wykształcenie oraz największe doświadczenie, od lat bowiem jest związany ze znanym zespołem „Drewo” z Kijowa. „Drewo” to zespół, który zapoczątkował na Ukrainie nurt muzyki autentycznej. Powstał on w roku 1979 w Kijowie. Tworzą go studenci i absolwenci Narodowej Akademii Muzycznej, wykładowcy i naukowcy. Kierownikiem jest etnomuzykolog, doktor historii sztuki - Jewhen Jefremow. Repertuar „Drewa” stanowią tradycyjne pieśni z centralnej i wschodniej Ukrainy zebrane w ekspedycjach etnograficznych, a następnie odtwarzane przez „Drewo” ze szczególną troską o zachowanie ich pierwotnej siły, surowego piękna i uroku oraz lokalnego kolorytu. Zespół jest dość znany zarówno w Lublinie, jak też w całej Polsce dzięki swoim występom na festiwalach (m.in. „Najstarsze pieśni Europy”) oraz płytom, które są dostępne w sprzedaży w Polsce. Roman Jenenko niejednokrotnie uczestniczył w Letniej Szkole Muzyki Tradycyjnej prowadzonej przez Fundację „Muzyka Kresów”, która została powołana w 1991 roku przez Jana Bernada i Monikę Mamińską. Repertuar „Seluków” jak na razie w dużej mierze opiera się na repertuarze formacji „Drewo”, ale, jak zapewniają członkowie zespołu, powoli kształtuje się ich własny program artystyczny.

Nadzieja Tkaczyk

W dniu 12 lutego 2005 r. w sali Stołówki UMCS odbyło się coroczne spotkanie Prezydium Zarządu Związku Nauczycielstwa Polskiego przy UMCS z emerytami i rencistami, zrzeszonymi w Sekcji Emerytów i Rencistów ZNP. Uczestniczyło 225 osób. Przy herbacie, kawie i pączkach rozmawiano o sprawach związkowych i społecznych. Spotkania takie służą odnawianiu więzów z Uczelnią oraz podtrzymywaniu kontaktów towarzyskich wśród tej grupy naszych członków. Są organizowane już od 25 lat. Na spotkaniu wręczono upominki noworoczne, ufundowane z budżetu związkowego.

Litewska nagroda

Na zorganizowany w marcu przez Wydział Kultury i Muzeum Klasztorne w Utenie na Litwie międzynarodowy konkurs i wystawę „Anioły i Ptaki” 90 grafików z 25 krajów nadeszło 300 prac. Miło nam donieść, że wśród szesciu laureatów (w tym pięciu Litwinów) znalazł się **Zbigniew Jóźwik**, wyróżniony premią i dyplomem. Przyznano także sześć dyplomów, w tym Polce – Helenie Sawickiej. Prezentujemy nagrodzoną pracę – linoryt z roku 2004 *Na przedpolu lodowca*.

BADANIA NAUKOWE

KONFERENCJE NAUKOWE ORGANIZOWANE W UMCS W 2005 ROKU

Lp.	JEDNOSTKA ORGANIZACYJNA I TEMAT KONFERENCJI	TERMIN
1	2	3
I	WYDZIAŁ BIOLOGII I NAUK O ZIEMI	
1	Instytut Biologii XI Zjazd Polskiego Towarzystwa Biochemicznego. (współorganizator)	19–23 IX
2	Instytut Mikrobiologii i Biotechnologii XII Zjazd Polskiego Towarzystwa Immunologii Doświadczalnej i Klinicznej.	19–22 V
3	Zakład Biochemii Procesy nieliniowe w badaniach przyrodniczych.	22–23 IX
4	Instytut Nauk o Ziemi Rola człowieka w kształtowaniu i funkcjonowaniu gleb wybranych ekosystemów Lubelszczyzny.	3–5 X
5	XII Konferencja „Stratygrafia plejstocenu Polski – lessy i utwory lessopodobne w stratygrafii plejstocenu”.	31 VIII–3 IX
6	X Seminarium fitoaktywności.	19–20 V
7	Glacjał i peryglacjał Polesia Wołyńskiego.	11–15 IX
II	WYDZIAŁ MATEMATYKI, FIZYKI I INFORMATYKI	
8	Informatyka – badania i zastosowania.	9–11 II
9	Instytut Matematyki Probabilistic aspects of the theory of interacting infinite particle systems.	22–26 X
10	Instytut Fizyki XII Warsztaty Fizyki Jądrowej im. Marii i Piotra Curie „Teoria średniego pola”.	21–25 IX
11	XI Krajowa Szkoła Nadprzewodnictwa „Zjawiska kolektywne i ich współzawodnictwo”.	25–29 IX
III	WYDZIAŁ CHEMII	
12	IX Polsko-Ukraińskie Sympozjum „Teoretyczne i eksperymentalne badania zjawisk międzyfazowych i ich technologiczne zastosowania”.	VIII lub IX
13	Fizykochemia surfaktantów i układów międzyfazowych. (Surfaktanty, adsorpcja, agregacja, solubilizacja, nanomateriały).	11–13 IV

BADANIA NAUKOWE

IV	WYDZIAŁ HUMANISTYCZNY	
14	Instytut Filologii Polskiej Kresowianki. Krąg pisarek heroiczych.	1–3 VI
15	Henryk Sienkiewicz w kulturze polskiej.	18–20 V
16	Media Studies – refleksja nad stanem obecnym.	21–23 IX
17	Kreowanie świata w tekstach – kreatywność i perswazja w języku. (Język artystyczny, język mediów).	27–29 X
18	Prowincja – świat, Europa, Polska. I Sympozjum polonistów z Europy Środkowo-Wschodniej.	16–18 IX
19	Instytut Filologii Słowiańskiej Biblia w literaturze ukraińskiej.	26–27 X
20	Nominacja obrzędowości na pograniczach językowych Słowiańszczyzny.	2–3 VI
21	Cyryl i Metody 0 patroni i duchowi zjednoczyciele Europy.	11–12 V
22	Nauczanie języka rosyjskiego na Neofilologii i innych kierunkach.	6–7 VI
23	Instytut Filologii Romańskiej Bracia i/lub siostry w literaturach romańskiego obszaru językowego.	26–28 X
24	Instytut Historii Świat z historią czy świat bez historii. Metodologiczne problemy „Post-historyczności” w kulturze współczesnej.	23–25 IX
25	Instytut Germanistyki Miejsca pamięci a pamięć kulturowa. Region kulturowy	28 V–1 VI
26	Instytut Anglistyki III Seminarium kognitywistyczne. Empatia jako kategoria kulturowa, poznawcza i językowa.	19–20 V
27	New Insights in Semantics and Lexicography.	29–30 IX
28	Centrum Języka i Kultury Polskiej dla Polonii i Cudzoziemców Teksty kultury 0 oblicza komunikacji XXI wieku.	22–24 IX
V	WYDZIAŁ PRAWA I ADMINISTRACJI	
29	Instytut Prawa Karnego Kierunki zmian w polskim prawie karnym po 1998 roku.	20–22 IX
30	Karno-polityczne koncepcje Profesora Juliusza Makarewicza – wczoraj i dziś (w 50 rocznicę śmierci).	26–28 IX

BADANIA NAUKOWE

VI	WYDZIAŁ EKONOMICZNY	
31	Instytut Ekonomii VI Konferencja Naukowa – Rynek finansowy – polskie doświadczenia po pierwszym roku funkcjonowania w ramach Unii Europejskiej.	5–8 VI
32	Instytut Zarządzania i Marketingu Kapitał intelektualny jako szansa na poprawę jakości zarządzania w warunkach globalizacji – INTELLEKT 2005.	25–27 XI
33	Racjonalizacja wydatków publicznych.	4–5 V
VII	WYDZIAŁ PEDAGOGIKI I PSYCHOLOGII	
34	Instytut Pedagogiki Człowiek w kulturze – kultura w człowieku.	7–9 VI
35	Nauczyciel kompetentny – teraźniejszość i przyszłość	30–31 V
36	Instytut Psychologii Dysleksja – problem znany czy nieznan?	24–26 X
37	„Życ dla siebie i innych”. Psychologiczne i społeczne	30–31 V
VIII	WYDZIAŁ FILOZOFII I SOCJOLOGII	
38	Instytut Filozofii Teoretyczne podstawy socjologii wiedzy i nauki.	23–24 V
39	Epistemologia współcześnie.	28–29 X
40	Ontologiczne koncepcje złożoności i prostoty bytu realnego.	9–10 XII
IX	WYDZIAŁ POLITOLOGII	
41	Diaspora polska w procesach globalizacji. Polonia – kraj macierzysty – kraj osiedlenia.	22–23 IX
42	Polityka informacyjna i media a zarządzanie w samorządzie terytorialnym.	7–8 IV
43	Problematyka zagraniczna w polskiej myśli politycznej XX wieku.	17–19 V
44	Kultura – media – polityka dziś, czyli w późnej (płynnej) po-nowoczesności.	28–29 XI
45	„Kultura” paryska. Twórcy – Dzieło – Recepcja. W 5. rocznicę śmierci Jerzego Giedroycia.	20–22 IX
	UMCS	
46	Zamoyscy w dziejach Polski. W kręgu polityki, gospodarki, prawa i kultury.	15–17 IX

BADANIA NAUKOWE

PROJEKTY BADAWCZE (w tym: KBN i FNP)

wykonywane w jednostkach działalności podstawowej UMCS w 2005 roku

Nazwa Jednostki / Wydział	Liczba
I. Wydział Biologii i Nauk o Ziemi	19
1. Zakład Biochemii	1
2. Instytut Mikrobiologii i Biotechnologii	4
2. Instytut Biologii	5
3. Instytut Nauk o Ziemi	9
II. Wydział Matematyki, Fizyki i Informatyki	17
1. Instytut Matematyki	2
2. Instytut Fizyki	15
III. Wydział Chemii	17
IV. Wydział Humanistyczny	12
1. Zakład Logopedii i Językoznawstwa Stosowanego	1
2. Instytut Anglistyki	1
3. Instytut Archeologii	1
4. Instytut Filologii Polskiej	3
5. Instytut Historii	3
6. Instytut Filologii Słowiańskiej	2
7. Zakład Kultury i Historii Żydów	1
V. Wydział Prawa i Administracji	4
1. Instytut Administracji i Prawa Publicznego	1
2. Instytut Historii i Teorii Państwa i Prawa	1
3. Instytut Prawa Cywilnego	2
VI. Wydział Ekonomiczny	8
1. Instytut Ekonomii	4
3. Instytut Zarządzania i Marketingu	4
VII. Wydział Pedagogiki i Psychologii	2
1 Instytut Psychologii	2
VIII. Wydział Filozofii i Socjologii	1
1. Instytut Filozofii	1
IX. Wydział Politologii	6
RAZEM	86

BADANIA NAUKOWE

PROJEKTY BADAWCZE REALIZOWANE PRZEZ PRACOWNIKÓW UMCS W 2005 ROKU

projekty KBN: własne (w tym promotorskie)

Lp.	JEDNOSTKA / KIEROWNIK I NR PROJEKTU	TYTUŁ PROJEKTU
1	2	3
I	WYDZIAŁ BIOLOGII I NAUK O ZIEMI	
1/1	prof. dr hab. Zbigniew Krupa 3 P04C 050 22	Molekularne mechanizmy oddziaływania metali ciężkich na aparat fotosyntetyczny roślin wyższych: kontynuacja badań modelowych nad wpływem Cd i Cu na <i>Arabidopsis thaliana</i> L.
2/2	dr hab. Piotr Właź 3 P04C 060 24	Badania nad metabolicznymi i behawioralnymi efektami działania potencjalnych neuroprotektorów i ich rolę w epilepsji.
3/3	prof. dr hab. Kazimierz Trębacz 3 P04C 053 25	Badanie mechanizmu wczesnych faz odpowiedzi roślin na czynniki stresowe.
4/4	dr Małgorzata Cytryńska 2 P04C 054 26	Identyfikacja oraz ocena przeciwbakteryjnych i przeciwgrzybowych właściwości peptydów hemolimfy <i>Galleria mellonella</i> .
5/5	dr hab. Wiesław Mułenko 2 P04C 089 27	Grzyby pasożytnicze roślin naczyniowych na tle geobotanicznego zróżnicowania Tatrzańskiego Parku Narodowego.
6/6	prof. dr hab. Wanda Małek 3 P04C 053 23	Wielokierunkowa taksonomia mikrosymbiontów janowca barwierskiego (<i>Genista tinctoria</i> L.).
7/7	dr hab. Jalanta Jaroszuk-Ścisel 3 P06R 010 25	Rola ryzosferowych szczepów <i>Fusarium culmorum</i> w indukowaniu odporności żyta (<i>Secale cereale</i> L.) na fuzariozy.
8/8	prof. dr hab. Anna Skorupska 2 P04A 034 26	Genomika funkcjonalna: konstrukcja mapy kontigów megaplazmidu pExo i analiza funkcji genów kontrolujących biosyntezę polisacharydów <i>Rhizobium leguminosarum</i> bv. <i>trifolii</i> .
9/9	prof. dr hab. Martyna Kandfer-Szerszeń 2 P05A 095 28	Badanie interakcji między komórkami szpiczaka mnogiego a komórkami podścieliska szpiku kostnego w oparciu o własny, przestrzenny, model <i>in vitro</i> .
10/10	dr Jan Rodzik 3 P04E 013 22	Naturalne i antropogeniczne uwarunkowania dynamiki erozji wąwozowej na przykładzie zlewni wąwozu lessowego.
11/11	prof. dr hab. Maria Łanczont 3 P04D 034 25	Osady dolnego czwartorzędu w dorzeczach środkowego Dniestru i Prutu jako archiwum zmian paleoklimatycznych i paleohydrologicznych w skali regionalnej i globalnej.
12/12	prof. dr hab. Leopold Dolecki 3 P04E 042 25 (promotorski)	Wykorzystanie cech mikromorfologicznych neoplejstocieńskich utworów lessowych we wnioskowaniu paleogeograficznym.
13/13	prof. dr hab. Maria Łanczont 2 P04E 021 26 (promotorski)	Zmiany paleohydrologiczne w północnej części Obniżenia Dorohuckiego w świetle badań osadów jeziorno-torfowiskowych.

BADANIA NAUKOWE

14/14	dr Marek Turczyński 2 P04E 009 27	Rola układów hydrokatenalnych zlewni w naturalnych i antropogenicznych przekształceniach jezior łączyńsko-włodawskich w ostatnim tysiącleciu.
15/15	dr hab. Bogusław M. Kaszewski 2 P04E 013 27 (promotorski)	Zróżnicowanie opadów atmosferycznych na Lubelszczyźnie w latach 1951–2000.
16/16	prof. dr hab. Józef Wojtanowicz 2 P04E 024 27 (promotorski)	Czwartorzędowa ewolucja rzeźby Polesia Lubelskiego (Polska E) i Wołyńskiego (Ukraina NW).
II WYDZIAŁ MATEMATYKI, FIZYKI I INFORMATYKI		
17/1	prof. dr hab. Karol Izidor Wysokiński 2 P03B 062 25	Nieporządek, oddziaływania i efekty fluktuacyjne w nadprzewodnikach egzotycznych.
18/2	prof. dr hab. Wiesław Andrzej Kamiński 2 P03B 071 25	Bezneutrinowy podwójny rozpad beta i jego konsekwencje dla fizyki niestandardowej.
19/3	dr hab. Krzysztof Murawski 2 P03D 016 25	Symulacje numeryczne krótko-okresowych oscylacji w pętach korony słonecznej.
20/4	prof. dr hab. Krzysztof Pomorski 1 P03B 113 26 (promotorski)	Wpływ różnic rozkładów gęstości protonów i neutronów na rozszczepienie i fuzję jądrową.
21/5	prof. dr hab. Mirosław Załużny 1 P03B 091 26 (promotorski)	Polarytony plazmowe w układach planarnych ze studniami kwantowymi.
22/6	prof. dr hab. Wiesława Kuniszyk-Józkowiak 3 T11C 055 26 (promotorski)	Komputerowa analiza i rozpoznawanie niepełności mowy.
23/7	dr Ryszard Zdyb 1 P03B 111 26	Struktura pasmowa powierzchni Si (335) -Au.
24/8	dr Leszek Próchniak 1 P03B 042 27	Analiza mikroskopowych podstaw symetrii dynamicznych w jądrach atomowych.
25/9	prof. dr hab. Wiesław Andrzej Kamiński 1 P03B 098 27 (promotorski)	Wybrane zagadnienia fizyki niestandardowej w podwójnym bezneutrinowym rozpadzie beta.
26/10	prof. dr hab. Tomasz Goworek 1 P03B 100 27 (promotorski)	Anihilacja pozytonów w krzemionce uporządkowanej typu MCM 41.
27/11	prof. dr hab. Wiesław I. Gruszecki 2 P04A 035 27 (promotorski)	Organizacja izomerów zeaksantyny w błonach lipidowych w świetle badań strukturalnych i spektroskopowych.
28/12	prof. dr hab. Wiesław I. Gruszecki 2 P05F 043 27	Mechanizm wbudowywania antybiotyku amfoterycyny B do błon lipidowych: Znaczenie dimerów.
29/13	prof. dr hab. Mieczysław Jalołowski 1 P03B 004 28	Oddziaływania adatomów z jednowymiarowymi atomowymi strukturami na wicynalnych powierzchniach monokryształów Si.
30/14	dr hab. Andrzej Baran 1 P03B 130 28 (promotorski)	Opis korelacji poza przybliżeniem średniego pola w jądrze atomowym.
31/15	prof. dr hab. Tomasz Komorowski 2 P03A 031 23	Asymptotyczne własności ruchów w ośrodkach nieuporządkowanych.

BADANIA NAUKOWE

32/16	prof. dr hab. Jurij Kozicki 2 P03A 020 25	Nieliniowe transformacje całkowite w teorii kwantowych stanów Gibbisa.
III WYDZIAŁ CHEMII		
33/1	dr Jan Wójcik 4 T11B 004 22	Technologia i charakterystyka mikrostrukturalnych światłowodów dla telekomunikacji i metrologii.
34/2	prof. dr hab. Stanisław Chibowski 4 T09D 058 24	Badania nad mechanizmem wiązania i przemieszczania się pierwiastków promieniotwórczych w środowisku naturalnym na przykładzie gleb i osadów dennych terenów Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskiego.
35/3	prof. dr hab. Stefan Sokołowski 4 T09A 158 24 (promotorski)	Teoria adsorpcji mieszanin dwuskładnikowych.
36/4	prof. dr hab. Barbara Marczevska 4 T09A 157 24 (promotorski)	Konstrukcja i zastosowanie membranowych elektrod jonoselektywnych do oznaczania wybranych niesteroidowych leków przeciwwzapalnych.
37/5	prof. dr hab. Jan Różyło 4 T09B 079 25	Badania fizykochemiczne procesów w nowoczesnych metodach chromatografii cieczowej oraz ich rozdzielcze i analityczne zastosowania także w odniesieniu do związków o znaczeniu biomedycznym.
38/6	prof. dr hab. Mieczysław Korolczuk 4 T09A 192 25	Nowe metody ekstrakcji i woltamperometrycznego oznaczania Cr (VI) w próbkach stałych i ciekłych.
39/7	prof. dr hab. Wawrzyniec Podkościelny 4 T09B 109 23 (promotorski)	Synteza, struktura i właściwości nowych niesegmentowych i segmentowych poliuretanów pochodnych difenylometanu.
40/8	prof. dr hab. Kazimierz Michał Pietrusiewicz 3 T09A 119 26	BH3 jako odczynnik redukujący w chemii fosforu -nowe syntezы i wykorzystanie P-chiralnych fosfinoboranów i hydroksyfosfinoboranów.
41/9	prof. dr hab. Andrzej Patrykiewicz 3 T09A 134 26 (promotorski)	Badanie struktury faz oraz przemian fazowych w układach o ograniczonej geometrii.
42/10	dr Paweł Bryk 3 T09A 069 27	Koloidy w pobliżu powierzchni membran biologicznych: struktura, siły efektywne i właściwości termodynamiczne.
43/11	prof. dr hab. Stanisław Chibowski 3 T09A 078 27 (promotorski)	Badanie wpływu charakteru związku wielocząsteczkowego na mechanizm jego adsorpcji i konformacje na granicy faz tlenek metalu / roztwór polimeru.
44/12	prof. dr hab. Lucyna Hołysz 3 T09A 159 27 (promotorski)	Wpływ stałego pola magnetycznego na właściwości strącanego węgla wapnia i fosforanu (V) wapnia.
45/13	prof. dr hab. Tadeusz Borowiecki 3 T09B 125 27 (promotorski)	Badania procesu uwodornienia benzenu.
46/14	prof. dr hab. Tadeusz Borowiecki 3 T09B 108 28 (promotorski)	Katalizatory miedziowe niskotemperaturowej konwersji tlenku węgla promotowane alkaliami.
IV WYDZIAŁ HUMANISTYCZNY		
47/1	prof. dr hab. Leszek Mrozewicz 2 H01G 005 24 (promotorski)	Ianus Bifrons. Wojna i pokój w ideologii i życiu codziennym wczesnego cesarstwa rzymskiego (27 r. p.n.e. – 180 r. n.e.)
48/2	prof. dr hab. Marek Mądzik 1 H01G 023 26	Uchodźcy polscy w imperium rosyjskim w latach I wojny światowej.

BADANIA NAUKOWE

49/3	prof. dr hab. Jolanta Szpyra-Kozłowska 2 H01D 024 24	Nauczanie fonetyki języka angielskiego w Polsce – diagnoza i terapia.
50/4	prof. dr hab. Krzysztof Stępnik 1 H01C 022 26 (promotorski)	Obraz hiszpańskiej wojny domowej lat 1936–1939 w literaturze polskiej.
51/5	prof. dr hab. Feliks Czyżewski 1 H01D 018 27 (promotorski)	Mikrotoponimia powiatu włodawskiego.
52/6	prof. dr hab. Feliks Czyżewski 1 H01D 026 27 (promotorski)	Nominacja obrzędów dorocznych w gwarach ukraińskich południowego Podlasia.
53/7	prof. dr hab. Andrzej Kokowski 1 H01H 039 27	Ciałopalne cementarzysko warstwowe w Masłomęczu (stan. 15).
54/8	prof. dr hab. Monika Adamczyk-Garbowska 1 H01C 035 27	Księgi pamięci (izkor bicher) jako źródło wiedzy o historii i kulturze polskich Żydów.
55/9	dr Irina Lappo 1 H01C 050 28	Recepcja dramaturgii Czechowa w Polsce.
56/10	prof. dr hab. Stanisław Grabias 1 H01F 046 28	Wspomagana komputerowo terapia dzieci z zaburzeniami wymowy przy wykorzystaniu metod automatycznego rozpoznawania mowy.
57/11	dr hab. Emil Horoch 1 H01G 062 28 (promotorski)	Słowacy wobec kwestii niepodległości w latach trzydziestych XX wieku.
V	WYDZIAŁ EKONOMICZNY	
58/1	prof. dr hab. Alicja Pomorska 2 H02C 023 24 (promotorski)	System opodatkowania nieruchomości w Polsce i kierunki jego zmiany.
59/2	dr Jolanta Szolno-Koguc 2 H02C 053 25	Fundusze celowe w Polsce – ocena funkcjonowania, kierunki rozwoju.
60/3	dr hab. Henryk Ronek 2 H02C 092 25 (promotorski)	Doskonalenie rachunku kosztów w instytutach naukowo-badawczych.
61/4	prof. dr hab. Marian Żukowski 1 H02C 033 27	System bankowy Federacji Rosyjskiej – charakterystyka przemian strukturalnych oraz ocena stabilności.
62/5	prof. dr hab. Jerzy Węclawski 1 H02C 099 27	Analiza zdolności kredytowej gmin w województwie lubelskim.
63/6	prof. dr hab. Jerzy Węclawski 1 H02C 059 28 (promotorski)	Quasi-fundusze venture capital jako sposób finansowania rozwoju gospodarczego.
64/7	prof. dr hab. Genowefa Sobczyk 1 H02D 053 28 (promotorski)	Uwarunkowania marketingowe wyboru miejsca zakupu artykułów spożywczych przez konsumenta.
65/8	prof. dr hab. Piotr Karpuś 1 H02D 087 28 (promotorski)	Wykorzystanie mapy strategii i strategicznej karty wyników w planowaniu finansowym przedsiębiorstwa.
VI	WYDZIAŁ PRAWA I ADMINISTRACJI	
66/1	prof. dr hab. Lech Antonowicz 2 H02A 024 25 (promotorski)	Prawne aspekty obrotu gospodarczego Polski w świetle jej członkostwa w Światowej Organizacji Handlu oraz przystąpienia do Unii Europejskiej.
67/2	prof. dr hab. Leszek Leszczyński 1 H02A 031 27	Wykładnia prawa europejskiego. Orzecznictwo Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości a orzecznictwo sądów krajowych.

BADANIA NAUKOWE

68/3	prof. dr hab. Maria Poźniak-Niedzielska 1 H02A 041 28 (promotorski)	Firma i jej ochrona.
69/4	prof. dr hab. Maria Poźniak-Niedzielska 1 H02A 042 28	Ochrona wzorów przemysłowych w prawie Unii Europejskiej.
VII	WYDZIAŁ FILOZOFII I SOCJOLOGII	
70/1	prof. dr hab. Jacek Pańniczek 1 H01A 033 27	Przedmioty i własności w logice.
VIII	WYDZIAŁ PEDAGOGIKI I PSYCHOLOGII	
71/1	dr Urszula Oszwa 1 H01F 079 26	Poznawcze mechanizmy zaburzeń liczenia u dzieci.
72/2	prof. dr hab. Bożydar Kaczmarek 1 H01F 065 27	Neuropsychologiczna analiza regulacji i kontroli funkcji wykonawczych u dorosłych sprawców czynów karalnych.
IX	WYDZIAŁ POLITOLOGII	
73/1	dr hab. Maria Marczevska-Rytka 1 H02E 019 26	Religia i polityka: wzajemne sprzężenia.
74/2	prof. dr hab. Edward Olszewski 1 H02E 017 27 (promotorski)	Międzynarodówka Socjalistyczna. Ideologia, organizacja i działalność w latach 1951-2001.
75/3	dr hab. Agnieszka Pawłowska 1 H02E 019 27 (promotorski)	Dostęp do informacji publicznej w Polsce.
76/4	prof. dr hab. Marek Pietraś 1 H02E 031 27 (promotorski)	Wspólna europejska polityka bezpieczeństwa i obrony.
77/5	prof. dr hab. Grzegorz Janusz 1 H02E 032 27 (promotorski)	Decydowanie komitologiczne we wspólnocie europejskiej.
78/6	prof. dr hab. Marek Pietraś 1 H02E 050 27 (promotorski)	Funkcje granic Polski i ich transformacja.

PROJEKTY BADAWCZE *INNE*

REALIZOWANE PRZEZ PRACOWNIKÓW UMCS W 2005 ROKU

Lp.	JEDNOSTKA / KIEROWNIK I NUMER PROJEKTU	TYTUŁ PROJEKTU / ŹRÓDŁO FINANSOWANIA
1	2	3
I	WYDZIAŁ CHEMII	
1	Prof. dr hab. Stanisław Pikus CYCLE No-97-01	X-ray Powder Diffraction-New Inorganic and Organic Compounds IX. – projekt finansowany przez <i>International Centre for Diffraction Data</i>
2	Dr Elżbieta Olszewska CYCLE No-04-08	

BADANIA NAUKOWE

3	Prof. dr hab. Roman Lebeda SUBSYDIA PROFESORSKIE 9/2003	X-ray Powder Diffraction-New Inorganic and Organic Compounds. – projekt finansowany przez <i>International Centre for Diffraction Data</i> Subsydium naukowe w celu realizacji zamierzeń badawczych pod nazwą „Preparatyka nowych adsorbentów oraz badania ich właściwości fizykochemicznych pod kątem optymalizacji procesów adsorpcji i analizy substancji niebezpiecznych dla zdrowia i życia ludzkiego”. – projekt finansowany przez <i>Fundację na Rzecz Nauki Polskiej</i>
II	WYDZIAŁ MATEMATYKI, FIZYKI I INFORMATYKI	
4	Dr Andrzej Bobyk 6T11 2003 C/06098	Wykonanie badań stosowanych i prac rozwojowych w ramach realizacji projektu celowego pn.CLUSTERIX – Krajowy Klaster Linuxowy (National Cluster of Linux Systems). – projekt celowy finansowany przez <i>KBN</i>
1	2	3
III	WYDZIAŁ HUMANISTYCZNY	
5	Prof. dr hab. Anna Pajdzińska SUBSYDIA PROFESORSKIE 10/2002	Subsydium naukowe w celu realizacji zamierzeń badawczych pod nazwą „Językowy obraz świata a użycie języka”. – projekt finansowany przez <i>Fundację na Rzecz Nauki Polskiej</i>
IV	WYDZIAŁ BIOLOGII I NAUK O ZIEMI	
6	Prof. dr hab. Zdzisław Michalczyk PBZ-KBN-86/P04/2003	Ekstremalne zdarzenia meteorologiczne i hydrologiczne w Polsce , ocena zdarzeń oraz prognozowanie ich skutków dla środowiska i życia człowieka. – projekt zamawiany finansowany przez <i>KBN</i>
7		
8	Prof. dr hab. Grażyna Ginalska PBZ-KBN-098/T09/2003	Nowa generacja molekularnych warstw przewodzących do zastosowań w analitycznej diagnostyce medycznej oraz bioelektronice. – projekt zamawiany finansowany przez <i>KBN</i>
	Prof. dr hab. Kazimierz Pękała PBZ-KBN-108/P04/2004	Ewolucja kriosfery lądowej (lodowce, wieloletnia zmarzlina). – koordynacja tematu 2C w ramach projektu zamawianego finansowanego przez <i>KBN</i>

Przygotowała: *Elżbieta Witkowska*

WYDZIAŁY UMCS — WIADOMOŚCI BIEŻĄCE

Rubryka przygotowana na podstawie informacji nadesłanych przez dziekanów

WYDZIAŁ BIOLOGII I NAUK O ZIEMI

DOKTORATY

Rada Wydziału BiNoZ na posiedzeniu 23 lutego nadała: Stopień doktora nauk o Ziemi mgr. **Sebastianowi Bernatowi**, asystentowi Zakładu Ochrony Środowiska Instytutu Nauk o Ziemi. Temat rozprawy doktorskiej *Przemiany krajobrazu odcinka granicznego doliny Bugu w ostatnim stuleciu*. Promotor prof. dr hab. Krzysztof Wojciechowski z Instytutu Nauk o Ziemi UMCS, recenzenci: prof. dr hab. Maria Pulinowa z Uniwersytetu Śląskiego w Sosnowcu, prof. dr hab. Józef Wojtanowicz z Instytutu Nauk o Ziemi UMCS.

Stopień doktora nauk biologicznych mgr. **Wojciechowi Plasce**, asystentowi w Katedrze Hydrobiologii i Ichtiologii Akademii Rolniczej w Lublinie. Temat rozprawy doktorskiej *Zoopleuston płytkiego litoralu wybranych zbiorników wodnych Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskiego*. Promotor prof. dr hab. Stanisław Radwan z Akademii Rolniczej w Lublinie, recenzenci: prof. dr hab. Andrzej Giziński z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, dr hab. Jacek Łętowski, prof. UMCS.

WYDZIAŁ CHEMII

DOKTORATY

14 lutego odbyła się publiczna obrona pracy doktorskiej mgr. **Marcina Kuśmierza**, asystenta w Pracowni Chemii Środowiskowej, *Badania kinetyki i mechanizmów reakcji pomiędzy CO₂ i H₂ na katalizatorach metalicznych*. Recenzentami rozprawy byli: prof. dr hab. inż. Zbigniew Karpiński z Instytutu Chemii Fizycznej PAN w Warszawie i prof. dr hab. Piotr Kirszenstein z UAM w Poznaniu, promotorem dr hab. Dobiesław Nazimek prof. nadzw. UMCS z Pracowni Chemii Środowiskowej WCh. Rada Wydziału Chemii na posiedzeniu 28 lutego nadała mgr. Marcinowi Kuśmierzowi stopień doktora nauk chemicznych.

21 lutego odbyła się publiczna obrona pracy doktorskiej mgr. **Ireny Wawrzyckiej-Gorczy**, asystentki z Zakładu Krystalografii, *Krystalochemia olanzapiny i finasterydu. Badania strukturalne inkluzji rozpuszczalników organicznych*. Recenzentami rozprawy byli: prof. dr hab. Maria Gdaniec z UAM w Poznaniu i dr hab. Leszek Zbigniew Ciunik, prof. Uniwersytetu Wrocławskiego, promotorem dr hab. Anna Kozioł prof. nadzw. UMCS z Zakładu Krystalografii WCh. Rada Wydziału Chemii na posiedzeniu 28 lutego nadała mgr. Irenie Wawrzyckiej-Gorczy stopień doktora nauk chemicznych.

25 lutego odbyła się publiczna obrona pracy doktorskiej mgr. **Ewy Skwarek**, asystentki z Zakładu Radiochemii i Chemii Koloidów, *Badania struktury podwójnej warstwy elektrycznej na granicy faz wybrane tlenki mieszane / roztwory wodne elektrolitu*. Recenzentami rozprawy byli: prof. dr hab. inż. Andrzej Świątkowski z WAT w Warszawie i prof. dr hab. Roman Leboda z UMCS, promotorem dr hab. Władysław Janusz, prof. nadzw. UMCS z Zakładu Radiochemii i Chemii Koloidów WCh. Rada Wydziału Chemii na posiedzeniu 28 lutego nadała mgr. Ewie Skwarek stopień doktora nauk chemicznych.

WIZYTA

Od 1.02 do 31.03. na zaproszenie profesora Andrzeja Patrykiewicza z Zakładu Modelowania Procesów Fizykochemicznych przebywał na WCh magister Alexandr Malijevsky z Institute of Chemical Process Fundamentals Academy of Sciences of the Czech Republic w Pradze – stypendium naukowe w ramach Grantu Europejskiego ToK (6 ramowy program UE – akronim THECOMP-SIMI; kontrakt nr MTKD-CT-2004 509249).

WYJAZDY ZAGRANICZNE PRACOWNIKÓW

29.01–4.02. – dr hab. Janusz Ryczkowski i dr Grzegorz Giecko przebywali w Lille (Francja). Dr hab. J. Ryczkowski w ramach programu SOCRATES (Teaching Staff mobility) wygłosił cykl wykładów. Celem wyjazdu dr. G. Giecko były konsultacje naukowe i opracowanie strategii dalszej współpracy naukowej w ramach umowy polsko-węgiersko-francuskiej.

14–19.02 – dr Jerzy Niecko brał udział w konferencji „Sustainable Chemistry and Biotechnology” w Hochschule Zittau (Niemcy).

18–20.02 – dr Ryszard M. Janiuk w Instytucie Edukacji Przyrodniczej w Kilonii (Niemcy) uczestniczył w zebnaniu przygotowującym końcowy wniosek, dotyczący projektu CROSSNET (program SOCRATES-COMENIUS 3 TN).

19–25.02 – prof. dr hab. Andrzej Patrykiewicz podczas konferencji naukowej SK-SSW/2005 „Nanophenomena at Surfaces – Fundamentals of Exotic Condensed Matter Properties”, Pamporowo (Bulgaria) wygłosił wykład „Phase Behavior of Two-dimensional Lattice Model of Orientable Molecules”.

ZJAZD DZIEKANÓW WYDZIAŁÓW CHEMICZNYCH

3–4 lutego 2005 r. odbyło się w Poznaniu tradycyjne spotkanie Dziekanów Wydziałów Chemicznych, w którym uczestniczyli prodziekani naszego Wydziału profesorowie: Barbara Gawdzik, Jacek Goworek i Władysław Janusz.

Tegoroczne spotkania, dotyczące dydaktyki, otworzył JM Rektor UAM w Poznaniu. Program obejmował następujące zagadnienia: Sprawy dydaktyczno-naukowe (proces Boloński – dydaktyka, czas się reformować; ECTS – nowe spojrzenie na stare punkty; Eurolicencjat; magisterskie, licencjackie, dwuprzedmiotowe kształcenie nauczycieli; program Erasmus Mundus). Centralna Komisja ds. Stopni i Tytułów Naukowych. Komitet Chemii PAN, Chemiczne Centrum Zaawansowanych Technologii. Ministerstwo Nauki i Informatyzacji. Koniec KBN i co dalej? (kategoryzacja; inwestycje aparaturowe; działalność statutowa; granty). Program ramowy – priorytety chemii. Prawo autorskie, korelacja student, doktorant pracownik a uczelnia. Finansowanie „Wiadomości Chemicznych”. PTCh, zjazd PTCh w Poznaniu – wrzesień 2005 r. Akredytacja laboratoriów, UKA, PKA, gospodarka chemiczalniami. Firmy chemiczne. Zjazd w Krynicy – czerwiec 2005 r.

WYDZIAŁ HUMANISTYCZNY

DOKTORAT

16 lutego odbyła się publiczna obrona pracy doktorskiej mgr. **Ewy Połczyńskiej** *Topos labiryntu w dwudziestowiecznych narracjach seryjnych*. Promotor prof. dr hab. Maria Woźniakiewicz-Dziadosz, recenzenci: prof. dr hab. Lucyna Rożek, Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie, prof. dr hab. Jerzy Święch, UMCS.

WYDZIAŁ PRAWA I ADMINISTRACJI

GOŚCIE

10 stycznia przebywał na Wydziale prof. **Aleksander Peczenik** z Uniwersytetu w Lund (Szwecja). Profesor wygłosił wykład dla studentów WPiA.

15-16 lutego przebywała na Wydziale dr **Dorota Leczykiewicz** z Uniwersytetu w Cambridge. W ramach Szkoły Prawa Brytyjskiego wygłosiła wykład dla studentów „Prawo kontraktów”.

17-23 lutego na zaproszenie dziekana prof. dr. hab. Leszka Leszczyńskiego przebywał na Wydziale Prawa i Administracji UMCS prof. dr **Toshiya Ueki** z Wydziału Prawa Uniwersytetu Tohoku (Sendai, Japonia), z którym Wydział współpracuje od wielu lat. Prof. Ueki wygłosił, w ramach umowy o współpracy z 2003 r., cykl wykładów dla ponad 100-osobowej grupy studentów (4 pkt. ECTS) zatytułowany „Introduction to the Japanese Legal Culture”.

W GRAZU

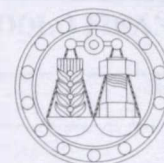
17-20 lutego dziekan prof. dr hab. Leszek Leszczyński oraz prodziekani prof. dr hab. Andrzej Kidyba i dr hab., prof. UMCS Andrzej Korybski uczestniczyli w dorocznej Konferencji European Association of Law Faculties w Grazu (Austria), której Wydział Prawa i Administracji UMCS jest członkiem od 2000 r.

WYDZIAŁ FILOZOFII I SOCJOLOGII

PUBLIKACJA ZAGRANICZNA

W lutym w wydawnictwie The Council for Research in Values and Philosophy Waszyngton ukazała się praca zbiorowa pod redakcją prof. dr. hab. Stanisława Jedynaka *Polish Axiology: The 20th Century and beyond, Polish Philosophical Studies, t. V*. Wstęp napisał prof. **Stanisław Jedynak**, a wprowadzenie dyrektor Wydawnictwa **George F. McLean**. Poszczególne rozdziały są autorstwa: prof. J. Mizińskiej, T. Szkolęta, L. Gawora, L. Zdybła, A. Żuk, Z. J. Czarneckiego, J. Dębowskiego, A. Drabarek, L. Hostyńskiego, Z. Majewskiej, C. Mordki.

WYDZIAŁ EKONOMICZNY

DOKTORAT

17 lutego odbyła się publiczna obrona rozprawy doktorskiej mgr. **Katarzyny Wójtowicz**, asystentki zatrudnionej w Zakładzie Finansów Instytutu Zarządzania i Marketingu. Promotorem pracy pt. *System opodatkowania nieruchomości w Polsce i kierunki jego zmiany* była prof. dr hab. Alicja Pomorska, recenzentami prof.

WYDZIAŁY UMCS — WIADOMOŚCI BIEŻĄCE

Rubryka przygotowana na podstawie informacji nadesłanych przez dziekanów

dr hab. Krzysztof Surówka z Akademii Ekonomicznej w Krakowie i prof. dr hab. Piotr Karpuś. Obrona zakończyła się nadaniem pani Katarzynie Wójtowicz stopnia doktora nauk ekonomicznych w zakresie ekonomii.

UDZIAŁ W KONFERENCJACH

28 lutego dziekan prof. dr hab. **Piotr Karpuś** uczestniczył w konferencji naukowej „Wpływ kapitału intelektualnego na przekształcenia gospodarcze terenów wschodnich Unii Europejskiej”, zorganizowanej w ramach obchodów 30-lecia studiów ekonomicznych na Uniwersytecie w Białymstoku. Celem konferencji było promowanie dorobku środowiska naukowego i roli wychowanków Wydziału Ekonomicznego Uniwersytetu w Białymstoku w rozwoju regionu. Jednocześnie konferencja stanowiła ważne forum wymiany poglądów przedstawicieli różnych środowisk na rolę kapitału intelektualnego we współczesnym społeczeństwie. Przy okazji jubileuszu Uniwersytetu Białostocki zorganizował 28 lutego – 1 marca spotkanie dziekanów uniwersyteckich wydziałów ekonomicznych, które było okazją do wymiany doświadczeń i dyskusji na aktualne tematy, dotyczące m.in. kwestii akredytacji, przygotowania suplementu do dyplomu itp.

2-4 marca prof. dr hab. **Elżbieta Skrzypek** wzięła udział w konferencji nt. „Doskonalenie procesu auditowania”, na której wygłosiła referat zatytułowany „Zarządzanie wiedzą audytora w warunkach gospodarki opartej na wiedzy”. Konferencja, zorganizowana przez Polskie Forum ISO 9000 Warszawa, odbyła się w Zakopanem.

PROFESOR UMCS

Z dniem 1 marca 2005 r. rektor UMCS prof. dr hab. Marian Harasimiuk mianował dr. hab. **Zdzisława Szymańskiego**, kierownika Zakładu Historii Gospodarczej i Myśli Ekonomicznej, na stanowisko profesora nadzwyczajnego UMCS.

WYDZIAŁ POLITOLOGII

24 HABILITACJA

31 stycznia Centralna Komisja do Spraw Stopni i Tytułów zatwierdziła uchwałę Rady Wydziału Politologii z 28 czerwca 2004 r. o nadaniu dr **Krystynie Trembickiej** (Zakład Myśli Politycznej) stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk humanistycznych w zakresie nauk o polityce. Rozprawę habilitacyjną Okragły Stół w Polsce. Studium o porozumieniu politycznym (Lublin 2003) oraz dorobek naukowy dr K. Trembickiej oceniają: prof. dr hab. Andrzej Paczkowski (Instytut Nauk Politycznych PAN), dr hab. Krzysztof Łabędź prof. Akademii Pedagogicznej im. KEN w Krakowie oraz prof. zw. dr hab. Jan Jachymek (UMCS). Ze względu na szczególne wartości poznawcze i dydaktyczne publikacji Rada Wydziału Politologii wystąpiła z wnioskiem o przyznanie dr K. Trembickiej Nagrody Ministra Edukacji Narodowej i Sportu.

NAGRODY MENIS DLA STUDENTÓW

Wśród 26 studentów z UMCS nagrodzonych stypendiami Ministra Edukacji Narodowej i Sportu na rok akademicki 2004/2005, sześcioro to studenci Wydziału Politologii: Paweł Dzierżak, Marcin Kosienkowski, Alicja Kursa, Jakub Nowak, Krzysztof Nakonieczny, Katarzyna Piasecka. Większość z nich łączy wysokie wyniki w

nauce z działalnością na rzecz Uczelni. Katarzyna Piasecka z V roku Stosunków Międzynarodowych zdobywa doświadczenie organizacyjne jako prezes Studenckiego Stowarzyszenia Przyjaciół ONZ, od 2004 r. pełni funkcję Rzecznika Praw Studenta na Wydziale Politologii. W semestrze zimowym 2004/2005 była stypendystką programu Sokrates/Erasmus na Litewskim Uniwersytecie Prawniczym w Wilnie. Alicja Kursa z III roku Stosunków Międzynarodowych aktywnie uczestniczy w działalności Stowarzyszenia Przyjaciół ONZ oraz Europejskiego Forum Studentów (AEGEE). Marcin Kosienkowski, student V roku Stosunków Międzynarodowych, był już dwukrotnie stypendystą Ministra Edukacji Narodowej i Sportu. Pełnił także funkcję redaktora naczelnego „Consensusu” – Studenckich Zeszytów Naukowych Wydziału Politologii. Uczestniczył w kilku konferencjach, jest autorem kilkunastu artykułów opublikowanych w czasopiśmie i na stronach internetowych. Odbywał liczne praktyki studenckie, m.in. w Ambasadzie RP w Tallinie. Był także międzynarodowym obserwatorem podczas powtórzonej, drugiej tury wyborów prezydenckich na Ukrainie. Krzysztof Nakonieczny studiuje na III roku Stosunków Międzynarodowych i na I roku Prawa. Pełni również funkcję wiceprzewodniczącego Samorządu Studentów Wydziału Politologii oraz przewodniczącego Komisji Współpracy Akademickiej Zarządu Uczelnianego Samorządu Studentów UMCS. Jest inicjatorem cieszących się popularnością wśród społeczności akademickiej Salonów „Polityki” odbywających się co miesiąc na Wydziale Politologii.

WYJAZDY ZAGRANICZNE

Mgr **Piotr Tosiek** (Zakład Stosunków Międzynarodowych) od 4 do 11 lutego 2005 r. był gościem Instytutu Nauk Politycznych Westfalskiego Uniwersytetu Wilhelma w Münster. Efektem jego rozmów, jako przedstawiciela Wydziału, były formy współpracy polskich i niemieckich studentów. Zaplanowano również organizację konferencji „Ochrona środowiska w Unii Europejskiej” w kwietniu br. Wezmą w niej udział studenci z UMCS, Uniwersytetu Wilhelma oraz Uniwersytetu I. Franki we Lwowie. Na Uniwersytecie w Münster mgr P. Tosiek, który jest jednocześnie profesorem w ramach programu Jeann'a Monnet'a, będzie prowadził w semestrze letnim 2004/2005 zajęcia nt. „Polska w Unii Europejskiej: perspektywa nowego członka”.

KONKURSY NA NAJLEPSZĄ PRACĘ MAGISTERSKĄ

W styczniu br. zostały rozstrzygnięte konkursy na najlepszą pracę magisterską z zakresu Stosunków Międzynarodowych oraz Politologii. W konkursie na pracę z zakresu Stosunków Międzynarodowych zwyciężyła mgr Katarzyna Piórko, otrzymując główną nagrodę (w postaci dyplomu, nagrody pieniężnej i skierowania fragmentów pracy do publikacji w „Annales UMCS”, sectio K: Politologia). Promotorem pracy „Problem »władzy« korporacji transnarodowych w stosunkach międzynarodowych” był dr hab. Marek Pietraś, prof. nadzw. UMCS. Wyróżnienia otrzymali: mgr Tomasz Ostrowski za pracę „Polityka azylowa Unii Europejskiej”, napisaną pod kierunkiem prof. zw. dr hab. Henryka Chalupczaka oraz mgr Ewa Pachowska za pracę „Izraelsko-palestyński proces pokojowy”, przygotowaną pod opieką naukową dr hab. Marka Pietrasia, prof. nadzw. UMCS.

Za najlepszą z zakresu Politologii uznano pracę magisterską mgr Kamila Brzuszkiewicz „Zmiany w układzie sił politycznych Lubelszczyzny po przewrocie majowym (1926-1930)”. Promotorem pracy był prof. zw. dr hab. Jan Jachymek. Wyróżnienia otrzymali: mgr Piotr Choroś za pracę „Sołtysi polscy”, napisaną pod kierunkiem dr hab. Stanisława Michałowskiego, prof. nadzw. UMCS, oraz mgr Tomasz Mizak za pracę „Józef Mackiewicz wobec teorii i praktyki komunizmu”, której promotorem był prof. zw. dr hab. Edward Olszewski.

WALNE ZEBRANIE

TOWARZYSTWA POLSKO-AUSTRIACKIEGO

15 lutego na Wydziale Politologii UMCS odbyło się walne zebranie członków działającego od blisko 30 lat w Lublinie Towarzystwa Polsko-Austriackiego. Towarzystwo zrzesza pracowników naukowych UMCS i KUL zajmujących się dziejami stosunków polsko-austriackich i polskiej grupy etnicznej w Austrii, a także sympatyków przyjaźni polsko-austriackiej. Towarzystwo wspiera liczne publikacje i prace naukowe przyczyniające się do upowszechniania wiedzy i kultury polskiej w Austrii i austriackiej w Polsce. Jego członkowie biorą udział w we wspólnie organizowanych konferencjach, imprezach kulturalnych i artystycznych. Niezwykle ważnym w dziejach wiedeńskiej Polonii były obchody 110. rocznicy powołania do życia najstarszej działającej do dziś organizacji polonijnej w Europie – Związku Polaków w Austrii „Strzecha”, które miały miejsce w Wiedniu 28 listopada 2004 r. Centralnym punktem uroczystości był referat podsumowujący działalność „Strzechy”, przygotowany przez długoletniego prezesa TPA i jego założyciela, badacza dziejów austriackiej Polonii, prof. zw. dr hab. **Władysława S. Kucharskiego**, a wygłoszony przez prezesa lubelskiego Oddziału Towarzystwa dr **Elżbietę Michalik**. Zarząd lubelskiego Oddziału Towarzystwa pragnąc poszerzyć swoją działalność i skład członkowski, zwłaszcza o młodych działaczy, zaprasza wszystkich zainteresowanych aktywnością społeczno-kulturalną i popularyzatorską do udziału w pracach Towarzystwa (kontakt telefoniczny 532-66-10 oraz przez pocztę elektroniczną enowak@sokrates.umcs.lublin.pl).

PERSPEKTYWA NA SZYBKĄ HABILITACJĘ

Nakładem Wydawnictwa UMCS w styczniu br. ukazała się monografia *Myśl polityczna obozu piłsudczykowski 1926-1939*, której autorem jest dr **Waldemar Paruch** (Zakład Myśli Politycznej). Jest to pierwsza w polskim piśmiennictwie naukowym synteza myśli politycznej obozu rządzącego w Polsce po przewrocie majowym. Na jej podstawie uruchomiona została na Wydziale procedura habilitacyjna.

WYDZIAŁ PEDAGOGIKI I PSYCHOLOGII

DOKTORAT

17 lutego odbyła się publiczna obrona pracy doktorskiej mgr **Stanisławy Byry**. Temat: *Rodzinne korelaty sukcesu szkolnego uczniów gimnazjum*. Promotor: prof. dr hab. Maria Chodkowska, recenzenci: dr hab. Sabina Guz, prof. UMCS, prof. dr hab. Zbigniew Kwieciński.

WYDZIAŁ ARTYSTYCZNY

GRAFIKA I RYSUNEK ROKU 2003 – 2004

Osiemnastego lutego, otwarto w Muzeum Lubelskim pokonkursową wystawę „Grafika i rysunek roku 2003-2004”. Na ten cykliczny konkurs, już szesnasty, 46 autorów nadesłało 106 prac. Do ekspozycji dopuszczono 36 grafik i 12 rysunków. Jury konkursu wytypowało do nagród grafiki pięciu młodych twórców, natomiast od-

WYDZIAŁY UMCS — WIADOMOŚCI BIEŻĄCE

Rubryka przygotowana na podstawie informacji nadesłanych przez dziekanów

stąpiło od przyznania jakiegokolwiek nagrody za nadesłane rysunki. W kategorii grafika pierwszą nagrodę, przyznaną przez Prezydenta Miasta Lublina, otrzymała **Magdalena Warszawa**, drugą (Nagrodę Marszałka Województwa Lubelskiego) – **Magdalena Bąk**, trzecią (również przyznaną przez Marszałka Województwa) **Małgorzata Baldyga-Nowakowska**. Wyróżnione graficzki mają związek z Wydziałem Artystycznym UMCS. Laureatka pierwszej nagrody jest zeszlóroczną absolwentką kierunku grafika; pozostałe nagrodzone są pracowniczkami Zakładu Grafiki Projektowej i Serigrafii WA. Jury przyznało też Nagrodę Dyrektora Muzeum Lubelskiego, którą otrzymała **Anna Bochyńska**, absolwentka WA, a także dwie nagrody fundowane: Rektora UMCS i Dziekana Wydziału Artystycznego. Pierwszą z nich otrzymała **Angelica Mitrus**, studentka I roku zaocznych studiów uzupełniających z kierunku grafika, drugą – **Magdalena Warszawa**.

SUKCESY KRZYSZTOFA SZYMANOWICZA

W międzynarodowych konkursach graficznych dwie poważne nagrody otrzymał Krzysztof Szymanowicz, adiunkt z Zakładu Grafiki Warsztatowej I. Za linoryt pt. „Pamiętki V” uhonorowano go pierwszą nagrodą i złotym medalem w hiszpańskiej imprezie *VIII Biental Internacional de Grabado „Caixanova”*, zorganizowanej w galicyjskim Ourense. O międzynarodowym zasięgu tego konkursu świadczy przede wszystkim to, że wpłynęło nań aż 1533 grafik autorstwa 963 artystów z 62 krajów świata. Nie mniej znacząca jest też przekraczająca 16 tysięcy euro pula nagród dla laureatów (pierwsza nagroda to 9 tys euro!). Decyzją jury do wystawy dopuszczono 104 prace graficzne 92 artystów. Wręczenie nagród miało miejsce 9 lutego w Centrum Kulturalnym Caixanova w Ourense. Drugi z sukcesów lubelskiego artysty

miał miejsce w Korei na *The 13 th Seoul SPACE International Print Biennial*, gdzie został wyróżniony jedną z nagród regulaminowych (*Purchas Prize*). Na konkurs w Seulu napłynęło 542 grafiki z 46 krajów.

WYKŁAD

„Pasja w języku sztuki współczesnej” to tytuł wykładu ilustrowanego przezroczkami, który w auli budynku katechetycznego przy kościele św. Andrzeja Boboli w Lublinie wygłosił adi. **Dobrosław Bagiński**. Wykładowi towarzyszyła mająca z nim ścisły związek wystawa wybranych realizacji plastycznych autorstwa D. Bagińskiego.

Z PÓŁKI

Publikacja *Lublin a książka* wydana nakładem Lubelskiego Towarzystwa Naukowego w 2004 roku stanowi zbiór materiałów z ogólnopolskiej sesji naukowej pod tym samym tytułem. Konferencja odbyła się 6 i 7 listopada 2002 roku w Lublinie w Trybunale Koronnym oraz w Pszczelnej Woli w salach dydaktycznych tamtejszego Technikum Rolniczego. Została zorganizowana przez Zakład Nauk Pomocniczych Historii i Bibliotekoznawstwa UMCS oraz Miejską Bibliotekę Publiczną im. H. Łopacińskiego w Lublinie.

Referaty w liczbie 56 wygłosili pracownicy nauki UMCS: bibliotekoznawstwa, neofilologii, socjologii, historii, politologii, kulturoznawstwa oraz Uniwersytetu Łódzkiego, Uniwersytetu Śląskiego, Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Akademii Pedagogicznej im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Wyższego Seminarium Duchownego ojców kapucynów w Lublinie, a także przedstawiciele instytucji naukowych i kulturalnych w Lublinie (Archiwum Państwowe, Instytut Pamięci Narodowej, Państwowe Muzeum na Majdanku, Muzeum Literackie im. Józefa Czechowicza, Muzeum Dworek Wincentego Pola, Miejska Biblioteka Publiczna im. Hieronima Łopacińskiego). Splendoru konferencji dodały referaty wygłoszone przez gości zagranicznych z Narodowej Biblioteki Rosji w Sankt Petersburgu oraz Narodowej Białorusi w Mińsku.

Publikacja zawiera przemówienia JM Rektora UMCS i Prezydenta Miasta Lubli-

LUBLIN A KSIĄŻKA

Widok Lublina od południa wg sztychu I. Maszewskiego *Vera Effigies...*

na Andrzeja Pruszkowskiego oraz streszczenia w języku angielskim i rosyjskim opracowane przez profesora Antoniego Krawczyka.

Tematyka opublikowanych referatów obejmuje szerokie spektrum zagadnień z zakresu bibliologii, takich jak: drukarstwo, księgarstwo, księgozbiory, biblioteki, czytelnictwo, badacze książki, chronologicznie sięgając od XV wieku aż po czasy współczesne.

Zagadnieniu drukarstwa lubelskiego poświęconych jest część referatów.

W *Stanie badań nad produkcją wydawniczą drukarni Pawła Konrada i jego następców w latach 1630-1667*, autorstwa Jadwigi Witkowskiej-Kunach, absolwentki Bibliotekoznawstwa UMCS, omówione zostały dzieje tejże oficyny, zasób druków pod względem typograficznym i tre-

ściowym. Autorka zwraca uwagę na trzy druki, które nie były znane K. Estreicherowi. Dwa z nich zostały zamieszczone w bibliografii I. Strelnikowej, a trzeci jest odkryciem samej autorki.

Edycji trzech utworów poety Samuela Twardowskiego z tłoczni Pawła Konrada dotyczy opracowanie Michała Kurana z Instytutu FP UE *Lubelskie wydania utworów Samuela Twardowskiego*. Autor podaje inną niż Estreicher datę ukazania się drukiem utworu *Pamięć śmierci...* oraz zajmuje się dwoma dotąd nieznanymi wariantami *Satyra*.

Anna Sitkova z Instytutu Bibliotekoznawstwa UŚ w tekście *O literackiej współpracy J. Wereszczyńskiego z S. F. Klonowicem* przedstawia opata sieciechowskiego jako mecenasa twórczości literackiej Klonowicza. Poeta lubel-

ski był dla niego pagnegirystą, apologetą i biografem. Ukazuje inspiracje Klonowicza twórczością Wereszczyńskiego, co zaowocowało napisaniem pięciu książek. Autorka nie podziela krytycznego stanowiska badaczy wobec merytorycznych walorów twórczości Wereszczyńskiego, twierdząc, iż powinno ono ulec weryfikacji.

Tadeusz Bieńkowski (em. prof. IHN PAN) w komunikacie *Książka łacińska w Lublinie w okresie staropolskim* pomijając oficynę żydowską analizuje produkcję drukarni lubelskich od połowy XVII do wieku XVIII. Porównując liczbę edycji w języku polskim i łacińskim stwierdza, iż w XVII wieku w lubelskich oficynach mieszczą-

skich wydawane były książki polskie i łacińskie. Podkreśla, że drukarnia jezuicka działająca w latach 1683–1773 wydała ogółem 246 druków łacińskich.

Jolanta Gwioździk z Instytutu Bibliotekoznawstwa UŚ w opracowaniu „*Prawe zwierciadło doskonałości...*” o *związku lwowskich benedyktyn z drukarstwem lubelskim w XVII wieku* omawia księgozbiór klasztoru, w którym znajdowały się m.in. druki lubelskie. Wymienia pierwsze dzieło z najstarszej oficyny lubelskiej Pawła Konrada: *Stonecznik albo porównanie woli ludzkiej z wolą Bożą*. Autorka wskazuje na 24 tytuły dzieł różnych autorów, znajdujące się w tym klasztorze, pochodzące z lubelskiej drukarni jezuickiej.

Anna Nowicka-Struska z IFP UMCS w szkicu *Ulotne druki karmelitańskie pocho-*

Z PÓŁKI

dzące z *lubelskich pogrzebów magnackich z połowy XVII wieku* zaznacza, że w okresie baroku kazania były domeną jezuitów, a częściowo dominikanów. W tym kontekście analizuje pięć kazań pogrzebowych wygłoszonych w Lublinie przez karmelitów bosych w 1650 roku, zwracając uwagę na ich treść i formę. Z karmelitańskich kaznodziejów eksponuje nazwisko pochodzącego ze sławnej rodziny Kochanowskich – Andrzeja. Nadmieniam o oficynach drukarskich tłoczących te kazania.

Marian Chachaj z IH UMCS w pracy *W kręgu edukacji i twórczości piśmienniczej lubelskiej rodziny Lemków* omawia znaczenie dla Lublina w końcu XVI wieku i na początku XVII przybyłego z Prus Królewskich do tego miasta Jana – protoplasty tej rodziny. Zwraca uwagę na edukację zdobywaną w różnych ośrodkach uniwersyteckich, a także twórczość pisarską. Wymienia utwory Jerzego Lemki: *O Rzeczypospolitej*, kalendarze świąt rocznych z różnych lat i prognostyki.

W kontekście kultury medycznej XVIII stulecia Bartłomiej Szyndler z IH WSP w Częstochowie w *Compendium medicum – lubelski druk osiemnastowieczny* charakteryzuje pod względem treściowym podręcznik drukowany w tłoczni jezuickiej w 1703 roku. Stwierdza, iż nie był on przeznaczony dla lekarzy, lecz dyletantów, gdyż zawierał niewiele informacji fachowych. Może dlatego miał aż 10 wydań.

Z tekstu Zoji Jaroszewicz-Pierestawcew (UW-M w Olsztynie) *Druki cyryliczne w zbiorach bibliotek lubelskich* dowiadujemy się o oficynach, w których tłoczono były powyższe dzieła, o ich edycji i przeznaczeniu. Autorka podaje, że 142 tytuły znajdują się w bibliotece KUL, 37 w Bibliotece Metropolitalnego Seminarium Duchownego w Lublinie, po dwa zaś w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej im. H. Łopacińskiego i Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej. Autorka zwraca uwagę na eklibrysy i na fakt, iż wiele z książek cyrylicznych w tych zbiorach jest nieopracowanych.

Trzy artykuły wiążą się z tematyką książki żydowskiej. Magdalena Rzakowska z Katedry Bibliotekoznawstwa UŁ w pracy *Lublin – ośrodkiem żydowskiego życia wydawniczego do 1939 roku* przedstawia zagadnienie typografii i edytorstwa żydowskiego od momentu powstania pierwszej oficyny w Lublinie w 1547 roku, założonej przez Iechaka Ben Chaima i Josefa ben Jakowa Jakarowa. Mówi o współpracy z kręgami polskimi w okresie polonizacji Żydów.

Konrad Zieliński z Wydziału Politologii UMCS w *Drukarniach, księgarniach, bibliotekach i czytelnich żydowskich w Lublinie do 1918 r. (Przyczynek do dziejów świeckiego życia kulturalnego Żydów lubelskich)* poświęca uwagę lubelskim żydowskim oficynom drukarskim z XX wieku, ich produkcji wydawniczej i dystrybucji książek. Nadmienia też o bibliotekach żydowskich i ich profilu. Podkreśla, że zasymilowani Żydzi korzystali z książek polskojęzycznych.

Monika Adameczyk-Garbowska z Instytutu Kulturoznawstwa UMCS w opracowaniu *Judaica w zbiorach UMCS* zajmuje się dwoma kolekcjami dawnych księgozbiorów judaistycznych. Pierwszy księ-

gozbiór znajduje się w Zakładzie Kultury Żydów UMCS, a drugi w Bibliotece Głównej UMCS.

Znaczną część tekstów poświęcono księgozbiorom. W tej grupie tematycznej Ryszard Bania z Biblioteki Głównej UMCS w *Starodrukach biblioteki klasztornej oo. karmelitów bosych w Lublinie* stwierdza, iż obecny stan księgozbioru w bibliotece tego klasztoru stanowi 19 tysięcy książek, z czego 1164 to starodruki. Omawiane starodruki autor klasyfikuje ze względu na czas ich wydania, a także oficyny wydawnicze. Zajmuje się również ich oprawami i proveniencją, wskazując, iż pochodziły one od różnych zgromadzeń zakonnych i indywidualnych właścicieli.

Ojciec Roland Prejs z WSD ojców kapucynów w Lublinie w opracowaniu *Biblioteka klasztoru Kapucynów lubelskich w latach 1724-1864* charakteryzuje znaczenie biblioteki w służbie duszpasterskiej wskazanego zgromadzenia do momentu jego kasaty w roku 1864. W szczególności sposoby pozyskiwania księgozbioru. Eksponuje najważniejsze dzieła tej biblioteki oraz opisuje sposób jej prowadzenia według zaleceń władz zwierzchnich zakonu.

Z komunikatu ks. Mariana Radwana z IH KUL *Deportacja księgozbioru lubelskich dominikanów (1886-1888)* dowiadujemy się o losach zbiorów lubelskich dominikanów. Kasata klasztoru przez władze carskie w 1886 roku spowodowała deportację zbiorów do Petersburga w latach 1887-1889. Liczbę ich szacuje się na około 10 tysięcy woluminów. Zbiory nie powróciły do Polski.

Zabytki piśmiennictwa miasta Lublina zawarte w księgach urzędowych, pamiętnikach, dziurach, dziennikach, listach i tzw. silva rerum są przedmiotem Haliny Wiśniewskiej z IFP UMCS *Lubelskie księgi rękopiśmienne jako podstawa badań lingwistycznych o języku regionu*. Autorka przybliża wiedzę o stanie języka polskiego, kulturze wypowiedzi w odniesieniu do określonego miejsca i czasu.

Problematyką inkunabulów i starych druków zajmuje się kilku autorów. O najstarszych z nich, XV-wiecznych, mówi Jolanta Wasilewska z Biblioteki Głównej KUL w *Oprawach inkunabulów w zbiorach Biblioteki Uniwersyteckiej KUL*. Przedstawiając tego rodzaju druki wskazuje na ogólny ich stan: 138 zawartych w 105 woluminach. Ponad połowa z nich pochodzi z oficyn zagranicznych. Mówią o warsztatach intrologiatorkich dokonuje klasyfikacji opraw książkowych, której podporządkowuje inkunabuły znajdujące się w tejże bibliotece.

Ewa Zielińska z IH UMCS w tekście *Inkunabuły w Bibliotece Metropolitalnego Seminarium Duchownego w Lublinie* omawia kolekcję 176 inkunabulów, które należały do bibliotek klasztornych diecezji lubelskiej i podlaskiej przed kasatą zakonów. Charakteryzuje zawartość, cechy zewnętrzne tych inkunabulów, podając ich zestawienie w układzie topograficznym według oficyn wydawniczych.

Elżbieta Wierzbicka z AP w Lublinie, omawiając *Starodruki w zasobie archiwalnym i bibliotecznym Archiwum Państwowego w Lublinie* stwierdza, że w zbiorach

archiwalnych obok druków o charakterze normatywnym występują najczęściej druki o charakterze urzędowym. Autorka wymienia zespoły aktowe Archiwum Lubelskiego, posiadające dużą kolekcję starodruków. Dalsze rozważania autorki dotyczą pozyskiwania przez Archiwum w okresie międzywojennym książek po dawnych bibliotekach. Niektóre nabyte tą drogą były później zwracane prawowitym właścicielom.

Małgorzata Trojnecka z Biblioteki Głównej KUL przedstawia *Księgozbiór rodziny Czorbów z Krasitowa na Wołyniu w zbiorach starych druków Biblioteki Uniwersyteckiej KUL*. Prezentuje dzieje kilkusetletniego zbioru książek i jego strukturę, eksponując inkunabuły, stare druki polskie oraz obce jak również rękopisy. Dowiadujemy się także, iż księgozbiór w wyniku podziału w części znalazł się w Bibliotece Raczyńskich w Poznaniu, a 377 tomów jako dar trafiło do Biblioteki KUL. Poddaje analizie starodruki o treści teologicznej.

Anna Wnuk (doktorantka IH KUL) w tekście *Mieszczanie lubelscy przelomu XVI/XVII wieku a książka* zwraca uwagę na zainteresowania mieszczan lubelskich książką o różnorodnej tematyce. Przedstawia rynek księgarski w Lublinie oraz jego uwarunkowania.

Elżbieta Torój z IFP UMCS w *Ofertach księgarskich w Lublinie przelomu lat trzydziestych i czterdziestych XVIII wieku* na podstawie analizy inwentarzy księgarń Józefa Gostomskiego z roku 1753 i Mikołaja Hebanowskiego z 1741 opisuje lubelski rynek księgarski tego okresu.

Tatiana Roszcina z Biblioteki Narodowej w Mińsku w *Drukach wydanych w Lublinie z XVII-XVIII wieku w zbiorach Narodowej Biblioteki Białorusi* charakteryzuje zasoby tejsze. Dowiadujemy się o istniejącej tam polskiej kolekcji starodruków szacowanej na 5-7 tysięcy. Spośród nich zdaniem autorki 24 egzemplarze książek wydrukowano w Lublinie. Niektóre stanowią unikatowe kolekcje nieodnotowane w bibliografii Estreichera i w bibliografii starodruków lubelskich.

Nikołaj Nikolajew z Biblioteki Narodowej Rosji w Sankt Petersburgu w opracowaniu *Druki wydane w Lublinie w bibliotekach Radziwiłłów* prezentuje kolejne losy kolekcji nieświejskiej pochodzącej ze zbiorów dwóch linii magnackich: protestanckiej Radziwiłłów w Birzach i katolickiej z Nieświeża. Po 1772 roku księgozbiór nieświejski został przejęty przez władze carskie. Tę kolekcję, w liczbie 22 tysięcy książek, w XIX wieku podzielono, oddając część do Uniwersytetu Moskiewskiego, a część do Helińskiego. Obecnie księgi z tegoż zbioru znajdują się w Bibliotece Akademii Nauk w Sankt Petersburgu, w bibliotece Uniwersytetu Helińskiego, w Bibliotece Białoruskiej Akademii Nauk w Mińsku, Bibliotece Narodowej Białorusi w Mińsku i Miejskiej Bibliotece Prezydenckiej w Mińsku. W zbiorach słowiańskich Rosyjskiej Akademii Nauk w Sankt Petersburgu autor odnotował istnienie 65 druków tłoczonych w Lublinie, z których 16 nie uwzględnił bibliografia Estreichera ani najnowsza bibliografia Ireny Dziok-Strelnik, co można uznać za znaczące odkrycie konferencji.

Informacje dotyczące literatury fachowej stanowiącej część składową omawianego przez autorkę księgozbioru zawiera opracowanie Reginy Janiak (I.Bibl. UMCS) *Fachowa literatura rolnicza XIX wieku w księgozbiórze klemensowskim Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. H. Łopacińskiego w Lublinie*. Autorka dokonuje klasyfikacji 4174 tytułów w 6707 woluminach ze względu na języki, w których były pisane, oficyny wydawnicze i czas wydania. Szczególną uwagę poświęca tu klasyfikacji przedmiotowej literatury rolniczej.

Z opracowania Grzegorza Kuprianowicza (IH UMCS) *Lublin jako ośrodek wydawniczy Kościoła prawosławnego w XIX-XX wieku* dowiadujemy się o działalności wydawniczej tegoż Kościoła jak również dziejach tej wspólnoty i jej zbiorów bibliotecznych.

O roli rosyjskich zbiorów bibliotecznych wśród Rosjan przebywających w Lublinie w ramach polityki rusyfikacyjnej pisze Krzysztof Latawiec (IH UMCS) w *Bibliotekach rosyjskich w Lublinie w latach 1865-1915*

Iwona Wydra (BG UMCS) w tekście *„Pamiętna Książka Ljublińskiej Guberni” – charakterystyka pisma* przedstawia funkcjonowanie tego rocznika pełniącego rolę oficjalnego organu rządu guberni lubelskiej oraz urzędowego kalendarza w latach 1870-1912, zajmując się jego zawartością treściową.

Anna Dymmel (I.Bibl. UMCS) w *Lubelskich aktach notarialnych jako źródło do badań historii czytelnictwa* na podstawie badań akt notariuszy miasta Lublina z lat 1810-1863 w archiwum lubelskim a także inwentarzy, przybliża zainteresowanie książką różnych grup społecznych Lublina i województwa. Autorka podkreśla, że właścicielami księgozbiorów było ziemiaństwo i duchowieństwo, a także przedstawiciele różnych zawodów: prawnicy, lekarze i rzemieślnicy, rzadziej kupcy. Książką interesowały się też kobiety i ludność żydowska.

O książkach wydawanych w Lublinie znajdujących się w prywatnych księgozbiorach znaczących osób, jak również szlachty na Lubelszczyźnie i Grodzieńszczyźnie, pisze Lilia Kowkiel IBibl. AP w Krakowie w *Z Lubelszczyzny na Grodzieńszczyznę... (O wędrownie książek z księgozbiorów prywatnych)*. Przedstawia również zagadnienie przenoszenia książek z Lubelszczyzny na Grodzieńszczyznę przez Kazimierza Chromańskiego i Aleksandra Lubomirskiego.

Problematyki bibliografii regionalnej Lubelszczyzny dotyczą dwa referaty. Alicja Matczuk (I.Bibl. UMCS) w wystąpieniu: *Rozwój bibliografii ziemi lubelskiej* poświęca uwagę czynnikom determinującym kształtowanie się bibliografii regionu lubelskiego od połowy XIX wieku do chwili obecnej. Za główny czynnik tego procesu uznaje funkcjonowanie ruchu regionalnego, inspirującego wpływającego na rozwój badań regionalnych udokumentowanych poprzez piśmiennictwo. Autorka wymienia nazwiska wybitnych bibliografów Wiktora Hahna i Andrzeja Wojtkowskiego związanych z tworzeniem bibliografii regionalnej oraz zaangażowanie Wojewódz-

Z PÓŁKI

kiej Biblioteki Publicznej im. H. Łopacińskiego w to dzieło.

Artur Znajomski (I.Bibl. UMCS) w *Wiktor Hahn jako bibliograf lubelski* prezentuje działalność Hahna na polu bibliografii regionalnej i lokalnej w międzywojennym Lublinie. Autor przedstawia genezę nieopublikowanej *Bibliografii miasta Lublina* oraz wydanej drukiem *Bibliografii województwa lubelskiego za rok 1927*. Przy analizie metody opracowywania tych bibliografii pokazuje zasady doboru i selekcji materiału. Omawia opis bibliograficzny, układ i spisy pomocnicze.

Halina Kazimierzak, nauczycielka w Przysusze, w tekście *Modlitewniki dla wiernych Kościoła rzymsko-katolickiego wydane w latach 1769-1918 w zbiorach Biblioteki Metropolitalnego Seminarium Duchownego w Lublinie* po omówieniu dziejów tej biblioteki, a także struktury jej księgozbioru dokonuje w ujęciu chronologicznym opisu bibliologicznego 53 modlitewników z omawianego okresu, przedstawiając zawartość treściową niektórych z nich.

Elżbieta Józefowicz-Wisińska z MBP im. H. Łopacińskiego w Lublinie omawiając *Popularyzację książki przez protestantów Lublina od XIX do połowy XX wieku* zajmuje się trzema osobami: Janem Samuelem Bandtkie, Stanisławem Arczem i Aleksandrem Schoenichem. Autorka przedstawia dorobek naukowy i ogromny wkład w popularyzację książki Bandtkiego. Omawia działalność księgarsko-bibliotekarską Arcta. Wskazuje nieznanne dziś fakty popularyzacji książek przez pastora luterańskiego Aleksandra Schoenicha.

Maciej Sobieraj z IPN Lublin w opracowaniu *Unikalne atlasy Johanna Michala Probst w zbiorach kartograficznych Wojewódzkiej Biblioteki im. H. Łopacińskiego w Lublinie* stoi na stanowisku, iż Biblioteka ta posiada wydane w Augsburgu, pozbawione karty tytułowej, dwa atlasy tego niemieckiego rytmownika i wydawcy literatury kartograficznej. Do takiego wniosku autor dochodzi na podstawie porównania egzemplarzy Biblioteki Łopacińskiego z atlasami przechowywanymi w zbiorach bibliotecznych Warszawy, Wilna, Nowego Jorku i Princeton. Przy okazji omawia stronę warsztatową Probst zwaną z wydaniem literatury kartograficznej.

Część referatów dotyczy działalności wydawniczej i oświatowej w Lublinie od początku XIX wieku do czasów współczesnych.

Magdalena Kwiatkowska z Kat. Bibl. UŁ w *Piśmiennictwie naukowym w repertuarze wydawców lubelskich na tle prowincjonalnych ośrodków wydawniczych Królestwa Polskiego* przedstawia dorobek wydawniczy oficyn lubelskich w latach 1815–1914, konstatując, iż w tym czasie publikacje naukowe nie stanowiły głównego nurtu wydawniczego. Publikacje te tłoczone były w lubelskich oficynach Karola Pruskiego i Kazimierza Szczepańskiego. Dokonuje też kla-

syfikacji produkcji wydawniczej, zwracając uwagę na dzieła o tematyce regionalnej.

Jerzy Plis (I.Bibl. UMCS) w *Bibliotekach oświatowych w Lublinie (1906-1918)* omawia powstanie ich sieci w mieście nad Bystrzycą po roku 1905. Ich organizatorami były: Polska Macierz Szkolna, Związek Katolicki oraz Stowarzyszenie Robotników Chrześcijańskich, a także stowarzyszenia i instytucje o charakterze lewicowym.

Ten autor w pracy *Spoleczne instytucje książki w międzywojennym Lublinie* ukazuje instytucje promujące książkę, takie jak: Towarzystwo Miłośników Książki, Koło Lubelskiego Związku Bibliotekarzy Polskich, Związek Pracy Kulturalnej oraz Towarzystwo Biblioteki publicznej im. H. Łopacińskiego. Instytucje te prowadziły akcję upowszechniania książki poprzez wystawy, publikacje, zebrań, kursy, pogadanki i odczyty. Autor eksponuje też akcje organizowania bibliotek ruchomych.

Janusz Wesołowski (doktorant IH UMCS) w opracowaniu *Wydawnictwa obozu niepodległościowego w okresie zwiększonej aktywności politycznej pilsudczyków w Lublinie (VIII 1915-IX 1916)* przedstawia uwarunkowania wydawnicze Lublina w sytuacji przejścia spod zaboru rosyjskiego pod okupację austro-węgierską. Wymienia najważniejsze tytuły prasowe powołane wówczas do życia oraz broszury odezwy i ulotki.

Bożena Wierzchowska-Konera z I.Ped. UMCS omawia *Biblioteki, czytelnictwo w lubelskich średnich szkołach ogólnokształcących w okresie międzywojennym*. Autorkę zajmuje stan szkolnictwa średniego w okręgu lubelskim i działania zmierzające do organizowania bibliotek oraz czytelnictwa w tych szkołach. Zwraca również uwagę na strukturę bibliotek, ich księgozbiory oraz oddziaływanie na czytelników.

Jerzy Starnawski (PAU) w artykule *Współpraca Stanisława Kota, redaktora Biblioteki Narodowej (1919-1939) z filologami działającymi w Lublinie* na podstawie korespondencji Stanisława Kota znajdującej się w rękopisach Biblioteki Jagiellońskiej odsłania kulisy ukazania się poszczególnych tomów wypracowanych przez lubelskich profesorów Uniwersytetu oraz gimnazjów. Dotyczy to: Wiktora Hahna, ks. Cezarego Pęcherskiego, Władysława Brydy, Władysława Jankowskiego, Maurycego Michała Paciorkiewicza, Juliana Krzyżanowskiego, Ludwika Kamykowskiego i Henryka Życzyńskiego.

Stanisław Kosiński z I.Soc. UMCS w wystąpieniu *Lubelski dorobek naukowy i publicystyczny Witolda Chodźki* przedstawia postać tego lubelskiego lekarza i humanisty. W tym kontekście prezentuje jego twórczość naukową, publicystyczną i bibliofilską z czasów, gdy był związany ze środowiskiem lubelskim.

Z kolei Eugenia Łochowa z I.Fil. Polskiej w tekście *Pisarze polscy w „Ziemi Lubelskiej” w latach 1906-1931. Reko-*

nesans. charakteryzuje działalność wydawniczą tego czasopisma związaną z zagadnieniami literatury. Zwraca uwagę na popularyzację dorobku dawnych pisarzy polskich i zagranicznych.

Robert Kuwałek (P. Muz. Majdanek) w szkicu *Książka w obozie koncentracyjnym na Majdanku* zajmuje się omówieniem literatury będącej własnością więźniów obozu, wskazując na jej profil i pochodzenie narodowe jej właścicieli. Dokonuje, też charakterystyki tzw. biblioteki Ss-mańskiej, która liczyła około 2 tysięcy pozycji.

Literat Józef Zięba w pracy *Od „Czytelnika” do Lubelskiej Spółdzielni Wydawniczej* poświęca uwagę genezie ruchu wydawniczego początku PRL od powołania w 1944 roku wydawnictwa spółdzielczego „Czytelnik” aż do powstania Lubelskiej Spółdzielni Wydawniczej w 1957 roku. Wskazuje na uwarunkowania ich działalności w tym okresie.

Barbara Jedynak (I.Kult. UMCS) w opracowaniu *Kwartalnik „Rota” popularyzatorem polskiej książki na Wschodzie* omawia treść tego pisma przeznaczonego dla Polaków w byłych krajach ZSRR, a także jego funkcjonowanie. Autorka ukazuje miejscowości kolportażu oraz aktywizację kulturalną Polonii pod wpływem lektury tego pisma.

Ewa K. Ziembowicz (I.Bibl. UMCS) omawia *Działalność wydawniczą lubelskich „Kresów”*. Prezentuje zawartość 10 tomów kwartalnika kulturalnego wydawanego w Lublinie od 1990 roku. Zwraca uwagę na profil czasopisma, poruszaną w nim problematykę, a także sylwetki autorów i szatę graficzną.

Maria Jazowska-Gumulska (I.Bibl. AP w Krakowie) charakteryzuje *Działalność wydawniczą Ogniska Związku Podhalan im. Tadeusza Staicha w Lublinie*. Przedstawia działalność wydawniczą w zakresie poezji, a także prac popularnonaukowych, podejmowaną przez członków tej organizacji funkcjonującej w Lublinie od 1981 roku. Działalność wydawniczą sytuuje na tle różnorodnych działań kulturalnych.

Ewa Łoś z Muzeum im. Józefa Czechowicza w Lublinie omawia *Role książki w muzeum literackim*. Przedstawia znajdujące się w Muzeum Literackim im. Józefa Czechowicza w Lublinie księgozbiory pisarzy związanych z tym miastem: Józefa Czechowicza, Kazimierza Andrzeja Jaworskiego, Antoniego Madeja i Wacława Iwaniuka. Stwierdza, iż ta znacząca kolekcja książek cechuje się przewagą literatury dwudziestolecia międzywojennego. Znajdują się w niej unikatowe egzemplarze. Zbiory te stanowią warsztat pracy dla bibliofilów i muzealników.

Grażyna Poluszejko z Muzeum im. Wincentego Pola w Lublinie w opracowaniu *„Rozmowa pióra” – korespondencja z lat 1820-1908 w zbiorach rękopiśmiennych Muzeum Wincentego Pola w Lublinie* opisuje kolekcję listów (autografów) samego poety z lat 1841–1872 mówiących o jego współpracy z wydawnictwami, wydawcami, redakcjami. Eks-

ponuje też korespondencję Pola z duchowieństwem ormiańskim.

Badaniem czytelnictwa wśród studentów środowiska lubelskiego poświęcone są teksty Anity Has-Tokarz (I.Bibl. UMCS) *Książka w środowisku studentów Bibliotekoznawstwa UMCS w Lublinie* i Jolanty Jurkowskiej *Czytelnictwo w środowisku studentów Akademii Medycznej w Lublinie*.

Godne uwagi ze względu na specyfikę środowiska czytelniczego jest omówienie przez Wiesławę Grażynę Szymczak *Czytelnictwo osób niesłyszących w Miejskiej Bibliotece Publicznej im. H. Łopacińskiego w Lublinie*. Autorka ukazuje pracę biblioteki z tego rodzaju czytelnikami jak również jej efekty.

Anna Boguszkowska z IWA UMCS charakteryzuje *Ilustracje do literatury dziecięcej Ewy Szelburg-Zarembiny w Wydawnictwie Lubelskim*. Zajmuje się stroną graficzną książek. Omawia życiorysy ilustratorów, a także wartość artystyczną ilustracji.

Pozycje popularyzujące region stanowią wydawnictwa albumowe i przewodniki.

Marta Denys z Domu Kultury w Lublinie w opracowaniu *Lublin w słowie i obrazach, czyli w wydawnictwach albumowych* zajmuje się albumami, folderami i drukami okolicznościowymi wydanymi w latach 1954–2000. Przedstawia ich zawartość merytoryczną oraz walory graficzne i tekstowe.

Marek Wyszkowski, emerytowany dziennikarz Radia Lublin, prezentuje *Przewodniki po Lublinie i ich autorów w XIX i XX wieku* od pierwszego z roku 1839 do ostatnich z 2000.

Powyższe prace wskazują na różnorodne ujęcie problematyki dotyczącej relacji książki z Lublinem na przestrzeni dziejów (od czasów średniowiecza po współczesne). Wzbogacają wiedzę o nowe badania naukowe, stanowią inspirację do kolejnych dokonań na tym polu. Zgodzić wypada się z uwagami wydawniczymi recenzentów mówiącymi, że książka zawiera w większości nowe ustalenia w zakresie problematyki wyznaczonej tematem, dzięki penetracji nieznanych, mało zbadanych lub trudno dostępnych materiałów źródłowych, a także z uwagami innego recenzenta, iż ta publikacja w sposób istotny wzbogaci mocno niepełną widzę na temat książki miasta Lublina i przyczyni się do zainspirowania studiów na wielu zaniedbanych obszarach badawczych.

Helna Horaczyńska

Lublin a książka. Materiały z konferencji naukowej Lublin-Pszczela Wola, 6-7 listopada 2002 r., pod redakcją Antoniego Krawczyka, Elżbiety Józefowicz-Wisińskiej, Lublin 2004, s. 775.

Z PÓŁKI

Tom dwunasty

Książka zatytułowana *Inter-Relations: Conrad, James, Ford and Others* to dwunasty z kolei tom naukowej serii wydawniczej Conrad: *Eastern and Western Perspectives* pod redakcją Wiesława Krajki, publikowanej przez East European Monographs/Social Science Monographs, Boulder oraz Wydawnictwo UMCS w dystrybucji Columbia University Press, New York. Zredagowana przez wybitnych brytyjskich conradystów, Keitha Carabine'a oraz Maxa Saundersa, i zawierająca publikacje wybranych referatów z międzynarodowej konferencji zorganizowanej przez The Joseph Conrad Society United Kingdom, The Henry James Society oraz The Ford Madox Ford Society, pozycja ta dobrze sytuuje się w ogólnym, komparatystycznym profilu serii, podkreślając szerokie oddziaływanie twórczości Josepha Conrada i różnorodność jej związków z literaturą światową, jakkolwiek związki te w tomie *Inter-Relations...* zawężone zostały w znacznym stopniu do literatury anglosaskiej.

Rozbudowane motto książki stanowią dwa wiersze Pauli Burnett (*Pilgrimage I i Pilgrimage II*) opisujące „pielgrzymki” do miejsc związanych z życiem i twórczością Conrada, zawierające także wzmianki o pisarzach, których komparatystyka conradowska szczególnie często zwykła łączyć z autorem *Lorda Jima*, tj. Henry Jamesem oraz Fordem Madoxem Fordem. Związkiem tym poświęcona jest przeważająca część artykułów tomu (dziesięć z trzynastu), podzielonego na trzy główne bloki tematyczne: „Conrad, James and Ford”, „Conrad and Ford” oraz „Conrad, James and Other Relations”.

W doborze tekstów (ich autorzy pochodzą z Wielkiej Brytanii, Stanów Zjednoczonych, Włoch i Chile) na uwagę zasługuje różnorodność krytycznych perspektyw obranych przez ich autorów, co podkreśla podatność prozy Conrada na najnowsze nawet tendencje w metodologii badań literackich. Za przykład posłużyć mogą osadzone w kontekście poetyki modernizmu studium gatunku autobiografii impresjonistycznej (Saunders, Fortunati), zainspirowane spostrzeżeniami krytyki recepcji rozważania na temat impresjonizmu literackiego (Rasula), dyskusja na temat zjawisk socjologiczno-psychologicznych, takich jak samobójstwo (Fothergill) czy plotka (Hampson), pozostające pod wpływem tzw. new historical approach podejście biograficzne (kwestia domniemanej neurastenii Conrada i Forda w artykule Bocka), lingwistyczna interpretacja konwersacyjnego charakteru wypowiedzi postaci (Lucas), feministyczne odczytanie przestrzeni w literaturze (Pawłowski) czy wreszcie uwagi na temat punktów zbieżnych w różnorakich kulturach (Berthoud).

Naukowy charakter recenzowanego tomu, określony perspektywą całej serii, nie powinien do niego zniechęcić tych czytelników Conrada, którzy jego twórczością nie zajmują się w sposób profesjonalny. Wręcz przeciwnie — książka ta może stać się bodźcem do dalszej, bardziej wnikliwej lektury, twórczości autora *Nostromo*. Mam tu na myśli zwłaszcza artykuły Saundersa, Hampsona, Fortunati, Fothergilla, Berthoud oraz Carabine'a.

Publikacja *Inter-Relations: Conrad, James, Ford and Others*, z racji faktu, iż redaktorem naukowym całej serii jest prof. Krajka z Instytutu Anglistyki UMCS, to kolejna pozycja podnosząca renomę naszego uniwersytetu, zawartość zaś tomu potwierdza prestiż, jakim się ronia Conrad: *Eastern and Western Perspectives* cieszy się w światowej conradystyce.

Wojciech Kozak

Z BOGATYMI TRADYCJAMI
W NOWĄ RZECZYWISTOŚĆ

Dnia 1 maja 2004 r. otworzył się nowy rozdział historii nie tylko dla Polski, ale także dla kilku państw Europy Środkowej. Nastąpiło poszerzenie rodziny państw Unii Europejskiej.

Z tym niewątpliwie przełomowym momentem w dziejach Polski zbiegło się wydanie tomu studiów poświęconych ważnemu wydarzeniu politycznemu, a mianowicie unii lubelskiej. Wydarzenie to z 1569 r., uroczyste zaprzysiężenie w Lublinie, stanowi jeden z nielicznych przykładów dobrowolnego związku dwóch narodów. Związek ten przetrwał ponad dwa stulecia, co więcej, pod koniec XVIII w., gdy Rzeczpospolita Obojga Narodów chyliła się ku upadkowi, na Sejmie Wielkim oba narody — polski i litewski — potwierdziły wolę dalszej współzestępcy.

Unia polsko-litewska z 1569 r. była bez wątpienia jednym z najważniejszych wydarzeń, jakie miały miejsce w Lublinie. Nie dziwi więc to, iż inicjatywa przygotowania tomu poświęconych jej studiów zrodziła się w miejscowym środowisku naukowym reprezentowanym przez pracowników Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego i Muzeum Lubelskiego. Pracami redakcyjnymi tomu kierował Adam Andrzej Witusik z Instytutu Historii UMCS, zachęcając do współpracy także naukowców z Uniwersytetu Wrocławskiego i Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie.

Praca zbiorowa *Unia lubelska 1569 roku w dziejach Polski i Europy* skierowana jest do szerokiego kręgu czytelników. Osoba biorąca do ręki tę publikację zetknie się z 15 esejami stanowiącymi efekt dociekań historyków, historyków sztuki, historyków literatury oraz politologów z wyżej wymienionych ośrodków naukowych. Należy podkreślić, że tworzą one zwartą i logiczną całość.

Omawianą publikację otwiera fragment aktu unii polsko-litewskiej zawartej na sejmie lubelskim w 1569 r. Idąc dalej czytelnik przechodzi do tekstu autorstwa Bożeny Nowak, która omówiła okoliczności zawarcia unii polsko-litewskiej w połowie lat 80. XIV w. Autorka tego tekstu szczególną uwagę zwróciła na czynniki, jakie zaważyły na wyborze takiej właśnie drogi koegzystencji między Koroną Polską i Litwą przez ówczesne polskie elity polityczne. Swoistą kontynuacją pierwszego eseju, jest tekst Kazimierza Myślińskiego na temat dalszych losów związku sygnatariuszy układu w Krewie w XV i pierwszej połowie XVI w. Czytelnik może spojrzeć na dość zawile, a nawet trudne chwile w istnieniu związku Polski i Litwy począwszy od końca XIV w. Esej ten ukazuje również szerszy wymiar koegzystencji obu narodów na arenie międzynarodowej. Lektura obu tekstów uświadamia fakt, iż to, co wydarzyło się w 1569 r. w Lublinie, było logicznym następstwem związku, jaki łączył Polskę i Litwę od 1385 r. Unia lubelska, będąc unią realną, łączącą oba organizmy polityczne, nie była więc dziełem przypadkowym, lecz ukoronowaniem procesu trwającego prawie dwieście lat.

Redaktor tomu Adam Andrzej Witusik jest autorem rozdziału poświęconego sejmowi lubelskiemu. Czytelnik może spojrzeć na zawile okoliczności prowadzące do jego zorganizowania i sam proces legislacyjny. Na ziemiach Europy Środkowej w efekcie prac sejmu lubelskiego powstał w 1569 r. organizm polityczny, który w dalszej historii tej części świata nie miał następców. Unia lubelska była więc zjawiskiem niepospolitym i wyjątkowym w czasach nowożytnych.

Czytelnik przechodząc do kolejnych dwóch esejów pióra Grażyny Jakimińskiej zetknie się z elementami krajobrazu architektonicznego miasta nad Bystrzycą, które pozostają w ścisłym związku z zawarciem unii realnej między Polską a Litwą właśnie w Lublinie. Autorka w pierwszym z nich skupiła uwagę na lubelskim Zamku, w którego pomieszczeniach toczyły się burzliwe debaty sejmowe. Drugi poświęciła kościołowi oo. Dominikanów p.w. św. Stanisława w Lublinie. W tej świątyni bowiem odbyło się nabożeństwo dziękczynne, za doprowadzenie pertraktacji do pomyślnego końca.

Fakt zaistnienia Unii Lubelskiej to nie tylko wydarzenie polityczne. Czytelnik zagłębiający się w lekturę eseju Piotra Dymela, może się przekonać, iż rok 1569 to początek istnienia nowego herbu państwowego Królestwa Polskiego i Wielkiego Księstwa Litewskiego. Autor przedstawił jego ewolucję, obszerną część pracy poświęcając także zasadom i obyczajowi posługiwania się owym herbem do końca funkcjonowania tego organizmu politycznego.

Związek Polski i Litwy i sam fakt zawarcia unii lubelskiej odbiły się szerokim echem wśród ówczesnego społeczeństwa Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Stefan Nieznanowski przedstawił stanowiska wobec związku obu państw ówczesnych polskich literatów.

Eugeniusz Janas przekonuje o zakorzenieniu idei związku polsko-litewskiego w tradycji społeczeństwa staropolskiego i w ówczesnej świadomości historycznej. Wczytując się w treść tego tekstu możemy przekonać się o ważności tej koegzystencji dla ówczesnych „historyków”, spisujących w swych kronikach dzieje narodu polskiego, i dla świątliwych umysłów epoki w osobie np. Adama Naruszewicza.

Niezwykle interesujący dla czytelnika jest tekst Barbary Krysztop-Czupruńskiej oraz Edwarda Mierzwę. Okazuje się, że związek Polski z Litwą nie uszedł uwadze innych narodów. Dowodzi tego fakt, iż stanowiąc wzorzec dla unii angielsko-szkockiej z lat 1603 i 1707. Wzajemne animozje, dzielące narody angielski i szkocki, zadecydowały o sposobie realizacji unii na tym terenie. Jednak unia łącząca Anglików i Szkotów została narzucona siłą przez administrację londyńską, czyli angielskie elity polityczne. Takie rozegranie karty szkockiej przez Londyn tylko zaogniło napięcie stosunki między obu narodami.

Z tekstu Jana Ziółka płynie wniosek o silnej tradycji współpracy obu narodów w okresie walk o odzyskanie niepodległej

Rzeczypospolitej w XIX stuleciu. Świadczy o tym wspólna walka ludzi spod znaku „Orla i Pogoni” w kampanii rosyjskiej w 1812 r., powstaniu listopadowym, Wiośnie Ludów czy powstaniu styczniowym.

Tradycje wspólnej walki Polaków i Litwinów o odrodzenie Rzeczypospolitej Obojga Narodów przestały być aktualne u schyłku XIX stulecia. Lektura eseju Jana Lewandowskiego ukazuje przewartościowanie w światopoglądach politycznych ówczesnych litewskich działaczy niepodległościowych. Następuje odejście od idei budowy państwa federacyjnego na rzecz powstania organizmu państwowego o wyraźnym wydzieleniu etnicznym. To właśnie na przełomie XIX i XX w. narody litewski i polski wybrały walkę w pojedynkę o odbudowę swych niepodległych państw.

Sięgając po kolejny tekst, pióra Bogdana Roka, trafimy na ślady obecności kwestii zawarcia unii lubelskiej w historiografii państw powstałych na gruzach niegdyś istniejącej Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Autor zaprezentował w nim stanowiska historyków litewskich, białoruskich, ukraińskich i polskich wobec efektów sejmu lubelskiego z 1569 r.

Dwa eseje autorstwa Tadeusza Adamka wprowadzają czytelnika w świat sztuki. Przeanalizował on ślady obecności unii lubelskiej w kręgu malarstwa, rzeźby i architektury w wiekach XVI-XVIII. Idee powstałe w okresie Rzeczypospolitej były bardzo żywe w sztuce polskiej w czasie niewoli i zaborów. Szczególnie ich uaktywnienie nastąpiło dzięki malarstwu, np. Jana Matejki.

Stanisław Michałowski w ostatnim tekście przedstawił unię lubelską jako wyjątkowy i niepowtarzalny wzór kształtowania się współpracy między dwoma narodami w łonie jednego organizmu politycznego. Pochwała istniejącego systemu została ukazana na przykładzie poglądów działaczy politycznych, publicystów, pisarzy i poetów z XIX i pierwszej połowy wieku XX.

Dodatkowym walorem książki są ilustracje w postaci mapy, fotografii zabytków (architektury, malarstwa, rzeźby) związanych z faktem zawarcia unii lubelskiej, rycin Kazimierza Drzewińskiego przedstawiających zaulki miasta, w którym nastąpiło zawarcie tego niepowtarzalnego aktu politycznego. Jakże wymowne jest umieszczenie wśród ilustracji fotografii płyty granitowej upamiętniającej przystąpienie Polski do Unii Europejskiej, gdzie w obrębie jednej rodziny znów znalazły się narody polski i litewski.

Unia lubelska 1569 roku... pod redakcją Adama Andrzeja Witusika stanowi publikację trafnie umiejscowioną w czasie. Jej niewątpliwym walorem są dobrze skomponowane teksty, ilustracje oraz zewnętrzna szata graficzna. To niewątpliwie ważny czynnik promocji Lublina.

Krzysztof Latawiec

**Unia lubelska 1569 roku w dziejach Polski i Europy*, pod red. Adama A. Witusika, Lublin 2004, ss. 142 + 2 ark. ilustracji.

Z PÓŁKI

Monumenta Studia Gothica III

Nakładem wydawnictwa UMCS ukazał się kolejny tom redagowanej przez prof. Andrzeja Kokowskiego serii *Monumenta Studia Gothica*, poświęconej publikacjom najcenniejszych prac z zakresu okresu rzymskiego, jak dotychczas, z obszaru Ukrainy¹.

Tym razem komitet redakcyjny Serii – profesorowie C. von Carnap-Bornheim z Kilonii², J. Ilkjaer z Maesgaard (Dania)³ i A. Kokowski – wytypował do druku pracę Rostysława W. Terpyłowskiego *Slavjane Podneprov'ja, v pervoj polovine I tys'jačletija n.e.*⁴, stanowiącą monografię kultury kijowskiej, wyróżnionej przez W. M. Danylenkę w połowie ub. wieku.

Autor, samodzielny pracownik naukowy Oddziału Archeologii Słowiańskiej Instytutu Archeologii Narodowej Akademii Nauk Ukrainy w Kijowie i od lipca 2004 r. także kierownik Katedry Archeologii i Muzeoznawstwa Kijowskiego Narodowego Uniwersytetu im. Tarasa Szewczenki, od czasu studiów specjalizuje się w problematyce okresu rzymskiego i początków okresu wczesnośredniowiecznego na obszarze dorzecza środkowego i górnego Dniepru. Przypomnijmy tu jego pracę kandydacką (= doktorską) *Naselenie Niżnego i Średniego Podeseńja III-V vv.*, Kiev 1980, a zwłaszcza *Rannie slavjane Podeseńja III-V vv.*, K. 1984 (szybko zauważonej w Polsce por. rec. W. Szymański, „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej”, R. 34: 1986, s. 538-540). Wspólnie z N. S. Abaszyną zestawiał *Pamjatniki kiewskoj kultury. Svod archeologičeskich istočnikov*, K. 1992.

Podkreśliłmy jego udział w przygotowanych przez Instytut Archeologii NANU monumentalnych opracowaniach zbiorowych jak *Archeologija Ukrainkoj SSSR*, t. 3, K. 1986; *Slavjane Jugovostočnoj Evropy v predgosudarstvennyj period*, K. 1990 (jako współautor jest laureatem zespołowej Nagrody Państwowej Ukrainy) oraz *Davnja istorija Ukrađny*, t. 3, K. 2000.

Od lat współpracuje z Instytutem (wcześniej Katedrą) Archeologii UMCS. Czynnie uczestniczył w zorganizowanych przez Katedrę konferencjach międzynarodowych *Kultura wielbarska w młodszym okresie rzymskim* w 1987 r. i *Kultura przeworska* w 1992 r.

W sygnalizowanej tu monografii R. Terpyłowskiej przedstawił wyni-

ki wszechstronnych studiów porównawczych ukazujących związki między kulturą późnozaruńską w I-II (por. A. M. Oblomskij, R. V. Terpilovskij: *Srednee Podneprov'e i Dneprovskoe Levoberež'e v pervye veki našej ery*, Moskwa 1991), kijowską z III-V w. (por. R. V. Terpilovskij, N. S. Abasina, *op. cit.*) i kołczyńską, reprezentującą kulturę wczesnośredniowiecznych Słowian V-VIII w.

Autor, po zreferowaniu dotychczasowych poglądów na genezę Słowian, sam nie tylko opowiedział się za hipotezą prof. Kazimierza Godłowskiego o „wschodniej” lokalizacji ich pierwotnych siedzib (1979, 1985), ale i twórczo włączył się do stale otwartej dyskusji.

Tom ukazał się głównie dzięki uzyskaniu dwóch znaczących sponsorów. Do trzech redaktorów dołączyło Muzeum Archeologiczne w Maesgaard, a zwłaszcza Fundacja Królowej Danii Małgorzaty II i księcia Henryka. Królowa – archeolog z wykształcenia – zadeklarowała stałe dofinansowanie przez Fundację następnych tomów serii⁵.

J. G.

Monumenta Studia Gothica, t. III, Lublin 2004, red. tomu Andrzej Kokowski, red. serii Claus von Carnap-Bornheim, Jørgen Ilkjaer, Andrzej Kokowski, Wydawn. UMCS, 232 s.

¹ *Monumenta Studia Gothica*, t. I, por. „Wiad. Uniw.”, R. 11: 2001, nr 7, s. 29; t. II, tamże, R. 12: 2002, nr 6, s. 9.

² Odznaczony w 2000 r. medalem Amicis Uiniversitatis (por. A. Kokowski: *Z archeologią do Europy*, tamże, R. 10: 2000, nr 9, s. 11).

³ Pierwszy, z r. 2002, honorowy profesor UMCS (por. [tamże:] *Prof. dr Jørgen Ilkjaer – pierwszy Profesor Honorowy Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej*, tamże, R. 12: 2002, nr 7, s. 7; J. Ilkjaer: *Przemowa pierwszego Honorowego Profesora UMCS*, tamże, nr 8, s. 13-14.

⁴ Anonsowaną już w „Wiadomościach Uniwersyteckich”, R. 14: 2004, nr 1, s. 15; A. Kokowski: *Archeologiczny „bilans 2004”*, R. 15: 2005, nr 1, s. 32.

⁵ [tamże:] *Pod patronatem Królowej Duńskiej*, tamże, R. 13: 2003, nr 5, s. 5; tamże: *Jeść kolację z Królową Duńską*, tamże, nr 9, s. 15

Z DZIEJÓW KULTURY PRAWNEJ

ZYGMENT KLUKOWSKI

SPRAWA O SZERZENIE DŻUMY W LUBLINIE W ROKU 1711

Odczyt ogłoszony na III Zjeździe Polskich Historyków i Filozofów Medycyny w Poznaniu dnia 10 października 1926 roku

W pierwszych latach XVIII wieku dżuma rozprzestrzeniła się po całej Polsce¹. Prawie wszystkie miasta były zarażone, a dziesiątkowanej, przerażonej ludności w walce z tą straszną kłeską bezradnie opadały ręce. Szukano jednak przyczyn szerzenia się powietrza morowego, szukano winowajców, przy czym groziły im bardzo ciężkie kary, a czasem odbywały się nawet procesy sądowe, skierowane przeciwko owym domniemanym sprawcom zarazy.

W księgach miejskich lubelskich² znalazłem szczegółowy opis podobnej sprawy, która toczyła się w Lublinie w r. 1711. Sprawa ta jest niezmiernie ciekawa, jak ze względu na swój charakter, tak i na przebieg, i jako ważny dokument do dziejów kultury w Polsce.

Zachęcony przez p. prof. Giedroycia, postaram się całą tę rzecz przedstawić w streszczeniu.

Na początku r. 1711 w Lublinie podczas panowania dżumy oddano pod sąd wójtowski 3 grabarzy, posądzonych o rozmyślne szerzenie w celach zysku zarazy morowej za pomocą maści, przyrządzonej z mózgow i jelit ludzi, zmarłych na dżumę.

Dnia 6 lutego oskarżonych wyprowadzono z więzienia i stawiono przed sądem. Najpierw poddano badaniu grabarza Marcina Morawskiego, który dobrowolnie zeznał, że za młodych lat u różnych panów pasał bydło, a potem, gdy go Bóg nawiedził wielką chorobą, udał się na żebranie i „po świętych miejscach chodził, prosząc Pana Boga, aby go od tej wielkiej choroby uwolnić raczył”. „Zrobił się potem kopaczem”, ale o niczym nie wie i do niczego się nie przyznaje.

Następnie sąd przystąpił do badania Jakuba Szumilasa tragarza, który również dobrowolnie zeznał, że o niczym nie wie, a tylko słyszał od starych ludzi, że aby „powietrze uspokoić... trzeba dół wykopać i trupa głowę na tym miejscu zakopać, a potem na tymże miejscu kół wbić osowy”. Kto klamki smarował, o tym nie wie.

Dnia 13 lutego urząd radziecki zebrał się na nowo, lecz sprawę, ze względu na jej wagę, odłożył do przyszłej kadencji przy pełnym składzie pp. rajców. W tym czasie ujęto i obwiniono o szerzenie zarazy jeszcze jednego grabarza, Stanisława Kromczaka.

Dnia 25 lutego sąd przystąpił do przesłuchiwania świadków. Świadek pierwszy Anna Trucińska, wdowa, zeznała, że dwaj kopacze Marcin i Jakub, „kiedy chowali matkę moją, założyli lopatkę człowieczą na belku podle izby jeszcze świeżą i skrwawioną, dlaczego nie wiem, czy na życie, czy na śmierć, któ-

wą lopatkę jak odeszli, wzięwszy w wiidelki, wyjęłam one z belki i zanosłam na cmentarz, jednak mi potem prędko dziecię umarło. W tej chałupie długo się bawili, sama nie wiem czego. Tę zaś lopatkę który z nich zakładał na belkę, – nie pamiętam”.

Świadek drugi, Tomasz Ziolo, krawiec, zeznał, że świeżo ujęty kopacz Stanisław, oskarżony o podrzucanie ludziom „zapowietrzonych chust” często przychodził do ich domu po jałmużnę, którą mu w miarę możności dawano. Pewnego razu, zaraz po jego bytności, znaleziono pod strzechą na górze koszułę i poszewkę z poduszki zakrwawione, a że nikt tam prócz gospodarzy nigdy nie był, więc nikogo o to nie obwinia, jak tylko owego Stanisława Kromczaka.

Panowie Gawroński i Rakuzny zeznali, że byli przez burmistrza wysłani do mieszkającego na probostwie farnym Wojciecha Sitarza, u którego „pokazało się smarowanie drzewi”. „Do którego domu gdyśmy zeszli, kazaliśmy zawołać do siebie Sitarkę na imię Wojciechową, która była zapowietrzona i już bardzo się źle miała. Uczyniła nam tę relację, iż ten Stanisław kopacz często chodziwał po tamtym gruncie, prosząc o jałmużnę, był pod oknem w tym domu, dano mu jałmużnę według możności. Czwartego raz przyszedł, nie dano mu nic, bo też i sami nie mieli co jeść. Po jego bytności, jak był wieczorem, ranośmy powstawali, syn Sitarza, wyszedłszy przed sień, postregł, że drzwi mógłmiem posmarowane były, dał tedy zaraz znać ojcu i wszystkim, co tam mieszkali, że drzwi posmarowane mózgiem. Kazali tedy mu zaraz wziąć ostrego noża, żeby ten mózg zeszkobał i tak uczynił. Zeskrobawszy i z drzazgami, włożył nazad tenże nóż ostry do skrzyni. Jak schowano ten nóż, zaraz tej nocy umarło ludzi dwoje, a potem troje, rachując i tę Sitarkę, i tak w tym domu wymarło ludzi pięcioro przez to smarowanie. Nie mają na nikogo suspicji, jako i sama Sitarza przed samą śmiercią zeznała, tylko na tego Stanisława, bo nie był nikt więcej, tylko on. Które świadectwo swoje, choć na nie nie przysięgła, ale śmiercią komprobowała”.

W godzinach popołudniowych sąd zajął się badaniem Stanisława Kromczaka, który zeznał, że go „Pan Bóg wielką chorobą nawiedził jeszcze z maleństwa”, że mu się „w głowie maści”, bo „jeszcze nie jest przy rozumie dobrym”, że nie uczynił tego, o co go oskarżają, że nic nie wie o żadnym smarowaniu i nigdy nic podobnego nie robił. „Bodaj mię ziemia przycisnęła, tylko to plotek narobiono na nas”.

Napomniany przez sąd, ażeby prawdę

DYDAKTYKA AKADEMICKA

MIĘDZYNARODOWE
STUDIA ROSJOZNAWCZE

Od nowego roku akademickiego Instytut Filologii Słowiańskiej UMCS uruchamia nową specjalność – Międzywydziałowe Studia Rosjoznawcze. Studia, adresowane do młodzieży zdolnej, samodzielnej i twórczej, mają charakter dwustopniowy i obejmują 3-letnie studia zawodowe oraz 2-letnie uzupełniające studia magisterskie.

W ramach kształcenia na poziomie licencjackim studenci przyswoją wiedzę o współczesnej Rosji i jej historii, a także szeroko rozumianej kulturze. Poznają również podstawy rosyjskiej literatury i myśli polityczno-społecznej, polityki zagranicznej Rosji, rosyjskiego systemu prawnego, stosunków polsko-rosyjskich, a także historii filozofii, teorii kultury, logiki, a nawet technologii informacyjnych. Opanują ponadto język rosyjski, drugi z języków wschodniosłowiańskich, udoskonalać także znajomość wybranego języka zachodnioeuropejskiego.

Obok bloku kształcenia ogólnego realizowany będzie cykl zajęć o problematyce zgodnej z wybranym przez studenta profilem: filologicznym, kulturoznawczym, socjologicznym bądź politologicznym. Studenci, którzy zdecydują się na wybór profilu innego niż filologiczny, zostaną włączeni za zgodą Dziekanów poszczególnych Wydziałów UMCS do procesu dydaktycznego odpowiednio w Instytucie Kulturoznawstwa, Instytucie Socjologii oraz na Wydziale Politologii UMCS.

W ramach profilu filologicznego studenci poznają m.in. najnowszą literaturę rosyjską, podstawy historii i teorii teatru, komunikacji społecznej, duchowości i obrzędowości prawosławnej. Profil kulturoznawczy obejmuje zajęcia z zakresu m.in. semiotyki, antropologii kulturowej, estetyki, etnolingwistyki oraz filmoznawstwa, profil socjologiczny – ekonomii, historii myśli socjologicznej, współczesnych teorii socjologicznych, metodologii badań oraz demografii społecznej. Zainteresowanym profilem politologicznym proponowane są wykłady i konwersatoria z geografii politycznej, wstępu do nauki o państwie, prawie i polityce, teorii polityki, współczesnych systemów politycznych, stosunków międzynarodowych, metodologii badań politologicznych.

Spośród przedmiotów nieobowiązkowych student może wybrać – w zależności od profilu – konwersatoria z zakresu podstaw socjolingwistyki lub etnolingwistyki (profil filologiczny), idei rosyjskiej lub duchowości prawosławnej (profil kulturoznawczy), psychologii lub etyki społecznej (profil socjologiczny), psychologii społecznej lub polityki społecznej i gospodarczej RP (profil politologiczny).

Studenci, którzy podejmą naukę na uzupełniających studiach magi-

sterskich w Instytucie Kulturoznawstwa, Instytucie Socjologii oraz na Wydziale Politologii UMCS, zobowiązani będą do zaliczenia w trakcie studiów zawodowych nie mniej niż 50% wymiaru godzinowego zajęć profilowanych przewidzianych dla profilu kulturoznawczego, socjologicznego i politologicznego (50% minimum dydaktycznego). Wymóg ten nie dotyczy studentów, którzy podejmą uzupełniające studia magisterskie w Instytucie Filologii Słowiańskiej UMCS. W ramach studiów zawodowych będą oni realizować jedynie 25% wymiaru godzinowego przewidzianych programem zajęć profilowanych.

Studenci studiów zawodowych przygotowują pracę dyplomową (licencjacką) poświęconą językowi, literaturze lub kulturze rosyjskiej pod kierunkiem pracowników Instytutu Filologii Słowiańskiej UMCS. Będą mogli także kontynuować naukę w ramach uzupełniających studiów magisterskich w Instytucie Filologii Słowiańskiej, Instytucie Kulturoznawstwa, Instytucie Socjologii lub na Wydziale Politologii UMCS.

W realizacji projektu uczestniczą następujące jednostki UMCS: Instytut Filologii Słowiańskiej, Instytut Filologii Polskiej, Instytut Kulturoznawstwa, Zakład Logopedii i Językoznawstwa Stosowanego, Instytut Historii, Instytut Filozofii, Instytut Socjologii, Instytut Sztuk Pięknych, Instytut Ekonomii, Instytut Matematyki, Wydział Politologii, Centrum Nauczania i Certyfikacji Języków Obcych oraz Studium Wychowania Fizycznego i Sportu.

W październiku 2005 roku Międzywydziałowe Studia Rosjoznawcze podejmie trzydzieści pięć osób. Rekrutacja odbędzie się na podstawie listy rankingowej, uwzględniającej oceny z języka rosyjskiego otrzymane na egzaminie maturalnym. O indeks mogą ubiegać się także absolwenci z tzw. starą maturą.

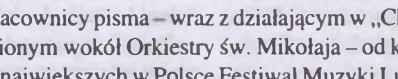
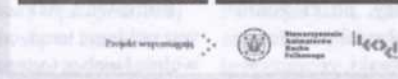
Studia Rosjoznawcze zapewnią absolwentom nie tylko specjalistyczną wiedzę na temat Rosji, ale także znacznie zwiększą ich szansę na lokalnym i ogólnokrajowym rynku pracy. Otworzą przed nimi interesujące perspektywy zatrudnienia, m.in. w charakterze analityków i komentatorów sytuacji politycznej, społecznej i gospodarczej Rosji, specjalistów w kontaktach ekonomicznych między Rzeczpospolitą Polską a Federacją Rosyjską, publicystów i ekspertów w środkach masowego przekazu. Uzyskanie w czasie studiów dodatkowych specjalizacji umożliwi absolwentom Międzywydziałowych Studiów Rosjoznawczych wykonywanie zawodu nauczyciela, edytora, tłumacza czy pilota wycieczek zagranicznych.

Agnieszka Borowiec

„Gadki z Chatki”

z Encyklopedią polskiego folklu
w wydaniu internetowym – www.gadki.lublin.pl

Działająca w Akademickim Centrum Kultury „Chatka Żaka” redakcja Pisma Folkowego „Gadki z Chatki” – dzięki pomocy Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej oraz Fundacji „Otwarty Kod Kultury” stworzyła profesjonalną witrynę internetową. Strony te – do odnalezienia pod adresem www.gadki.lublin.pl – to nowe i uaktualnione wirtualne odsłony lubelskiego periodyku podejmującego zagadnienia inspiracji kulturą tradycyjną we współczesności, będącego jednocześnie jedynym w Polsce czasopismem poświęconym folkowemu nurtowi muzycz-

„Gadek z Chatki” ma świadawanie tego nie powinno jedynie do tych z przy- wydrukowanych materiałów na aktywnym animatory opartej na które promowodu współpracownicy pisma – wraz z działającym w „Chatce Żaka” środowiskiem skupionym wokół Orkiestry św. Mikołaja – od kilkunastu lat organizują jeden z największych w Polsce Festiwal Muzyki Ludowej „Mikołajki Folkowe” w lubelskiej „Chatce Żaka” oraz warsztaty artystyczne „Spotkania Ludzi Gór” w dolinie nieistniejącej dziś lemkońskiej wsi Jawornik.

W szereg tych działań wpisuje się nowa inicjatywa – przygotowanie stron internetowych pisma, znacznie bogatszych tak merytorycznie, jak i graficznie od poprzednich. Zawierają one nie tylko archiwum wszystkich wydanych dotąd numerów (z wyszukiwarkami), ale także – korzystając z nieograniczonej przestrzeni internetowej – rozszerzone wersje niektórych z nich. Twórcom stron przyswiecała idea szerokiej prezentacji folklu oraz całego jego kontekstu kulturowego, dlatego też wersja internetowa nie jest wiernym odbiciem wersji papierowej, ale zawiera także prezentację wybranych grup i osób ważnych dla polskiego folklu – artystów (Trebunie Tutki, Kwartet Jorgi, Kapela ze Wsi Warszawa, Kroke i inni), dziennikarzy (jak Maria Baliszewska, Wojciech Ossowski, Tomasz Janas), naukowców zajmujących się różnorodnymi aspektami kultury ludowej (prof. Jan Adamowski, prof. Jerzy Bartmiński) oraz najważniejszych polskich festiwali (między innymi Festiwal Muzyki Folkowej Polskiego Radia „Nowa Tradycja” w Warszawie, Spotkania Folkowe „Z wiejskiego podwórza” w Czeremsku, Festiwal Kapel i Śpiewaków Ludowych w Kazimierzu nad Wisłą).

Ważną częścią witryny jest „Polish Folk Music” – wersja anglojęzyczna będąca swoistym „oknem na świat”. Jej celem jest ułatwienie wszystkim spoza polskich granic dotarcia do wiadomości na temat polskiego folklu. Można tu znaleźć prezentację kilkunastu najciekawszych wykonawców polskiej sceny folkowej wzbogaconą o przykłady muzyczne, klipy wideo i galerię fotografii, a także artykuły (również naukowe) zawierające podstawową wiedzę i informacje o polskim folklorze i dziedzinach sztuki nim inspirowanych. Redakcja „Gadek z Chatki” – we współpracy z dziennikarzem Polskiego Radia Wojciechem Ossowskim – od kilku numerów publikuje w odcinkach *Encyklopedię polskiego folklu „Ossower”*. Jest to jedyny tego typu leksykon w Polsce. Dzięki internetowym możliwościom istnieje już nie tylko w wersji papierowej, ale dostępny jest szerszej grupie poszukujących. Witryna www.gadki.lublin.pl zamieszcza wydanie wzbogacone linkami do stron domowych poszczególnych artystów, większą ilością zdjęć oraz plikami muzycznymi (mp3), poza tym dane są tu na bieżąco aktualizowane.

Z myślą o zainteresowanych prenumeratą „Gadek z Chatki” podane są informacje na ten temat, ponadto jest prezentacja redakcji, forum dyskusyjne, zaś „w budowie” dział „Aktualności”, na którym wkrótce znajdą się recenzje wydawnictw, relacje i zapowiedzi wydarzeń z całej Polski. Zapraszamy do jego współtworzenia!

Z redakcyjnym pozdrowieniem
Ewa Zabrotowicz
Agnieszka Kościuk

Z AKADEMICKICH AREN SPORTOWYCH

Walka do ostatniej kolejki

W dalszym ciągu nie jest jasne, kto w tym sezonie awansuje do I ligi. Jak ostatnio pisałem, w walce liczą się już tylko cztery zespoły: ChKS Łódź, Kasztelan Sierpc, Warszawianka oraz AZS UMCS. Kolejne drużyny mają już sporą stratę, która właściwie eliminuje je z walki o najwyższe cele.

W lutowym numerze informowałem, że nasi piłkarze mają do rozegrania niezwykle trudne spotkania wyjazdowe. Niestety okazało się

to prawdą. Podopieczni trenera Mieczysława Grandy ulegli na wyjeździe Włókniarzowi Konstantynów Łódzki, a następnie wysoko pokonali MKS II Końskie. Porażka z Włókniarzem była sporym zaskoczeniem dla obserwatorów rozgrywek. Szczególnie dziwi jej rozmiar – 29:41. Było to spowodowane m.in. brakiem naszego najlepszego bramkarza Łukasza Morawskiego, który musiał pozostać w Lublinie w związku ze sprawami rodzinnymi. Słabszą dyspozycję doskonale wykorzystali przeciwnicy, którzy zagraли bardzo dobry mecz. Do przerwy nie zapowiadało pogromu, gdyż nasi piłkarze przegrywali zaledwie trzema bramkami. W drugiej części spotkania

tknię (m.in. porażka dotychczasowego lidera ChKS Łódź) spowodowały, iż na pierwsze miejsce awansował Kasztelan Sierpc i to właśnie ten zespół jest obecnie uważany za zdecydowanego faworyta. Jednakże nie jeszcze nie jest przesądzone, gdyż Kasztelan ma, podobnie jak nasz zespół, niezwykle wymagających przeciwników.

Tydzień później podopieczni trenera Mieczysława Grandy pewnie pokonali MKS II Końskie 34:26.

W tym spotkaniu najwięcej bramek dla naszej drużyny zdobyli: Dominik Jurek – 9, Maciej Gawda – 6 oraz Paweł Frąć – 5. W meczu tym wszystkie elementy gry naszego zespołu funkcjonowały bardzo dobrze, choć należy zauważyć, iż przeciwnik nie podyktował zbyt wygórowanych warunków. Do zakończenia rozgrywek naszej drużynie pozostało pięć spotkań, w tym cztery wyjazdowe. Na pewno jednak emocje będą do ostatniej kolejki, kiedy to AZS UMCS zmierzy się w Sierpcu z miejscowym Kasztelanem i może to być mecz, który zdecyduje o awansie do I ligi. Oby tak się stało, jednak do tego potrzebne są wyjazdowe zwycięstwa z Warszawianką i Jurandem Ciechanów. Na

Tabela po XV kolejce

Lp.	Drużyna	Mecze	Punkty	Bramki +	Bramki -	Bilans
1	MKS Kasztelan Sierpc	12	20	372	297	75
2	ChKS Łódź	13	19	414	355	59
3	AZS UMCS LUBLIN	13	19	392	361	31
4	KS Warszawianka Warszawa	12	18	357	316	41
5	KKS Włókniarz Konstantynów	13	14	410	394	16
6	MKS Jurand Ciechanów	12	13	369	370	-1
7	KSSPR II Końskie	12	8	369	403	-34
8	Wisła Płock II SSA	11	6	311	346	-35
9	UMKS Trójka Ostrołęka	13	6	320	397	-77
10	SPR Iskra Kielce	13	1	346	421	-75

nasz zespół zagrał jednak jeszcze gorzej, co skończyło się aż dwunastoma bramkami przewagi. Najwięcej bramek dla AZS UMCS zdobyli: Paweł Frąć – 8, Dominik Jurek – 6, Jacek Kazmierczak – 6 oraz Jacek Prościński – 5. Porażka ta niezwykle skomplikowała sytuację w tabeli. Wyniki innych spo-

pewno naszą drużyną stać na pokonanie każdego, co pokazała w tym sezonie, pozostając niepokonaną na własnym parkiecie!

Jakub Kosowski

Srebrny medal Marty Borkowskiej

Marta Borkowska, zawodniczka Klubu Uczelnianego AZS UMCS, zdobyła srebrny medal Halowych Mistrzostw Polski w lekkiej atletyce w konkurencji skok wzwyż. Zawody odbyły się 19–20 lutego w Spale. Podopieczna trenera dr Dariusza Szymczuka uległa jedynie najlepszej obec-

jaki uzyskała (179 cm), pozwala optymistycznie myśleć o nadchodzącym sezonie. Celem jest medal Mistrzostw Polski na otwartym stadionie, które odbędą się w czerwcu w Białej Podlaskiej. W 2005 roku sekcja lekkiej atletyki ma zamiar wystartować w rozgrywkach II ligi lekkoatletycznej, Marta zaś będzie

Medalistki Halowych Mistrzostw Polski w skoku wzwyż

1. KSOK Anna	83	WKS Śląsk Wrocław	1,82
2. BORKOWSKA Marta	82	AZS UMCS Lublin	1,79
3. STEPANIUK Kamila	87	KS Podlasie	1,79

nie polskiej skoczkini wzwyż Annie Ksok (Śląsk Wrocław). Nasza zawodniczka uległa złotej medalistce o 3 centymetry, choć należy wspomnieć, że była niezwykle blisko pokonania wysokości 182 cm. W zawodach Marta oddała jedynie trzy skoki. Bez problemów pokonała wysokość 170 cm, opuściła 173 cm, a następnie w pierwszych próbach pokonała 176 i 179 cm. Wynik,

na pewno podporą zespołu. Srebrny medal Marty jest bezsprzecznie największym osiągnięciem sekcji lekkiej atletyki, choć należy wspomnieć, iż należy ona do najbardziej utytułowanych w Klubie i od kilku już lat jej członkowie wracają z medalami Mistrzostw Polski Uniwersytetów.

Jakub Kosowski

Mistrzostwa UMCS w halowej piłce nożnej

22 lutego rozpoczęły się kolejne już Mistrzostwa UMCS w halowej piłce nożnej. Do turnieju zgłosiły się aż 32 zespoły, które zostały podzielone na osiem grup eliminacyjnych. Do dalszych rozgrywek awansują po dwa najlepsze. Wśród zgłoszonych drużyn możemy tradycyjnie znaleźć pracowników z Wydziału Humanistycznego. Ponadto do zawodów zgłosiły się drużyny Europejskiego Kolegium Polsko-Ukraińskiego oraz studenci z Laosu – Nummolam. Najwięcej drużyn zgłosiło się z Wydziału Ekonomicznego oraz Wydziału Politologii, zdumiewająco zaś mało (zaledwie dwa) reprezentuje Wydział Prawa i Administracji.

W tegorocznych rozgrywkach nastąpiła znacząca zmiana w porównaniu z rokiem ubiegłym. W jednej drużynie może grać jedynie trzech zawodników z sekcji piłki nożnej UMCS. Ma to wpłynąć na bardziej wyrównany poziom zawodów oraz zachęcenie większej liczby studentów do wzięcia udziału w zawodach. Pozostałe przepisy gry pozostały nie zmienione. Mecze grupowe zakończą się 3 marca, a następnie drużyny będą rywalizować w fazie pucharo-

wej. Zakończenie turnieju odbędzie się w piątek 11 marca, kiedy to zostanie rozegrany mecz o trzecie miejsce oraz wielki finał. Najlepsze drużyny tradycyjnie otrzymają nagrody ufundowane przez Klub Uczelniany oraz upominki od sponsora – PLUS GSM, z którym Klub owocnie współpracuje od kilku lat. W całym turnieju zostanie rozegranych ponad 60 spotkań, co na pewno jest doskonałą promocją sportu w środowisku akademickim. Pozostaje mi jedynie zaprosić do kibicowania, szczególnie podczas wielkiego finału, a także do wzięcia udziału w Mistrzostwach w przyszłym roku akademickim. O wynikach będę informował w kolejnym numerze „Wiadomości Uniwersyteckich”. Po zakończeniu rozgrywek w halowej piłce nożnej, Zarząd Klubu zamierza zorganizować Mistrzostwa UMCS w koszykówce, planowane na kwiecień 2005 r.

Szczegółowe informacje znajdują się na stronie: www.azs.umcs.lublin.pl

Jakub Kosowski

ŻYCIE STUDENCKIE

Parlament Studentów UMCS

W dniu 22 lutego odbyło się kolejne posiedzenie Parlamentu Studentów UMCS. Parlament delegował **Arkadiusza Króla** (Wydział Prawa i Administracji) na przedstawiciela Samorządu Studentów UMCS do składu Uczelnianej Komisji Wyborczej na kadencję 2005–2008. Na wniosek Przewodniczącego Komisji Prawnej ZUSS, Parlament stwierdził zgodność z Regulaminem Samorządu Studentów i innymi aktami prawa Regulaminu Samorządu Studentów Wydziału Matematyki, Fizyki i Informatyki. Tym samym jeszcze tylko cztery samorządy wydziałowe nie posiadają własnych regulaminów. Przewodni-

czący Komisji Socjalnej ZUSS Marcin Pastuszko przedstawił stan wykorzystania środków z Funduszu Pomocy Materialnej. Parlament zdecydował przeznaczyć nadwyżkę środków za rok 2004 na pomoc materialną oraz na remonty i inwestycje na terenie Miasteczka Akademickiego. W związku z powołaniem na styczniowym posiedzeniu komisji, która ma zająć się przyznaniem grantów ze środków Samorządu Studentów, Parlament wysłuchał sprawozdania z prac komisji. Został już opracowany wniosek o grant oraz wyznaczony ostateczny termin składania wniosków. Najważniejszym punktem obrad było uchwa-

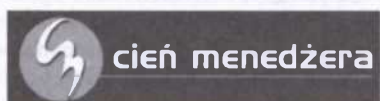
lenie zespołu aktów regulujących procesy wyborcze Samorządu Studentów. Zaakceptowane zostały projekty komisji regulaminowej i jednogłośnie Parlament uchwalił nową Ordynację wyborczą do Rad Wydziałowych Samorządu Studentów UMCS oraz Regulamin Komisji Wyborczych Samorządu Studentów UMCS wraz z załącznikami. W porządku obrad znalazła się także sprawa niezbyt przyjemna. Przewodniczący Parlamentu zgłosił, zgodnie z art. 4 Regulaminu Parlamentu, wniosek o zastosowanie kary upomnienia w stosunku do przedstawiciela Wydziału Humanistycznego, który notorycznie uchylał się od swoich obowiązków. Jednakże w związku z zapowiedzią rezygnacji tego przedstawiciela, Parlament w głosowaniu od-

dał wniosek. Parlamentarzyści wysłuchali sprawozdania Rzecznika Bezpieczeństwa Miasteczka Akademickiego z jego dotychczasowej działalności. Parlament zdecydował także o trybie powoływania Rzecznika w przyszłości. W związku z rezygnacją dotychczasowego Rzecznika, na to stanowisko został powołany Tomasz Kulczyński (Wydział Ekonomiczny). Kolejne, również pracujące, posiedzenie Parlamentu odbędzie się w ostatnim tygodniu marca.

Jakub Kosowski
Przewodniczący Parlamentu
Studentów UMCS

Szczegółowe informacje znajdują się na stronie: www.samorząd.umcs.lublin.pl

PONAD 500 MIEJSC PRAKTYK CZEKA NA CIEBIE!!!

Stowarzyszenie Autokreacja, oficjalny partner Międzynarodowego Forum Biznesu Księcia Walii, po raz VI organizuje program praktyk studenckich Cień Menedżera. Koordynatorem lokalnym programu jest Samorząd Studentów WPIA UMCS.

THE PRINCE OF WALES
International Business Leaders Forum

Program to jedyna w swoim rodzaju oferta praktyk dla studentów wszystkich kierunków studiów. Kierowany jest do studentów uczelni z dużych miejscowości oraz mniejszych, mających trudności ze zdobyciem doświadczeń w swoim regionie. W ten sposób przyczynia się on do zmniejszenia bezrobocia oraz pozwala na wyrównywanie szans na rynku pracy.

Jak dotąd patronat nad programem objęły Puls Biznesu, Businessman Magazine, New Warsaw Express, Dłaczego, Eurostudent, korba.pl, natomiast partnerami programu są firmy Adecco, Astor, BP, Deloitte, Jobpilot, Roche, Sheraton Warsaw Hotel & Towers, Polskie Stowarzyszenie Zarządzania Kadrami

Ideą programu jest promowanie dzielenia się wiedzą i umiejętnościami w biznesie, a także umożliwienie zdobycia praktycznego doświadczenia studentom. *Cień Menedżera* to program, który pozwala na budowę zdrowych fundamentów porozumiewania się w biznesie, oszczędza czas i pieniądze poświęcane na wprowadzanie absolwentów do pracy w firmach. *Cień Menedżera* redukuje lukę polskiego systemu kształcenia, pozwala wprowadzić i zapoznać młodych ludzi z funkcjonującym rynkiem pracy i praktyką biznesową.

Praktyki *Cień Menedżera* stanowią dla studentów niepowtarzalną okazję do nauczenia się przydatnych umiejętności, wiedzy „z pierwszej ręki” oraz zapoznania się z praktyką biznesu.

– Dla studentów jest okazja zdobycia wielu umiejętności: autoprezentacja podczas procesu rekrutacji i selekcji, potem profesjonalnej wiedzy, doświadczenia zawodowego i utrwalenia pewności siebie, spotkania godnych naśladowania wzorców osobowych, zawarcia „znajomości”, bez których trudno zdobyć pracę, a nierzadko...i oferty zatrudnienia – wymienia Aleksandra Janta, konsultant IBLF.

– Udział w praktykach *Cień Menedżera* pozwala nauczyć się samodzielności oraz pomaga w przezwyciężeniu nieśmiałości i lęku przed załatwianiem ważnych i trudnych spraw. Przezwyciężenie strachu i wzięcie udziału w programie po prostu się opłaca – mówi Alicja Gałęcka, studentka z Kielc, która w trakcie odbywania praktyk otrzymała ofertę pracy w Warszawie.

– Udział w programie jest mobilizujący dla samych firm – przekonują Dorota Adamska, PR Menedżer w BP oraz Katarzyna Gontarczyk, reprezentująca hotel Starwood w Polsce.

Pracodawcy uczestniczący w programie mogą oceniać potencjalnych pracowników przy wykonywaniu przydzielonych zadań, podnosić ich umiejętności menedżerskie i uczyć współpracy z innymi. W efekcie – promować swoją markę i produkty na uczelniach wyższych i budować reputację i wizerunek wśród swoich klientów.

Wieloletnie doświadczenie organizatora praktyk pokazuje, że zdobyte przez studentów biorących udział w programie umiejętności mają znaczący wpływ na ich przyszłe życie oraz środowisko, w którym funkcjonują.

Projekt praktyk studenckich *Cień Menedżera* funkcjonuje w Europie Centralnej od 1992 roku i cieszy się znakomitą reputacją zarówno wśród studentów, jak i firm. W Polsce program realizowany jest od 1999 roku. Edycja programu 2004/2005 finansowana jest w całości przez Partnerów Programu.

Praktyki w ramach programu *Cień Menedżera* są nieodpłatne. Chcąc przyjąć studenta na praktykę do firmy, należy do 31 stycznia 2005 wypełnić formularz zgłoszeniowy dostępny na stronach www.cm.iblf.pl, www.pb.pl/cienmenedzera, www.jobpilot.pl, i określić wymagania wobec kandydatów. Studenci w edycji 2004/2005 będą mogli odbywać praktyki w terminie od lipca 2005 do lipca 2006.

Proces rekrutacji studentów rozpocznie się 1 lutego i zakończy 31 marca 2005. Swoje kandydatury można zgłaszać poprzez formularze aplikacyjne, które będą dostępne na stronach www.cm.iblf.pl www.pb.pl/cienmenedzera, www.jobpilot.pl.

Proces rekrutacji przebiega trój etapowo. Wstępna selekcja kandydatów odbywa się na podstawie przesłanej aplikacji – CV i listu motywacyjnego. Następną fazą to rozmowy kwalifikacyjne przeprowadzone przez firmę rekrutacyjną Adecco. Na koniec następuje selekcja kandydatów przez firmy oferujące miejsca praktyk – wyjaśnia Dorota Jagielak, regionalny specjalista ds. rekrutacji w Adecco Poland.

Pozytywne przykłady:

• Firmy

SHERATON WARSAW HOTEL & TOWERS – Katarzyna Gontarczyk, Public Relations Director for Poland

Program *Cień Menedżera* jest idealną propozycją dla aktywnych studentów/ek pragnących jeszcze w czasie studiów zastosować swoją wiedzę teoretyczną w praktyce. Na początek, program daje możliwość wzięcia udziału w prawdziwym procesie rekrutacji i otrzymania informacji zwrotnej jak radzimy sobie w danej sytuacji. Jest to o tyle cenne doświadczenie, że każdy kto w przyszłości chciałby ubiegać się o pracę w renomowanej firmie będzie musiał przejść przez podobny proces. Ci, którzy zakwalifikowali się do udziału w programie, uzyskują cenne doświadczenie zawodowe, nowe kontakty i obycie w środowisku biznesowym. Ponadto, wielu praktykantów, którzy pokazali się w korzystnym świetle, zostaje potem zatrudnionych. Idealnym przykładem jest jedna z naszych praktykantek, która obecnie spełnia obowiązki asystentki dyrektora generalnego hotelu Sheraton w Krakowie. Dla nas jako firmy przyjmującej praktykantów już od pięciu lat jest to także korzystna sytuacja. Przyjmując

praktykanta możemy podzielić się swoją wiedzą, a także pomóc innym w starcie kariery. Mamy przyjemność obserwować i ukierunkowywać ich osobisty rozwój tak aby w przyszłości byli kreatywnymi i efektywnymi pracownikami

Astor Sp. z o.o. Oddział Warszawa
– Konrad Gros, Dyrektor Oddziału

Współpracę z programem „Cień Menedżera” oceniamy bardzo wysoko. W szczególności cenimy sobie, że dokonano za nas rekrutacji i selekcji kandydatów według wyznaczonych przez nas kryteriów. Student biorący udział w praktykach wykazał duże zaangażowanie w powierzonych mu zadaniach, a także zainteresowanie codzienną aktywnością i zadaniami w naszej firmie. Opinie praktykanta na temat naszej organizacji ze strony osoby współpracującej z nami, a jednocześnie nie zatrudnionej na stałe w naszej organizacji, okazały się być pomocne w dążeniu do ciągłej poprawy działania naszej firmy. Dziękujemy! Mamy nadzieję na dalszą owocną współpracę w przyszłości.

ALSTOM T&D Sp. z o.o. – Janina Hachula, Dyrektor Personalny

Udział ALSTOM T&D Sp. z o.o. Zakład Transformatorów w programie *Cień Menedżera* był dla studentów okazją do współpracy z menedżerami różnych działów: personalnego, zaopatrzenia, sprzedaży krajowej i eksportowej, księgowości oraz informatyki. Studenci asystowali w realizacji ciekawych projektów i mogli wykazać się wiedzą zdobytą na studiach oraz zdobyć cenne doświadczenie w pracy zespołowej. Zakład jest bardzo zadowolony z rezultatów ich pracy. Chętnie będziemy uczestniczyć w kolejnych edycjach programu. Studenci po zakończeniu praktykach w pisemnych sprawozdaniach również podkreślali zadowolenie z nabytych umiejętności i uprzejmego traktowania.

ŻYCIE STUDENCKIE

• Studenci

Magdalena Dylowska, Cień Menedżera 2004 w firmie Shell GAS Polska

Ogromna trema, z jaką stanęłam w drzwiach siedziby firmy, jest już tylko wspomnieniem. Już pierwszego dnia wprowadzono mnie w strukturę i zasady obowiązujące w firmie. Szybko dostałam swoje pierwsze zadanie! Pracuję w dziale techniczno-operacyjnym, który spina produkcyjne poczynania firmy. Główny dyrektor tego działu jest moim bezpośrednim przełożonym i mistrzem. Opracowuję i przygotowuję wskaźniki wyników odnoszące się do pomiaru efektywności podejmowanych przez firmę działań i usprawnienia procesu zarządzania. Dużą motywacją do działania jest świadomość, iż efekty mojej pracy są bezpośrednio wykorzystane w analizie danych, zarządzaniu i podejmowaniu decyzji w procesie produkcji. Organizacja pracy w Shell GAS Polska zrobiły na mnie wrażenie, a sprawy, z którymi się tu zetknęłam, utwierdziły mnie w przekonaniu,

iż z tym sektorem rynku pragnę związać moją przyszłą karierę zawodową. Jestem studentką IV roku Politechniki Częstochowskiej. Całości dopełnia atmosfera pracy... Wiem, że mogę liczyć na pomoc, a na każde pytanie uzyskam odpowiedź.

Alicja Galecka, Cień Menedżera 2004 w Stowarzyszenie Autokreacja we współpracy z The Prince of Wales International Business Leaders Forum

Praktykę z programu *Cień Menedżera* w Stowarzyszeniu IBLF w Warszawie odbyłam będąc studentką V roku Politechniki Świętokrzyskiej w Kielcach. Pamiętam jak wiele wątpliwości targano mną przed podjęciem decyzji o przyjeździe do Warszawy i rozpoczęciem praktyki. Głównym problemem były dla mnie koszty podróży i zakwaterowania. Jednak bardzo szybko przekonałam się, że mój wybór był jak najbardziej słuszny. Już pierwszego dnia spotkałam się z niezwykłą życzliwością i pomocą osób z pracy, a zadania, z jakimi się zmagam,

były dla mnie bardzo atrakcyjne i ciekawe. Pierwszym moim zadaniem było wymyślenie sposobu archiwizacji i ewidencji dokumentów oraz dokonanie implementacji tego systemu, następnie brałam udział w koordynacji spotkań dyskusyjnych i imprez organizowanych przez Stowarzyszenie. Jednak najmilej wspominam uczestniczenie jako asystentka pani Janet Bohdanowicz w konferencjach w Fundacji im. Stefana Batorego oraz w spotkaniu w Rezydencji Pana Ambasadora Wielkiej Brytanii. Myślę, że w innych warunkach nie miałabym okazji zdobyć tak ciekawych i atrakcyjnych dla mnie doświadczeń. Praktyka z programu *Cień Menedżera* pozwoliła mi nabrać pewności siebie, a przede wszystkim uwierzyć we własne możliwości. Dzięki tej praktyce poznałam wiele interesujących osób. Największą korzyścią jest dla mnie perspektywa uzyskania dobrej pracy, którą w innych warunkach trudno byłoby mi zdobyć.

Marcin Traczyk, Cień Menedżera 2002 w firmie 3M

Na praktyki w ramach programu *Cień Menedżera* trafiłem jako student V roku zarządzania i marketingu na Akademii Świętokrzyskiej w Kielcach. Moim przewodnikiem w pierwszej prawdziwej pracy był Grzegorz Pawłowski, dyrektor działu Dentystrycznego 3M Poland w Nadarzynie. Odległość? Żaden problem – codziennie dowoził nas do pracy specjalny autobus. Na miejscu czekało profesjonalne stanowisko: biurko, komputer z dostępem do danych firmy. Przydzielono mi konkretne zadania do wykonania. Między innymi wyszukiwałem informacje rynkowe, tłumaczyłem z angielskiego wytyczne korporacyjne, uczestniczyłem aktywnie w szkoleniach i naradach. Miłym zaskoczeniem na koniec praktyk było wynagrodzenie za wykonaną przeze mnie pracę.

Szczegóły i kontakt do regionalnego koordynatora na: www.cm.iblf.pl

Archeologia dzieciom

W średniowiecznego wojownika wcielił się jeden z najmłodszych uczniów

Od kilku lat Koło Naukowe Studentów Archeologii UMCS realizuje projekt „Archeologia dzieciom”, odwiedzając szkoły we wsiach i miasteczkach Lubelszczyzny. Prezentacja strojów z okresu rzymskiego i ze średniowiecza, pokazy walk, opowieści o starożytności są zazwyczaj niezwykle spontanicznie przyjmowane przez dzieci. Nic więc dziwnego, że studenci zarzucani są zaproszeniami z różnych zakątków regionu.

15 lutego dotarli do miejsca szczególnego, do małej szkoły w miejscowości Ulów w pow. tomaszowski. Udało się tam wokół szkoły zgromadzić mieszkańców wsi, którzy postanowili bronić tradycji i dzie-

dzictwa kulturowego. Powstała ludowa izba pamięci o przeszłości, zespół przańniczek, który rekonstruuje i pielęgnuje obyczaje oraz stare pieśni. Dzieci ze szkoły są równoważnym elementem tej działalności, towarzysząc starszym w pokazach i konkursach odbywanych w coraz odleglejszych stronach kraju. W krótkim czasie szkoła w Ulowie stała się jedną z najaktywniejszych i najcenniejszych instytucji kulturalnych gminy i powiatu, ogniskując uwagę wszystkich mediów. Zasluga w tym przede wszystkim dyrektor szkoły, pani Aliny Wacko, która niezwykle umiejętnie łączy pracę dydaktyka z powołaniem animatora kultury.

Ulów jest niezwykle ważny również dla archeologii. To właśnie na terenie tej miejscowości odbywają się od 2001 r. sztandarowe dla Instytutu Archeologii wykopaliska kierowane przez mgr B. Niezabitowską na cmentarzyskach ze schyłku starożytności, ogniskujące uwagę europejskiej archeologii okresu rzymskiego. Stały się one też najpoważniejszym kandydatem do spuścizny po sławie Masłomęcza. Jednak bez pomocy dyrekcji szkoły w Ulowie, wykopaliska te miałyby minimalną szansę powodzenia. Szkoła stała się domem archeologów, a grono pedagogiczne wspaniałym mecenasem dla części przyziemnej archeologicznej egzystencji, jaką jest organizacja pobytu.

Trzydzieścioro troje dzieci bawiło się więc znakomicie. Ich rodzice z wdzięczności przyjmowali studentów po królewsku tradycyjnymi potrawami i wypiekami, a po spotkaniu z dziećmi zaprosili na kulig po ulowskich lasach. A że studenci też nie przybyli z pustymi rękoma – dzieci otrzymały skromne upominki od spóźnionego archeologicznego Mikołaja – atmosfera była radosna i podniosła.

Andrzej Kokowski

Dzieci ze swoimi nauczycielami wraz z gośćmi z UMCS

Studenci się nie oszczędzali...

Dzieci i ich goście przed budynkiem szkoły

Wspólne zjeżdżanie na oponach

ŻYCIE STUDENCKIE

„Public Relations” w Instytucie Psychologii

Studenckie Koło Naukowe Psychologów „Quaero” swą tegoroczną działalność rozpoczęło od zorganizowania warsztatów pt. „Public relations”.

Warsztaty dla 30-osobowej grupy studentów 8 stycznia tego roku poprowadził specjalista od działań public relations – Grzegorz Żurowski.

Co to jest public relations? – „to oddziaływanie na otoczenie, w którym funkcjonuje firma”, „to badanie wizerunku poprzez zarządzanie przepływem informacji”, „to dziedzina komunikacji służąca budowie pozytywnego wizerunku organizacji wśród środowisk, od których zależy ich sukces”. Te i inne definicje przeplatały się podczas warsztatów tego dnia.

Studenci zostali zapoznani z najważniejszymi obowiązkami specjalisty public relations w organizacji, narzędziami komunikacji wewnętrznej, strategiami oddziaływania na pracowników, media, a także z tajnikami budowania kontaktów z dziennikarzami. Dowiedzieli się, w jaki sposób mierzy się skuteczność konstruowanych przekazów, jak należy odpowiadać na trudne pytania i jakich błędów należy się wystrzegać.

Warsztaty cieszyły się dużym zainteresowaniem wśród studentów, dlatego też myślę, że grono specjalistów w zakresie działań public relations w przyszłości na pewno wzrośnie.

Ewelina Bereziewicz

Młodzi Psychologowie

W listopadzie 2003 w Instytucie Psychologii przy Zakładzie Psychologii Społecznej powstało Studenckie Koło Naukowe „Quaero”. Założyli je studenci Specjalności Społecznej, której opiekunem jest prof. Grażyna Kwiatkowska. Od początku istnienia koła jego członkowie starają się organizować warsztaty, wykłady i spotkania, nie tylko ze znanymi psychologami, ale również specjalistami z innych dziedzin. Prowadzą również badania z zakresu psychologii społecznej. Ich wysoki poziom został doceniony i nagrodzony dwa razy tytułami „Młody Naukowiec 2002” oraz „Młody Naukowiec 2004”.

Swoją działalność SKN „Quaero” rozpoczęło od organizacji „Spotkań z terroryzmem” w grudniu 2003 roku. Cykl dwudniowych wykładów i warsztatów obejmował problematykę zachowań agresywnych oraz przewidywań ataków terrorystycznych. Dzięki uprzejmości Wydziału Politologii UMCS wykłady odbyły się w auli im. I. Daszyńskiego. Gościem honorowym spotkań był prof. Harold Hall z Pacific Institute for Study and Aggression na Hawajach, który oprócz wystąpienia „Spojrzenia na terroryzm” przeprowadził warsztaty na temat techniki przewidywania ataków i zachowań terrorystycznych „Delphi”. Wykłady wygłosili również pracownicy Instytutu Psychologii oraz Wydziału Prawa Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, a także Policealnej Szkoły Detektywów oraz studenci psychologii UMCS. Uczestnicy warsztatów otrzymali Certyfikat Pacific Institute for Study of Conflict and Aggression na Hawajach oraz mieli możliwość nabycia amerykańskiego programu WVRAC, dzięki któremu można m.in. przewidywać zachowania agresywne. Sponsorem, dzięki któremu rozpowszechniono informacje o organizowanych wykładach w formie plakatów był ośrodek szkolenia kierowników „Kulka”.

Kolejnym, dużym przedsięwzięciem był zorganizowany w kwietniu 2004 roku we współpracy z ACK Chatka Żaka „Projekt Eksperyment”. Wzbudził ogromne zainteresowanie, a sala kinowa Chatki Żaka (udostępniona dzięki uprzejmości Piotra Zienuka, zastępcy kierownika ds. programu) była wypełniona po brzegi. W ramach projektu zaplanowano pokaz dwóch filmów oraz dyskusję panelową. Udało nam się skontaktować z prof. Philipem Zimbardo ze Stanford University. Otrzymaliśmy jego zgodę na wyświetlenie dokumentu „Quiet Rage – Stanford Prison Experiment”, będącego zapisem przebiegu słynnego i kontrowersyjnego „Eksperymentu więziennego”, który prof. Zimbardo przeprowadził w 1971 roku w podziemiach Uniwersytetu Stanford. Na kanwie wydarzeń, któ-

re wtedy zaszły, powstał niemiecki, fabularny film „Das Experiment” („Eksperyment”), w reżyserii O. Hirschiągla, który mogliśmy obejrzeć dzięki uprzejmości dystrybutora – firmy Vision. Po projekcji obu filmów odbyła się dyskusja panelowa, która dotyczyła granic, do jakich można się posunąć przy przeprowadzaniu eksperymentów psychologicznych. Do wzięcia w niej udziału zaproszono psychologów zajmujących się eksperymentalną psychologią społeczną, jak również etyków i filozofów. Zaproszenie przyjęli: prof. dr hab. M. Lewicka (psycholog społeczny, eksperymentator) i prof. dr hab. T. Sosnowski (eksperymentator, metodolog), naukowcy z Uniwersytetu Warszawskiego, prof. dr hab. P. Francuz (eksperymentator, Katolicki Uniwersytet Lubelski), dr K. Politi (filozof etyk, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej), dr J. Wolińska (psycholog społeczny, specjalista od etyki w badaniach) i dr R. Porzak (psychoprofilaktyk), oboje z UMCS. Moderatorem dyskusji została dr A. Sierota (psycholog społeczny, UMCS). Sponsorem, dzięki któremu rozpowszechniono informacje o organizowanych wykładach w formie plakatów był ośrodek szkolenia kierowników „Kulka”. Firma AVC Lublin użyczyła ekranu do projekcji filmów.

Oprócz organizacji spotkań z przedstawicielami innych ośrodków naukowych członkowie „Quaero” starają się kontaktować z praktykami zajmującymi się psychologią, a także reklamą i marketingiem. W styczniu 2004 roku zorganizowali warsztaty public relations, które poprowadził Grzegorz Żurowski, specjalista ds. public relations, obecnie rzecznik prasowy warszawskiego metra. W trakcie warsztatów studenci poznali podstawy tego zakresu działalności marketingowej firmy. Mieli również szansę „odegrać” zespół PR, który staje przed sytuacją kryzysową i musi dla niej znaleźć rozwiązanie. Wszystkie prezentowane przykłady były autentyczne, a uczestnicy mogli dowiedzieć się, jak w rzeczywistości poradzono sobie z tymi problemami.

Członkowie „Quaero” nie tylko uczestniczą w warsztatach, ale również sami je prowadzą. W marcu 2004 zorganizowali cykl warsztatów dla kandydatów na studia w ramach Drzwi Otwartych UMCS. Przygotowano kilka warsztatów praktycznych umiejętności społecznych, przydatnych zarówno w nauce szkolnej, jak i w sytuacjach życia codziennego. Były to: „Mnemo-techniki – Sekrety pamięci doskonałej” (prowadzony przez Barnabę Danieluka i Jacka Prokopa), „Jak działać skutecznie – realistyczny optymizm” (prowadzili: Katarzyna Malinowska i Łukasz Kościuczek) oraz „Asertywność – obrona swoich praw w sytuacjach społecz-

nych” (prowadzili: Iwona Próchnicka i Dariusz Dzirba).

Członkowie koła mają na swoim koncie także sukcesy naukowe. W listopadzie 2004 r. Koło Nauk Psychologicznych „Anima” przy Instytucie Psychologii Uniwersytetu Gdańskiego zorganizowało kolejną ogólnopolską konferencję naukową tym razem pod tytułem „Od fresków skalnych do ścieżek myśli. Z psychologią o kulturze”. Częścią konferencji był przegląd studenckich badań naukowych, w którym komisja złożona ze znanych polskich psychologów przyznawała autorom najlepszych prezentowanych badań tytuł „Młodych Naukowców 2004”. Członkowie „Quaero” powtórzyli sukces swoich starszych kolegów, którzy dwa lata wcześniej zajęli pierwsze miejsce oraz otrzymali wyróżnienie. Pierwsze miejsce i tytuł „Młodego Naukowca 2004” otrzymała Izabela Drozd (V rok psychologii), która przedstawiła wyniki badań: „Brunetki, blondynki – jak to z wami naprawdę jest. Percepcja cech osobowościowych kobiet z różnymi kolorami włosów”, opiekunem pracy był mgr Wojciech Błaszczak. Wyróżnienie otrzymał zespół badawczy, w skład którego weszli: Izabela Drozd, Dariusz Dzirba, Iwona Próchnicka (V rok psychologii), przedstawili oni badanie „Percepcja programów typu reality show przez studentów kierunków humanistycznych”. Opiekunem badań była mgr Renata Maksymiuk z Zakładu Psychologii Społecznej. W konkursie wzięli także udział Adriana Kucmin i Tomasz Kucmin z badaniem „Kompetencje społeczne studentów I roku i V roku psychologii UMCS w Lublinie i wydziału lekarskiego Akademii Medycznej w Lublinie” oraz Kinga Łakomska, która przedstawiła wyniki badań „Skala postaw stereotypów płciowych”. Wszyscy uczestnicy dostali dyplomy i nagrody książkowe.

Obecnie członkowie koła organizują kolejne przedsięwzięcie, którym ma być projekt zatytułowany „Krótka przerwa na reklamę” (planowany termin to 14 marca). W jego ramach planujemy wystąpienia znanych specjalistów zajmujących się reklamą i badaniami rynku – dr Dominiki Maison (Uniwersytet Warszawski) oraz dr. hab. Rafała Ohme (Szkoła Wyższa Psychologii Społecznej).

W „Quaero” działa 30 osób – studenci III, IV i V roku psychologii (specjalności społecznej). Jego władze stanowią Magdalena Le Roux (prezes), Dariusz Dzirba (wiceprezes) i Izabela Drozd (skarbnik), a ja mam ogromną przyjemność być opiekunem naukowym tego koła.

Katarzyna Gusztyła
Zakład Psychologii Społecznej

Uniwersytet Wiedeński (II)

Habsburska uczelnia od odrodzenia do katolickiego oświecenia

Objęcie ponownie tronu cesarskiego przez Habsburgów w 1438 roku stworzyło nowe możliwości dla Wiednia. Habsburgowie pragnęli przydać swemu rodowi szczególnego znaczenia w Rzeszy Niemieckiej. Wyrazem tego było potwierdzenie przez cesarza Fryderyka III w 1452 Privilegium maius Rudolfa IV Założyciela, opatrzone już tym razem pieczęcią cesarską (Wheatcroft s. 59). Równocześnie rozbudowywano wyszukany ceremonial dworski, który miał podkreślać majestat władzy Habsburgów.

Twórcą późniejszej potęgi Habsburgów stał się cesarz Maksymilian I, który rozpoczął realizację słynnej zasady „Bella gerant alii tu felix Austria nube”. Sam dzięki swym małżeństwom znacznie poszerzył władztwo Habsburgów. Bardziej jeszcze umiał zapewnić korzystne koligacje swym następcom. Szczególnie słynne stały się podwójne zaślubiny jego wnuków z dziećmi Władysława Jagiellończyka, króla Węgier i Czech (Andics s. 80). Odbyło się to na słynnym zjeździe w Wiedniu w 1515 roku określanym niekiedy „kongresem podwójnych małżeństw”. Było to jedno z największych spotkań monarchów w XVI wieku, a równocześnie spotkanie dwu najpotężniejszych w owym czasie rodów Europy, Jagiellonów i Habsburgów. Szczególnie wspaniały był wjazd do Wiednia 17 lipca 1515 roku z udziałem trzech monarchów Zygmunta Staroego, króla Polski i Litwy, jego starszego brata Władysława Jagiellończyka, króla Czech i Węgier, oraz cesarza Maksymiliana Habsburga, a także wielkiej liczby dygnitarzy Rzeczypospolitej, Węgier, Czech i Rzeszy Niemieckiej. Wśród witających gości wiedeńczyków wyróżniali się studenci, bakałarze, magistrowie i doktorzy Uniwersytetu Wiedeńskiego na czele z rektorem Krzysztofem Kulberem (Bączkowski s. 201). Zapewne zjazd ten przyczynił się także do integracji środowisk intelektualnych Polski, Czech, Węgier i Rzeszy Niemieckiej oraz podkreślił znaczenie Uniwersytetu Wiedeńskiego.

Efektom małżeńskiej polityki Maksymiliana I stało się w pierwszej połowie XVI wieku Habsburskie cesarstwo jego wnuka Karola V, „w którym nigdy słońce nie zachodziło”. Karol V Habsburg władał połową zachodniej Europy i znaczną częścią odkrywanej Ameryki. Był więc cesarzem Starego i Nowego Świata. Taka monarchia już się więcej w dziejach Europy nie powtórzyła (Alvarez s. 103). Karol V był zbyt zaabsorbowany swym rozległym cesarstwem, toteż nie często bywał w Wiedniu. Znacznie więcej uwagi poświęcał miastu poprzednik Karola jego dziadek Maksymilian.

Wiedeń XV wieku to ciągle jeszcze

miasto średniowieczne, ale rozwijające się coraz bardziej gospodarczo. Z opisu Eneasa Silvio Piccolominiego, późniejszego papieża, który był wówczas sekretarzem cesarza Fryderyka III, przebiega podziw dla dostatku i szybkiego rozwoju miasta. Domy mieszczan Wiednia były wysokie, przestronne i bogato zdobione, znajdowały się tu także liczne piękne kościoły (Seneńko s. 50). Zapewne Wiedeń pod koniec XV wieku, by być godną siedzibą Habsburgów, stał się jednym z najbogatszych miast Europy. Rozkwit potęgi Habsburgów i szybkie bogacenie się miasta nie pozostały bez wpływu na rozwój Uniwersytetu Wiedeńskiego.

Od połowy XV wieku Uniwersytet wzbogaca swój dorobek i nie wydaje się w pełni słuszne stwierdzenie Wereszyckiego, że przeżywał w owym czasie pewne załamanie na skutek konfliktu między scholastyką a nowymi nurtami humanistycznymi (Wereszycki s. 70). Nieco dalej sam autor stwierdza, że Uniwersytet Wiedeński był nadal twierdzą scholastyki, a równocześnie najbardziej popularną uczelnią w tej części Europy i studiowało tu około 5-7 tys. słuchaczy. Pobyt w Wiedniu w połowie XV wieku Eneasa Silvio Piccolominiego nie miał chyba większego znaczenia dla Uniwersytetu Wiedeńskiego. Uznany bowiem za wybitnego humanistę późniejszy papież Pius II zbyt pochłonięty własną działalnością polityczną i życiem dworskim, uniwersytem się zbyt nie interesował.

Prądy humanistyczne dotarły na Uniwersytet Wiedeński pod koniec XV wieku za sprawą „wędrującego humanisty” Konrada Celtesa. Osiadł on w Wiedniu w 1497 roku i rozpoczął swą działalność pod opieką, pragnącego uchodzić za władcę renesansowego, cesarza Maksymiliana I. Celtes utworzył w Wiedniu towarzystwo literackie Sodalitas Litteraria Danubiana. Z inspiracji cesarza rozpoczął też reformę Uniwersytetu Wiedeńskiego (Kłoczowski s. 390). Mimo oporu ze strony przedstawicieli silnej tu ciągle scholastyki zaczął tworzyć nowy ośrodek humanistyczny. W porozumieniu z cesarzem odnowił studia klasyczne, uczył poezji i wymowy (Delumeau s. 321). Wokół Celtesa i jego następcy Jana Cuspianusa zaczęli gromadzić się na dworze cesarza Maksymiliana, zapraszani przez niego, inni humaniści, jak Urlich von Hutten, Paracelsus, Jan Reuchlin i Hans Sachs (Seneńko s. 60).

Renesans wiedeński koncentrował się jednak bardziej na dworze cesarskim niż na Uniwersytecie. Wynikało to z tego, jak twierdzi J. Delumeau (s. 322), że kultura renesansu na ogół nie sprzyjała rozwojowi uniwersytetów. Renesans potrzebował nie wysoko wyspecjalizo-

wanych uczonych a raczej wszechwiedzących dyletantów. Pod wpływem reformacji znikło na uniwersytetach studiowanie prawa kanonicznego, natomiast medycyna nie czyniła w owym czasie zbyt postępów. W praktyce wysoki poziom nauczania uniwersyteckiego zachowała teologia, traktowana jednak przez humanistów z lekceważeniem. Z tego względu zmniejszyła się znacznie liczba studentów na tym fakultecie. Dlatego zdaniem J. Delumeau (s. 322), w epoce renesansu rozpoczyna się zmierzch uniwersytetów, który trwał do czasu romantyzmu.

Już pod koniec średniowiecza uniwersytety, na skutek powstania wielu nowych, fundowanych przez ambitnych władców, traciły charakter międzynarodowy. Coraz mniej przybywało na nowe uniwersytety profesorów i studentów z innych ośrodków. Zjawisko to w mniejszym stopniu dotknęło Uniwersytet Wiedeński, który pozostał jednym z głównych centrów intelektualnych tej części Europy, usytuowany w stolicy rosnącej w potęgę monarchii Habsburskiej.

Równocześnie uniwersytety coraz ściślej podlegały władzom państwowym, tracąc stopniowo średniowieczną autonomię. Wynikało to też z większego przywiązania środowiska akademickiego do swego miejsca. Dawniej wędrujący mistrzowie organizowali sobie nauczanie, gdzie chcieli i jak chcieli. Wrastając w jedno miejsce, nie mieli wyboru, musieli uznać zasady, które narzucał miejscowy władca. To panujący coraz częściej oceniali kadre profesorską. Te zjawiska nie ominęły już Uniwersytetu Wiedeńskiego ze względu na rosnącą władzę dynastii Habsburgów. W 1533 roku arcyksiążę Ferdynand, brat cesarza Karola V, wziął Uniwersytet Wiedeński pod szczególną kontrolę, która i tak już wzrosła za jego dziadka cesarza humanisty Maksymiliana I (Delumeau s. 323).

Dalsze losy Uniwersytetu Wiedeńskiego oraz innych uniwersytetów w krajach katolickich związane zostały z zakonem jezuitów. Uratowali oni wiele uniwersytetów przed upadkiem i pozwolili im utrzymać wysoki poziom nauczania na rolicznych fakultetach. Na Uniwersytecie Wiedeńskim jezuita pojawili się po raz pierwszy już w 1537, jeszcze przed zatwierdzeniem zakonu przez papieża (Lacouture s. 93). Pierwsze katedry objęli w 1551, a ich rola jeszcze wzrosła po soborze trydenckim. Na Uniwersytecie Wiedeńskim przez XVI wiek ciągle rozkwitały nauki teologiczne, prowadzone przez dominikanów. Od drugiej połowy tego stulecia wzrosła tu także rola jezuitów. W 1623 roku cesarz Ferdynand II przekazał już jezuitom wyłączność na na-

uczanie filozofii i teologii, dzięki czemu uzyskali dominację na Uniwersytecie. Rolę taką spełniali aż do czasów reform terezańsko-józefińskich w połowie XVIII wieku i kasaty zakonu.

Gruntowną reformę przeszedł Uniwersytet Wiedeński w epoce, która w Austrii nazywana była oświeceniem katolickim, w czasach cesarzowej Marii Teresy i cesarza Józefa II. Ruch umysłowy, który zaczął formułować się w pierwszych dekadach XVIII wieku w większości krajów miał źródła poza Kościołem i chrześcijaństwem (Kumor s. 49). Korzeni jego można doszukiwać się w renesansie, który zburzył harmonię między wiarą a wiedzą, zbudowaną przez Ojców Kościoła i scholastyków. Rozwój nauk przyrodniczych i oderwanie ich od refleksji teologicznej zaczęło stwarzać nadmierne zaufanie do możliwości poznawczych rozumu ludzkiego. Racjonalisci odrzucający objawienie Boże przyjmowali prawo naturalne i rządzone prawem natury państwo jako model organizacji społeczeństwa. Ten ruch umysłowy i dowolność dogmatyczna protestantów zaczęły także przenikać do Kościoła Rzeszy Niemieckiej, tworząc wewnątrz niego niezwykle aktywne, czasami nawet agresywne ruchy reformatorskie (*Historia* s. 89). Wszystko zostało poddane gruntownej rewizji, łącznie z teologią, kształceniem księży, życiem zakonnym, a także reformą całego szkolnictwa, łącznie z uniwersytetami, tak mocno dotąd powiązanymi z Kościołem. Pojawiły się w ramach Kościoła idee episkopalizmu i febrionianizmu, nawiązujące w pewnym sensie do modelu niemieckiego Kościoła ukształtowanego po układzie augustyńskim 1555 roku i spopularyzowanego w XVII wieku przez Samuela Pufendorfa (*Zarys* s. 207).

Jednym z niekwestionowanych osiągnięć oświecenia katolickiego było zwrócenie szczególnej uwagi na system edukacji wszystkich szczebli i dążenie do podniesienia jego poziomu. Zasadą tego ruchu było, jak sądził niektórych, tchnienie życia w skostniałą, oderwaną już od potrzeb edukacyjnych scholastykę i powierzchowną kazuistykę uniwersytecką (*Historia* s. 90).

Oświecenie katolickie w Austrii miało swoje korzenie w ścisłym związku Habsburgów z Kościołem katolickim, który już w XVII wieku nabral charakteru galikańskiego a nawet erastiańskiego. Habsburgowie uchronili Kościół austriacki przed reformacją, ale także przed głębszą reformą – odpowiedzią na reformację. Reakcją na taką sytuację było pojawienie się pod wpływem zmian w Kościele niemieckim reformistycznego ruchu neologów. Wiedeński krąg „wielkich” doradców Marii Teresy, cesarzowej w

latach 1740–1780, zwany także wielką czwórką, to grupa neologów na czele z jej osobistym lekarzem Gerhardem von Swietenem (Kumor s. 73). Swieten, znany z sympatii do jansenistów i niechęci do jezuitów, stał się głównym reformatorem Uniwersytetu Wiedeńskiego.

W duchu oświecenia katolickiego, które w Austrii przybrało formę terezanizmu i józefinizmu Maria Teresa pragnęła reformy systemu edukacyjnego, który jej zdaniem winien służyć przygotowaniu dobrych poddanych, świadomych swych obowiązków wobec państwa. Nigdy bliżej nie interesowała się natomiast poziomem naukowym i dydaktycznym Uniwersytetu (Góralski s. 179). Toteż przygotowany przez dwóch uczonych i pisarzy Johana Ch. Gottscheda i Josepha Petrascha plan reformy akademickiej, mający głównie na celu podniesienie poziomu naukowego uniwersytetów, nie spotkał się z zainteresowaniem cesarzowej. Upadła też koncepcja powołania w Wiedniu Akademii Nauk. Kolejne próby reformy uniwersytetu podjął T. U. Haugwitz, reformator administracji i finansów państwa, człowiek niezwiązany ze środowiskiem uniwersyteckim. Jego propozycje także zostały odrzucone.

Zadanie to powierzyła cesarzowa ostatecznie Gerhardowi von Swietenowi, który, zanim przybył do Wiednia, był profesorem w Lejdzie. Swieten cieszył się już wówczas wielką sławą w Europie, ale jako katolik był źle widziany w protestanckiej Holandii i dlatego zapewne skorzystał z zaproszenia Marii Teresy i przyjął posadę lekarza cesarzowej oraz profesurę na Wydziale Medycznym Uniwersytetu Wiedeńskiego (Góralski s. 180).

Maria Teresa pragnęła uczynić Uniwersytet bardziej przydatny budowaniu przez nią tzw. absolutyzmu oświeconego. Miał on przede wszystkim służyć kształceniu kadr pracowników państwowych. Cesarzowa, w myśl prądów oświecenia katolickiego, pragnęła poddać Uniwersytet pod zarządek całkowitą kontrolę państwa. System edukacji, jej zdaniem, jest i pozostanie zawsze „politicum”, a nie „ecclesiasticum” (Belglar s. 99), sprawą państwa, a nie administracji kościelnej. Stąd pragnęła odebrać Uniwersytet Kościółowi i jezuitom, a do tego zadania najlepiej nadawał się zwolennik jansenizmu Gerhard von Swieten.

Swieten rozpoczął reformę Uniwersytetu Wiedeńskiego od swego Wydziału Medycznego, który nie podlegał opiece jezuitów. Rozszerzył zakres studiów medycznych, które w XVII wieku na Uniwersytecie nieco podupadły. Ustanowił nowe katedry: botaniki, chemii i chirurgii, oraz zaczął ściągając z zagranicy kadrę fachowców.

Działalność Swietenia i Antona de Haen doprowadziła do kolejnego rozwoju medycyny na Uniwersytecie Wiedeńskim i wyłonienia się tzw. starszej szkoły wiedeńskiej w medycynie, która

uczyniła Wiedeń jednym z centrów medycznych ówczesnej Europy (*Ilustrowana* s. 474). Szkoła ta zapoczątkowała sławę Uniwersytetu Wiedeńskiego w dziedzinie medycyny.

Kształcenie medyczne za sprawą współpracownika Swietenia, profesora Uniwersytetu Wiedeńskiego od 1754 roku Antona de Haen zaczęło się koncentrować na obserwacji chorego. De Haen upowszechnił systematyczne stosowanie termometru (*Kronika*, s. 218).

Popularność wiedeńskiej szkoły medycznej przyciągała studentów z całej Europy. Do najwybitniejszych przedstawicieli następnego jej pokolenia należeli: Anton von Stoerek, Leopold Auenbrugger i John Peter Frank. Metody wiedeńskiej szkoły medycznej stały się kanonem nauczania medycyny klinicznej (*Kronika* s. 18). Swieten utworzył także studia położnicze i weterynaryjne oraz dokonał reorganizacji szpitali w Wiedniu, tworząc instytucje wzorcowe dla całej Europy.

Do reform Swietenia włączyła się cesarzowa Maria Teresa, która postanowiła osobiście mianować profesorów i opłacać wyżej z kasy państwowej (Góralski s. 182). Dziekan Wydziału pochodził wprawdzie z wyboru, ale działał pod nadzorem państwowego dyrektora, który kontrolował poziom studiów i egzaminów. W ten sposób Maria Teresa przekształciła kadrę nauczającą w urzędników państwowych, a Uniwersytet w instytucję państwową.

W 1752 roku ks. Ambras von Stock, późniejszy biskup Wiednia i przedstawiciel „kręgu wielkich doradców”, rozpoczął reformę filozofii i teologii w duchu katolickiego oświecenia. Fakultyty te pozostawały pod protektorem arcybiskupa wiedeńskiego i były prowadzone przez jezuitów, stąd zachowywały większą niezależność od państwa. Swieten początkowo pozostawił protekcję arcybiskupa nad uniwersyteciem oraz jezuitów na stanowiskach profesorskich w niektórych fakultetach, ale ogólny nadzór nad Uniwersyteciem objął sam (Góralski s. 183).

Reformy Uniwersytetu Wiedeńskiego formalnie zakończyły się w 1753 roku jednak podporządkowanie Uniwersytetu państwu trwało nadal. W 1757 roku po śmierci ówczesnego arcybiskupa wiedeńskiego Josepha Trautsona usunął Swieten z kierowania wydziałem teologii i filozofii jezuitów, a w 1771 pod jego naciskiem zrezygnował z opieki nad Uniwersyteciem Wiedeńskim nowy arcybiskup Wiednia Christoph Migazzi, który także próbował uczelnię reformować.

Wydział teologii Maria Teresa powierzyła benedyktynowi F. S. Rautenstrauchowi, doradcy cesarzowej w sprawach kościelnych. Benedyktyni byli w owym czasie bardzo przychylni w Austrii wpływom oświecenia katolickiego (*Historia* s. 91). Rautenstrauch opracował w 1774 roku nowy projekt studiów, natychmiast wprowadzony w życie. Ogólnie ograniczał teologię spe-

kulatywną na rzecz źródłowych studiów biblijnych i patrystycznych. Teologię można było studiować na Uniwersytecie dopiero po ukończeniu dwuletniego studium filozofii. Studia na samej teologii trwały trzy lata.

Największe zmiany przeprowadzono na Wydziale Prawa, szczególnie ważnym dla cesarzowej. Właśnie ten wydział miał formować kadrę przyszłych urzędników państwowych, oddanych dynastii. Wykształcenie na tym wydziale winno zatem odpowiadać wymogom najnowszej wiedzy, z uwzględnieniem aktualnych potrzeb politycznych (Góralski s. 183). Wprowadzono nowe przedmioty, jak „prawo natury”, uzasadniające aktualny system polityczny i legitymizujące pozycję panującego. Przedmiot ten wykladał Karol Anton von Martini działający równocześnie w Komisji Cenzuralnej i główny nauczyciel cesarza Józefa II. Martini był uczniem Josepha von Rieggera, zagorzałego wroga jezuitów. Riegger kierował Katedrą Prawa Kanonicznego i to on wprowadził do prawa kanonicznego prawo naturalne, w myśl którego rząd mógł opiniować każdą decyzję wydaną przez władze kościelne.

Wydział Prawa Uniwersytetu Wiedeńskiego zdobył wysoką pozycję głównie dzięki najwybitniejszemu prawnikowi tej epoki, także uczniowi Rieggera, Josephowi von Sonnenfelsowi, który w 1763 roku objął na Uniwersytecie Katedrę Administracji i Polityki Ekonomicznej. Był czołowym przedstawicielem ostatniej generacji kameralistów i populacjonizmu ekonomicznego. Podkreślał znaczenie zasobów ludzkich dla bogactwa i potęgi państwa (Stankiewicz s. 111). Sonnenfels uważał, że niezbędnym warunkiem sprawnych rządów jest właściwa postawa społeczeństwa, rozumiejącego, że interes jednostki pokrywa się z interesem państwa. Dlatego należy wpajać młodzieży przekonanie, że konieczne jest ściśle przestrzeganie praw, „gdyż są mądre” (Seidler s. 208). Sonnenfels zasłużył się także w reformie prawa karnego i policji.

W 1768 roku został wydany, charakteryzujący się szczególną surowością kodeks karny zwany Nemesi Theresiana. W kodeksie tym wyróżniano dwa rodzaje kary śmierci, surową i łagodną. Surowa to spalenie żywcem, wbijanie na pal, ćwiartowanie i łamanie kołem, łagodna polegała na ścięciu lub powieszaniu. W 1776 na skutek starań Sonnenfelsa zniesiono tortury (Wereszycki s. 154). Sonnenfels był wychowawcą dwu pokoleń austriackiej biurokracji najwyższego szczebla.

Nauki humanistyczne w zreformowanym Uniwersytecie Wiedeńskim miały głosić apologię domu panującego z wyłączeniem jakiegokolwiek krytyki (Góralski s. 184). W tym duchu zostały wydane w latach 1750–1760 trzy tomy dzieła *Monumenta Augustae domus Austriae* (Pomniki świętego domu austriackiego), bardzo wartościowego zbioru źródeł historycznych do dzie-

jów Habsburgów, przygotowanego przez dwóch benedyktynów M. Herrgotta i M. Gerberta.

Reforma Uniwersytetu Wiedeńskiego i innych uniwersytetów w monarchii Habsburskiej dokonywała się wraz z gruntowną i konsekwentną reformą całego szkolnictwa. Na przestrzeni jednego pokolenia szkolnictwo austriackie stało się sprawnym narzędziem kształtowania poddanych wiernych i uległych dynastii (Góralski s. 190).

Szczególną rolę otrzymała założona w 1749 roku Terezańska Akademia Rycerska, prowadzona początkowo przez jezuitów, a następnie przez pijarów. Program jej obejmował zarówno naukę o państwie, jak i geometrię oraz inżynierię budownictwa. Jako zakład o wysokim poziomie nauczania miał kształcić młodzież arystokratyczną tworząc z niej elitę aparatu władzy z wszystkich narodowości wchodzących w skład monarchii Habsburgów (Góralski s. 185).

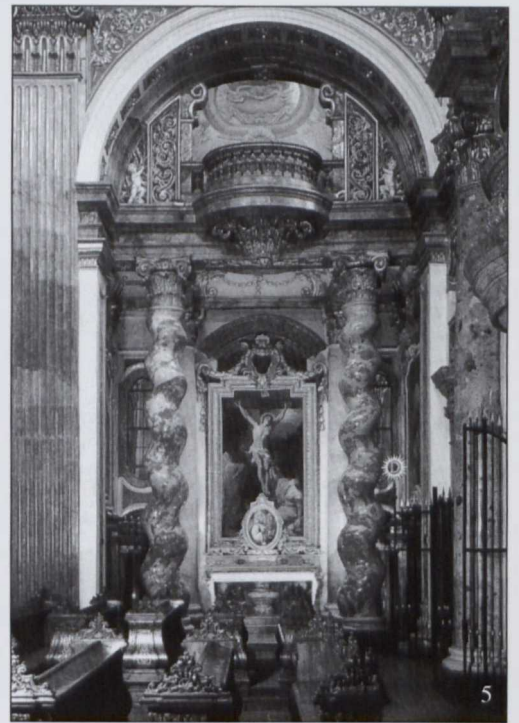
W programach nauczania wprowadzanych w wyniku reform na żadnym szczeblu edukacji nie mogło być dowolności. Wszystko musiało być ujęte w ściśle przepisy i regulaminy – łącznie z metodami nauczania, planami studiów, rozkładami godzin i podręcznikami.

Podniesiono równocześnie status wykładowców, nadając im rangę urzędnika państwowego wysokiej rangi w hierarchii biurokratycznej. Wiązało się to także z odpowiednio wysokimi wynagrodzeniami. Choć wykładowcy nie posiadali praktycznie żadnej samodzielności w zakresie wykładanych przedmiotów, to jednak w systemie państwowym, stworzonym przez Marię Teresę i Józefa II, stanowisko profesora uniwersytetu zyskało sobie wysoką pozycję i wielki autorytet społeczny.

Maria Teresa starannie dobierała reformatorów Uniwersytetu Wiedeńskiego, ale samą kadrę profesorów oceniała tylko pod kątem jej przydatności dla państwa. Jej zdanie o profesorach i uczonych było dość wymowne w swej szczerości, ale zgodne z jej logiką i potrzebami: „Nikt nie jest bardziej słaby i upadły na duchu, jak te silne umysły, nikt bardziej pelzający i bardziej zdesperowany przy najmniejszym nieporozumieniu niż oni. Są złymi ojcami, synami, mężami, ministrami, generałami i obywatelami. A dlaczego? Bo brak im podstaw. Cała ich filozofia i wszystkie ich zasady są czerpane tylko z ich miłości własnej, najmniejsza przeciwność przewraca ich bez zatrzymania” (cyt. za Góralski s. 186). Zastanowić się można, ile z tej opinii pozostało do dziś?

Niezależnie od oceny reform terezańskich Uniwersytet Wiedeński dzięki nim zdobył ponownie bardzo wysoką pozycję w Europie, a data reformy Uniwersytetu przez Gerharda von Swietenia – 1753 – została nawet uznana za początek oświecenia (*Historia* s. 315).

UNIwersytety Świata – Wiedeń

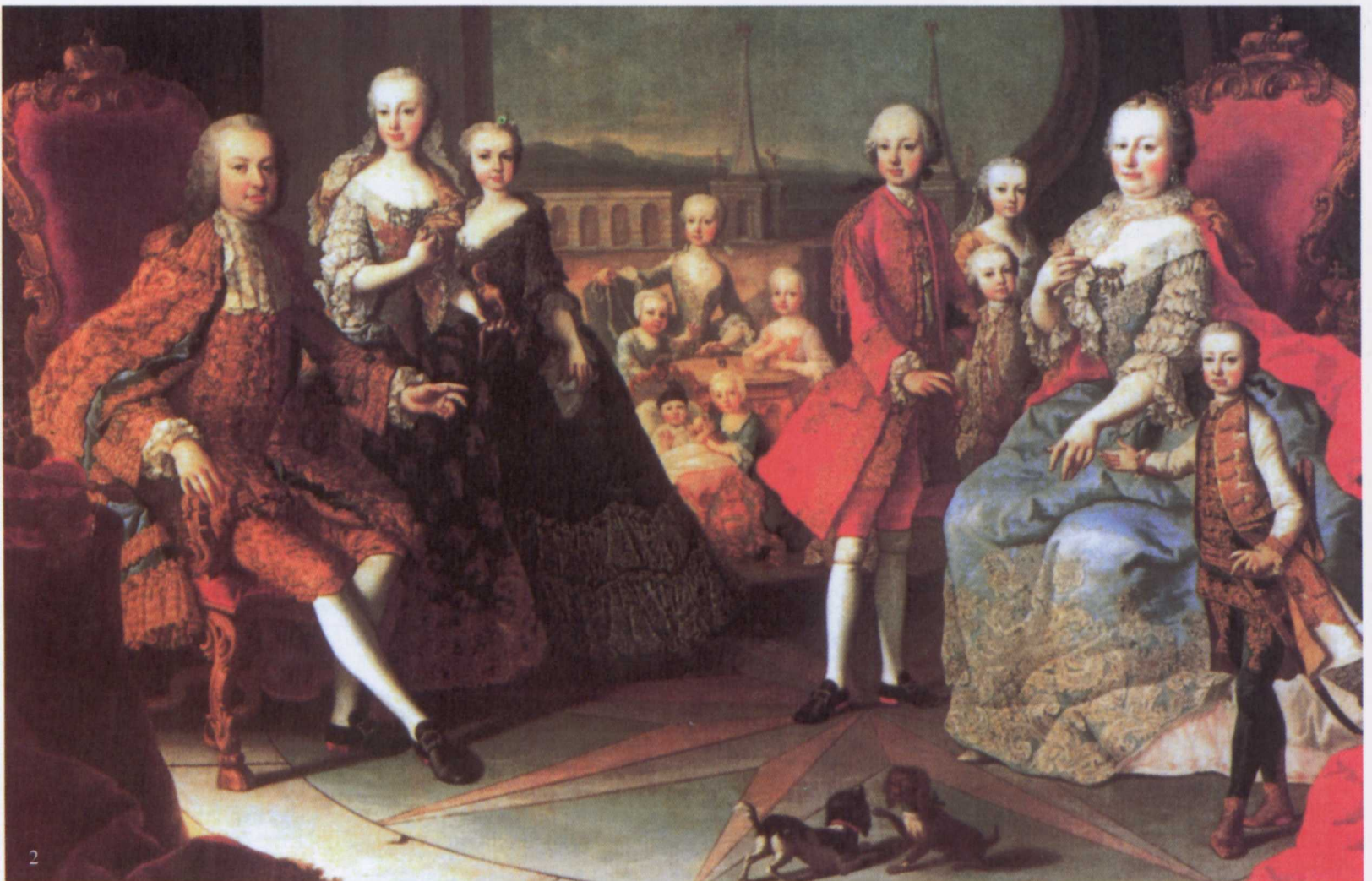
Literatura

1. M. F. Alvares: *Cesarz Karol V*, 2003; 2. H. Andics: *Kobiety Habsburgów*. 1991; 3. P. Chaunu: *Cywilizacja wieku Oświecenia*. 1989; 4. K. Bączkowski: *Zjazd wiedeński 1515*. 1975; 5. J. Black: *Europa XVIII wieku 1700-1789*. 1997; 6. P. Belglar: *Maria Teresa*. 1997; 7. J. Delumeau: *Cywilizacja odrodzenia*. 1987; 8. E. Franzel: *Habsburgowie*. 1999; 9. Z. Góralski: *Maria Teresa*. 1995; 10. *Historia Kościoła T. 4 (1715-1848)*. 1987; 11. *Ilustrowana historia medycyny*. 1995; 12. *Kronika medycyny*. 1994; 13. B. Kumor: *Historia Kościoła. Część 6. Czasy nowożytne*. 1985; 14. J. Lacouture: *Jezuici T. 1*. 1998; 15. T. Munck: *Europa XVII wieku 1598-1700*. 1998; 16. G. L. Seidler: *W nurcie Oświecenia*. 1984; 17. M. Seneńko: *Wiedeń 1975*; 18. *Vienna art and architecture*. 1999; 19. H. Wereszycki: *Historia Austrii*. 1972; 20. A. Wheatcroft: *Habsburgowie*. 2000; 21. *Zarys historii Europy. XVII wiek*. 2003.

Podpisy do zdjęć

1. Widok Wiednia z 1680 – ze zbiorów Muzeum Historycznego Miasta Wiednia. Widoczne tu przedmięcia zostały całkowicie zniszczone podczas tureckiego oblężenia w 1683 roku. Uniwersytet Wiedeński znajdował się w obrębie murów wśród kompleksów kościelnych z prawej strony.
2. Cesarzowa Maria Teresa ze swym mężem Franciszkiem Stefanem i wszystkimi dziećmi. Obraz Maytensa ze zbiorów Pałacu Schönbrunn.
3. Rodzina cesarza Maksymiliana I. Obraz namalowany przez Bernharda Striegla (ok. 1520 r.). Portret pokazuje dynastyczną siłę Habsburgów. Sam Maksymilian na pierwszym planie, w części dolnej lewej Karol V, z prawej Ferdynand I.
4-5 Jesuitenkirche - Kościół Uniwersytecki przebudowany w latach 1703-1705. Klasyczna wyniosła barokowa fasada bogato zdobione wnętrze wykonane przez znakomitego architekta włoskiego Amerca Pozzo.
6. Gmach Alte Universität – Starego Uniwersytetu zrekonstruowanego za panowania Marii Teresy w 1753 (Dzisiaj Akademia Nauk). Za piękną barokową fasadą kryje się reprezentacyjna aula w stylu rokoka. W tej auli w 1808 odbyło się prawykonanie „Stworzenia świata” Josepha Haydna i ostatni jego publiczny występ.
7. Portret Gerharda van Swietena (1700-1772), głównego reformatora Uniwersytetu Wiedeńskiego.

UNIWERSYTETY ŚWIATA – WIEDEŃ

2

WYDAWNICTWO
UMCS

Redaguje kolegium: Marek Jędrych, Elżbieta Mulawa-Pachol (redaktor naczelna). Stale współpracują: Alicja Ciężczyk-Chmiel, Jolanta Jarzyńska, Krystyna Kapica, Elżbieta Kwiatkowska, Maria Młynarska, Ewa Nowak, Małgorzata Samujło, Iwona Adach, Nina Zielińska, Jerzy Żywicki. Adres redakcji: Wydawnictwo UMCS, 20-031 Lublin, Plac Marii Curie-Skłodowskiej 5, p. 1009, tel. 537-53-76, faks 537-53-02. E-mail: promocja@ramzes.umcs.lublin.pl <http://www.umcs.lublin.pl> Media, Wiadomości Uniwersyteckie. Skład i łamanie: **Bifolium**, Lublin. Druk: Zakład Usług Poligraficznych „Tekst”, 20-344 Lublin, ul. Wspólna 19.

ISSN 1233-216X

9 771233 216001 03